155.418
ม 139 ก
ฉ.3

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญานิพนธ์

ของ

นงนุช โรจนเลิศ

28 ส.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กุมภาพันธ์ 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ห 53757

171660

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน

(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร)

..... กรรมการ

(รศ.อัจฉรา สุขารมณ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร)

..... กรรมการ

(รศ.อัจฉรา สุขารมณ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.ปรีชา ธรรมา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ...5... เดือน ...มีนาคม.... พ.ศ. 2533

ประกาศคุณูปการ

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร ที่เป็นผู้ให้โอกาส ข้อชี้แนะ และความเชื่อมั่นแก่ผู้วิจัย จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้บรรลุผล กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมา อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตจรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงละเอียดปริญญานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำเพื่อให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนกุณฑีรุทธาราม วิทยาคม โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนราชวินิต (มัธยม) โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย และโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ และตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ซึ้งน้ำใจคุณจุรีพร กาญจนการุณ เพื่อนที่ให้ข้อคิดและการสนับสนุนที่ดีมาโดยตลอด ขอบคุณเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมเรียน เพื่อนร่วมรุ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนผลักดันให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

น้อมรำลึกถึงพระคุณ พ่อแม่ พี่ไพจิตร-สุดา จันทร์สมบูรณ์ พี่ ๆ ทุกคน และอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาแต่เบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าเพื่อทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียนรู้คุณค่าของเวลา โอกาส ความอดทนอดกลั้น ตลอดจนน้ำใจและความเอื้ออาทรที่ได้รับจากทุกท่านที่กล่าวถึง สิ่งเหล่านี้จะทรงคุณค่า และอยู่ในความระลึกถึงของผู้วิจัยตลอดไป

นงนุช โรจนเลิศ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
	ข้อตกลงเบื้องต้น	9
	นิยามปฏิบัติการ	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	13
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม ภูมิหลังของครอบครัว และการควบคุมตนเอง	33
	เพศกับการควบคุมตนเอง	33
	อายุกับการควบคุมตนเอง	35
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการควบคุมตนเอง	36
	ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการควบคุมตนเอง	39
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู	42
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการควบคุมตนเอง	51
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน	54
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนและการควบคุมตนเอง	61
	กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า	65
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	66

บทที่ หน้า

3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 67
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 69
การเก็บรวบรวมข้อมูล 82
การวิเคราะห์ข้อมูล 83
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 83

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 91
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 91
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 93

5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 111
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 111
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 111
การวิเคราะห์ข้อมูล 113
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า 114
อภิปรายผล 116
ข้อเสนอแนะ 129

บรรณานุกรม 132

ภาคผนวก 148

ประวัติย่อของผู้วิจัย 174

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียนและระดับชั้นเรียน	68
2	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนาย	94
3	แสดงการหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น	98
4	เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ	100
5	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ	101
6	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	102
7	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน	103
8	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว	104
9	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู	105
10	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน	106
11	เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล	107
12	เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	108

ตาราง หน้า

13 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ 109

14 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนรวม 110

15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น 170

16 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา 172

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 แสดงกรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า 65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรม ผลของการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางวัตถุกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิตของประชากร อันส่งผลให้เกิดความสับสนวุ่นวาย และปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งในด้านการปรับตัว สุขภาพจิต ความเบี่ยงเบนของพฤติกรรม รวมถึงปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นจนเป็นที่วิตกของคนทั่วไป เช่น ปัญหาการประพฤติผิดศีลธรรม และกฎหมาย การกระทำผิดและความประพฤติที่ไม่สมควรแก่วัยของเยาวชน ปัญหายาเสพติด ความเสื่อมถอยของจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของคนไทย (พระราชวรมุนี. 2523 : 66 - 67 ; กองกำกับการสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน. 2525 : 1 - 6 ; นิยพรรณ วรรณศิริ. 2525 : 7 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Norman. 1971 ; กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2529 : 1) ซึ่งถ้าพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

1. สาเหตุภายนอก ได้แก่ ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ แหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ในรูปแบบต่าง ๆ และความหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตก ฯลฯ

2. สาเหตุภายใน ได้แก่ บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมต่อตนเองที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ขาดการควบคุมตนเอง ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งยั่วยุ เป็นทาสของอารมณ์ ขาดการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการกระทำของตนเอง และไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจในการประพฤติปฏิบัติ (Mischel. 1974 : 250 ; วรัญญา เวโรจน์. 2525 : 1 ; พุทธทาสภิกขุ. 2531)

การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องแก้ไขปรับปรุงทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมและตัวบุคคล ซึ่งสาเหตุจากตัวบุคคลถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากบุคคลได้เรียนรู้ที่จะคิดไตร่ตรอง พิจารณาการกระทำด้วยเหตุผลและตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถ

ควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ (Dewey. 1933 : 17 ; Pressley. 1979 : 319 - 370 ; Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) และจะส่งผลให้บุคคลรู้จักเลือกตัดสินใจ รู้จักระงับยับยั้งใจ ขวนขวายหาวิธีการในการขจัดปัญหาของตนเอง รู้จักอดทนเมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบาก และปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ (Thoresen and Manoney. 1974 : 178) ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการควบคุมตนเอง

ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การควบคุมตนเองเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา วัฒนธรรมทางสังคม ประเพณี ฯลฯ โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ซึ่งถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานต่างๆ ทางสังคม เพื่อให้บุคคลปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจึงเป็นสิ่งควบคุมภายนอกที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างเสริมและกล่อมเกลาลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ศักยภาพ และพฤติกรรมของบุคคล (Sear and Others. 1969 : 178) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการควบคุมตนเองของเด็ก (Aronfread. 1961 : 223 - 240 ; Breckenridge and Vincent. 1966 : 143 ; citing Bronfenbrenner. 1958 : 400 - 425 ; Baumrind. 1975 : 271 - 274) และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาดังกล่าวจะแปรผันไปตาม เพศ อายุของเด็ก สภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการศึกษาของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการควบคุมตนเองและผลจากการสะสมการเรียนรู้ทางสังคม ทำให้บุคคลมีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน นอกจากนี้การควบคุมตนเอง ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ตนเองในด้านต่างๆ ของบุคคล ในลักษณะที่บุคคลพยายามปรับตัวเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (Kanfer and Phillip. 1970 : 416 ; citing Ferster) ดังนั้นการควบคุมตนเองจึงเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญในการเลือกและการตัดสินใจ ที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลทั้งที่เป็นพฤติกรรมต่อตนเอง และพฤติกรรมทางสังคม (Bandura. 1977)

จากการประมวลความคิดเห็นและการศึกษาของนักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์พบว่า

การควบคุมตนเองเป็นลักษณะที่แสดงถึงความมีวุฒิภาวะและคุณภาพของประชากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประเภท เช่น พฤติกรรมการรักษาสุขภาพอนามัย (รัตนา ประเสริฐสม. 2526) พฤติกรรมซื่อสัตย์ และพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ ฯลฯ จึงเป็นลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529) โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี สังคมจึงมุ่งหวังให้ประชาชนงดเว้นและรู้จักการบำบัดความต้องการในสิ่งที่ถูกที่ควร ต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการวางแผน และรู้จักดำเนินงานตามแผนงานที่วางเป้าหมายไว้ เพื่อประโยชน์ที่ดีต่อตนเองและต่อส่วนรวม (จินตนา บิลมาศ. 2529 : 24) การพัฒนาจิตใจและคุณภาพประชากรจึงเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศ เยาวชนนับเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ดังเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน และหลักสูตรการสอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้มุ่งเน้นและมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในสาระสำคัญ 3 ประการคือ

1. เพื่อพัฒนาให้เยาวชนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ รู้จักการวางแผนงาน และวางเป้าหมายในชีวิต

2. สามารถนำความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางสังคม ประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์และปรับปรุงใช้ในการดำรงชีวิต และการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีหลักการและเหตุผล พร้อมกับรู้จักประยุกต์วิธีการในการแก้ปัญหามาใช้กับชีวิตประจำวัน สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม (อุ่นตา นพคุณ และคนอื่น ๆ. 2526)

จุดมุ่งหมายดังกล่าว คือ การพัฒนาให้นักเรียนและเยาวชนของชาติ มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นแนวทางหลักที่สำคัญในการสร้างเสริมพัฒนาจิตใจและคุณภาพของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อให้เป็นคนที่มีเหตุผล มีความคิดสติปัญญา มีการยั้งคิดและรู้จักเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง เมื่อต้องผจญกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในสังคมและจิตใจ การควบคุมตนเองจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา (Dewey. 1933 : 17; อุ่นตา นพคุณ. 2528 ; พุทธทาสภิกขุ. 2531)

นักเรียนวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีอารมณ์อ่อนไหว เกิดความเครียดทางอารมณ์ได้ง่าย มีความสับสนในค่านิยมต่าง ๆ บางครั้งต้องการความเป็นอิสระและอยากเป็นตัวของตัวเอง แต่บางครั้งก็เกิดความไม่มั่นใจ เมื่อต้องแสดงบทบาทของผู้ใหญ่ นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่า วัยรุ่นมีอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรง เพราะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านร่างกายและต่อมต่าง ๆ เป็นวัยที่เริ่มมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ทางร่างกาย มีความเป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เริ่มสนใจและเกี่ยวข้องกับโลกของงาน และการแสวงหาความหมายของชีวิต วัยรุ่นจึงต้องรีบทำความเข้าใจและรู้จักตนเองเสียใหม่ เพื่อเผชิญกับการเรียกร้องของสังคมที่ต้องการให้เขาเตรียมตัว เพื่อทำงานหาเลี้ยงชีพ การตั้งครอบครัวและการเป็นพลเมืองดีของชาติ (Hurlock. 1959 : 263 ; Hurlock. 1964 : 467 ; Strang. 1958 : 648) ด้วยเหตุนี้นักเรียนวัยรุ่นจึงมีความยากลำบากในการปรับตัว มีปัญหาความเครียดทางอารมณ์ หุนหันพลันแล่น อาจทำให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมขึ้นหากไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เช่น ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษามีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับรุนแรง และเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักขาดการควบคุมตนเอง ชอบทำลายสิทธิ์ของผู้อื่น และอาจพัฒนาเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ (Goldstein. 1975 : 136 ; สมพร สุทัศนีย์. 2530 : 1) ลักษณะของวัยรุ่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งตามความคิดทางทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน คือ การสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Identity formation) ให้รู้ว่าตนคือใคร อยู่ในตำแหน่งฐานะใดในสังคมนั้น ๆ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หรือมโนภาพแห่งตน (Self Concept) ของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นผลรวมของการประเมินค่าตนเองของบุคคล จึงเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้บุคคลวัยนี้แตกต่างจากวัยอื่น

การประเมินผลงานวิจัยของ บราวน์ (Hurlock. 1967 : 533 ; Citing Brown. 1954) ได้รวบรวมและสรุปผลการศึกษาวิจัยของนักจิตวิทยาหลายท่าน แสดงให้เห็นความสำคัญของมโนภาพแห่งตนในทางที่ดี จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางบวกที่สังคมต้องการหลายประการ ได้แก่ การมีความรัก และรู้จักรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความร่วมมือต่อชุมชน มีความอดทน อดกลั้น ใจกว้าง นอกจากนี้จากการรวบรวมผลงานวิจัยของ ไวลี (Wylie. 1961 : 118) ได้สรุปผลไว้ว่า

การมีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการปรับตัว การยอมรับผู้อื่น การเรียนรู้ และระดับความมุ่งหวัง ด้วยเหตุผลดังกล่าว มโนภาพแห่งตนจึงเป็นแกนกลางของพฤติกรรมและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ

จากหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้มีผู้ประยุกต์นำหลักการไปใช้กำหนดขั้นตอนสำหรับฝึกการควบคุมตนเอง เพื่อบำบัดและปรับพฤติกรรมของเด็ก (Mischel. 1974 : 241) พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน (Kalish. 1981 : 258 - 305) และผลของการฝึกการควบคุมตนเอง พบว่าการควบคุมตนเอง สามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Watson and Tharp. 1975 : 15) และสามารถต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Stuart. 1972 ; citing Bandura and Walter) นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มีลักษณะด้านอื่น ๆ ของบุคลิกภาพสูงด้วย เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว สติปัญญา และการรับรู้สภาวะทางสังคม (Mischel. 1974 : 253 ; Wall and Smith. 1970 : 118) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับผลของการควบคุมตนเองโดยการสำรวมความคิด (Concentrative Meditation) ที่ส่งผลต่อจิตลักษณะบางประการของเรย์ (Ray. 1985 : 1358) ที่พบว่าการฝึกการควบคุมตนเองจะส่งผลให้เด็กมีความเชื่ออำนาจในตนสูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนในทางบวกเพิ่มขึ้น มีความกระตือรือร้นในชีวิต และคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

การควบคุมตนเองจึงมีความสำคัญกับบุคคลใน 2 ประการ

1. สามารถป้องกันหรือกำจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลงหรือหมดไป

2. เป็นพื้นฐานในการสร้างพฤติกรรม จิตลักษณะ และบุคลิกภาพที่ดีงามที่ยังขาดอยู่ให้มีมากขึ้น

มโนภาพแห่งตนจึงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง ดังที่ไอเซน (Eisen. 1972 : 68 - 72) ได้ศึกษาพบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองในลักษณะต้านทานต่อสิ่งเร้ายวนใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโคเมอร์และคนอื่น ๆ (Comer and Others. 1986 : 321) ที่พบว่ามโนภาพแห่งตนในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายและมีอำนาจในการทำนาย

ความสามารถทางสังคม 44%

จากสภาพปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน และแนวความคิดของนักจิตวิทยา ตลอดจนผลการวิจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยพิจารณาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจและคุณภาพของนักเรียนวัยรุ่น ให้มีจิตลักษณะ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น

2. เพื่อเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน

<u>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. ทำให้ทราบถึงอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อเป็นข้อมูลเสนอให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ได้ทราบ และใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจและคุณภาพของนักเรียนวัยรุ่น ให้มีจิตลักษณะ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

2. ทำให้ทราบถึงการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เมื่อ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลเสนอให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ได้ทราบและใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไข ให้นักเรียนวัยรุ่นได้พัฒนาการควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม ตามศักยภาพและความแตกต่างของแต่ละบุคคล สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เติบโตเป็นผลเมืองดีตามวิถีทางประชาธิปไตย

3. ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของนักเรียนวัยรุ่น สามารถประยุกต์นำวิธีการเรียนรู้ทางสังคมในการควบคุมตนเอง สอดแทรกในหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น อันเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไข ป้องกัน ปัญหาด้านความประพฤติและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน หรือเป็นการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนวัยรุ่น ได้มีพัฒนาการตามวัยและพฤติกรรมต่อตนเองที่เหมาะสม สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมต่อไป

4. เป็นการขยายความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการควบคุมตนเองและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในด้านนี้ต่อไป

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน

2.1 การศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและมโนภาพแห่งตน

ก. ตัวทำนาย ได้แก่

1. เพศ

2. อายุ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

8. มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

9. มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

10. มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

ข. ตัวเกณฑ์ ได้แก่ การควบคุมตนเอง

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

ก. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ

1.1 นักเรียนชาย

1.2 นักเรียนหญิง

2. อายุ

2.1 12 ปี - 14 ปี

2.2 14 ปี 1 เดือน - 17 ปี

2.3 17 ปี 1 เดือน - 22 ปี

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

4. ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

4.1 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

4.2 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง

4.3 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

5. การอบรมเลี้ยงดู แบ่งออกเป็น

5.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

5.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

6. มโนภาพแห่งตน แบ่งออกเป็น

6.1 มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

6.2 มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6.3 มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

6.4 มโนภาพแห่งตนรวม

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ การควบคุมตนเอง

<u>ข้อตกลงเบื้องต้น</u>

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาการควบคุมตนเองตามแนวการศึกษาของโรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ซึ่งมีแนวทางมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

<u>นิยามปฏิบัติการ</u>

1. การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ ความสามารถดังกล่าวประกอบด้วย

1.1 การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ และการกระทำ

1.2 การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายถึงสิ่งที่จะเกิดตามมา

1.3 ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

1.4 การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถของตนในการควบคุมสิ่งแวดล้อมหรือควบคุมผลการกระทำด้วยตนเอง

บุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูง จึงเป็นผู้มีความสามารถในการเลือกกระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยความคิดอย่างมีเหตุผล สามารถประเมินทางเลือก รู้จักแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา มีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป้าหมายในอนาคต ตลอดจนรับรู้ถึงผลการกระทำของตนเอง สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองในผลการกระทำนั้น

ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีการควบคุมตนเองต่ำ จะขาดความสามารถในการประเมินและเลือกกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุผล มักกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามอำเภอใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลของการกระทำนั้น ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ไม่รู้จักวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป้าหมายในอนาคต ตลอดจนไม่สามารถยับยั้งการกระทำหรือควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์เมื่ออยู่ในภาวะต้องเผชิญปัญหาหรือเกิดความขัดแย้งในจิตใจ

การควบคุมตนเองสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดการควบคุมตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแปลและปรับปรุงมาจากแบบวัดการควบคุมตนเอง (The Self - Control Schedule) ของโรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการควบคุมตนเองแทนพฤติกรรมการควบคุมตนเองในสภาพแวดล้อมทั่วไปของนักเรียนวัยรุ่น

2. มโนภาพแห่งตน (Self - Concept) หมายถึงความคิด ความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ อันเกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตนเอง กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

มโนภาพแห่งตนในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ตามแนวความคิดของ โรเจอร์ส

(Lindzey and Hall. 1965 : 429 ; Citing Carl Rogers) ดังนี้

2.1 มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล (Academic Value) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ทักษะในการเรียน แรงกดดันจากทางบ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ และการเลือกอาชีพ

2.2 มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถในการคบเพื่อน การทำงานร่วมกับคนอื่น และการเข้าสังคม

2.3 มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือ ความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวลใจ ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย ความขุ่นเคืองใจ

มโนภาพแห่งตนสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน ของ นรินทร์ แจ่มจำรัส (2527 : 135 - 142) คะแนนรวมมโนภาพแห่งตนในแต่ละองค์ประกอบ คือ ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และคะแนนรวมของแบบทดสอบทั้งฉบับ แสดงถึงมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมของนักเรียนวัยรุ่น

มโนภาพแห่งตนในแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวม แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมอยู่ในกลุ่ม 27% ของผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมต่ำ

ระดับสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมอยู่ในกลุ่ม 27% ของผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมสูง

3. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึงวิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางวาจาและการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้ทั้งความรู้สึกและการกระทำดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ตามแนวความคิดของโรเจอร์ส (Rogers. 1972 : 117) ดังนี้

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการปฏิบัติ

ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสเหมาะสม

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หรือทอดทิ้งหมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุน หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิ ลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

การอบรมเลี้ยงดูสามารถวัดได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ สุกัลยา กุลอิ้ง (2523) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ ถั่น แนเพชร (2517) คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แทนปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบที่นักเรียนวัยรุ่นได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

การแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดู จะใช้คะแนนรวมของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ โดยกำหนดเกณฑ์ว่านักเรียนวัยรุ่นคนใดได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งสูงกว่าอีก 2 แบบ ตั้งแต่ 5 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างที่มากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเต็มหนึ่งพฤติกรรม จะถือว่านักเรียนคนนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้น แต่ถ้าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูที่สูงสุดต่างกับอีก 2 แบบ ไม่ถึง 5 คะแนน ข้อมูลนั้นตัดทิ้งเพื่อจะได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทของการอบรมเลี้ยงดูได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียนวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. เพศ หมายถึง นักเรียนชาย นักเรียนหญิง ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

3. อายุ หมายถึง อายุของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงตามพัฒนาการตามวัยของนักเรียนวัยรุ่น คือ

3.1 อายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 14 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้น และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.2 อายุตั้งแต่ 14 ปี 1 เดือน ถึง 17 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นตอนกลาง และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.3 อายุตั้งแต่ 17 ปี 1 เดือน ถึง 22 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ต่ำกว่า 2.00

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 - 2.50 3.00

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนที่สูงกว่า 2.5 5.00 ขึ้นไป

5. ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว หมายถึง ระดับสถานภาพทางครอบครัวของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งวัดได้ด้วยลักษณะอาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียน โดยอาศัยเกณฑ์ในการจัดแบ่งลักษณะอาชีพตามแนวการแบ่งของ Roe (ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์. 2526 : 36 - 37 ; อ้างอิงมาจาก Roe. 1966 : 149 - 152) การแบ่งระดับการศึกษา ใช้แนวจากข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ

สังคมและประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี 2525 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526 : 68) และการจัดแบ่งระดับรายได้ใช้แนวจากข้อมูลสถิติการสำรวจรายได้ โดยถือเอารายได้เฉลี่ยของประชากรต่อเดือน ต่อครัวเรือน จากรายได้ที่เป็นค่าแรงและเงินเดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528 : 68) เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความแตกต่างของระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

5.1 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หมายถึง สถานภาพทางครอบครัวที่จัดอยู่ในระดับต่ำ โดยพิจารณาจากคะแนนรวมของดัชนี ลักษณะอาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3 ถึง 5 คะแนน

5.2 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง หมายถึง สถานภาพทางครอบครัวที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจากคะแนนรวมของดัชนี ลักษณะอาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 ถึง 8 คะแนน

5.3 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง หมายถึง สถานภาพทางครอบครัวที่จัดอยู่ในระดับสูง โดยพิจารณาจากคะแนนรวมของดัชนี ลักษณะอาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 ถึง 11 คะแนน

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว สามารถวัดได้จากแบบสอบถามในส่วนข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประมวล น้อยเจริญ (2531)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาเรียงลำดับในการเสนอ ดังหัวข้อต่อไปนี้ คือ

1. เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม ภูมิหลังของครอบครัว และการควบคุมตนเอง
   - 2.1 เพศกับการควบคุมตนเอง
   - 2.2 อายุกับการควบคุมตนเอง
   - 2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการควบคุมตนเอง
   - 2.4 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการควบคุมตนเอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการควบคุมตนเอง
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนและการควบคุมตนเอง

<u>เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง</u>

<u>ความหมายของการควบคุมตนเอง</u>

คาร์ล โรเจอร์ส (Rogers. 1966 : 116) ได้ให้ความหมายของคำว่า ควบคุม (Control) ไว้ 3 ความหมายคือ

1. การที่ บี. ตั้งเงื่อนไขให้ เอ. โดยที่ เอ. ไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียงที่จะทำอะไรได้ นั่นคือ เราสามารถจะทำนายพฤติกรรมของ เอ. บางอย่างได้ โรเจอร์ส เรียกความหมายนี้ว่า External - control หรือ การควบคุมจากภายนอก

2. การที่ บี. ตั้งเงื่อนไขให้ เอ. และ เอ.ยินยอมที่จะกระทำตามเงื่อนไขเป็นบางข้อ ทำให้เราสามารถทำนายพฤติกรรมบางอย่างของ เอ. ได้ โรเจอร์สเรียกความหมายนี้ว่า เป็นอิทธิพลของ บี. เหนือ เอ.

3. การที่ เอ. ตั้งเงื่อนไขให้ตนเอง ทำให้เราสามารถทำนายพฤติกรรมบางอย่างของ เอ. ได้ โรเจอร์สเรียกความหมายนี้ว่า Internal - Control หรือ Self - Control นั่นเอง

โรเจอร์ส (Rogers. 1966 : 315) มีความเห็นว่าการควบคุมตนเองนั้นเกี่ยวข้องกับการเลือกตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจากพฤติกรรมสองพฤติกรรมที่ขัดแย้งกัน

มิสเชล และมิสเชล (Mischel and Mischel. 1976 : 84) มีความเห็นว่าพฤติกรรมการควบคุมตนเองเกี่ยวข้องกับขบวนการและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการได้รับสิ่งที่ดี และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี โดยอธิบายความหมายของการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือเป็นความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนและการคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับผลดีตามที่ตนต้องการ และหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีอันอาจเกิดขึ้นกับตนเอง

นักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่ง คือ ไรท์ (Wright. 1976 : 92) อธิบายการควบคุมตนเองว่าคือ ความสามารถของบุคคลที่จะบังคับนิสัยของตนเอง พฤติกรรมของตนเอง เมื่อเผชิญกับสิ่งยั่วยุและสถานการณ์กดดัน โดยปราศจากรางวัล หรือการสนับสนุนจากภายนอกและเน้นด้วยว่าการควบคุมตนเองเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรม

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 140) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนเองว่าเป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

อะเวอริลล์ (Averill. 1973 : 286) ได้วิเคราะห์ความหมายของคำว่า "ความสามารถของตนในการควบคุม" ว่ามีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ทางด้านพฤติกรรม ทางด้านการรับรู้และทางด้านการตัดสินใจ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ความสามารถในการทำนายว่าอะไรจะเกิดขึ้น

ตนจะทำอะไรได้บ้าง และทำอะไรไม่ได้ ตนจะสามารถทำงานได้เสร็จหรือไม่ จะมีใครมาขัดขวางบ้าง ตลอดจนถึงความสามารถในการที่จะกระทำให้เกิดผลตามที่ต้องการ ในเวลาและสถานที่ที่ตนต้องการ ความสามารถในการเลือกรับการกระตุ้นและเลือกกระทำ ตลอดจนความสามารถในการทำนายและควบคุมผลการกระทำ ซึ่งความสามารถดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการควบคุม และการรับรู้การควบคุมโดยตนเองเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุด การควบคุมตนเองจึงมีความเกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล (Averill. 1973 : 286 - 303 ; and Schmidt. 1983 : 221 - 239)

โซโลมอน และโอเบอร์แลนเดอร์ (Solomon and Oberlander. 1974 : 123) ได้ศึกษาวิจัยโดยมุ่งไปที่การควบคุมผลได้ คือ การศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของบุคคลว่าพฤติกรรมที่เขากระทำลงไป จะก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ต้องการหรือไม่ รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าหรือความสำคัญของผลตอบแทนที่มีต่อบุคคล พบว่า ถ้าบุคคลใดเห็นว่าผลตอบแทนที่ได้รับนั้นมิได้เกิดจากการกระทำของเขา หรือมองเห็นความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลตอบแทนกับความพยายามของตนแล้ว บุคคลนั้นจะรับรู้ว่า สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากอำนาจภายนอก และมีแนวโน้มว่าบุคคลจะลดประสิทธิภาพในการควบคุมตนเอง ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดรับรู้ว่าการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่ทำให้เขาได้รับหรือไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ บุคคลนั้นจะรับรู้ว่า สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากอำนาจของตนเอง และมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีการควบคุมตนเองสูงขึ้น การควบคุมตนเองจึงประกอบด้วยการรับรู้ การตัดสินใจ และพฤติกรรมของบุคคล

ทอร์เซน และมาโนนี่ (Thoresen and Manoney. 1974 : 178) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการควบคุมตนเอง ตามแนวขบวนการเรียนรู้ทางสังคม และได้อธิบายถึงการควบคุมตนเองว่า เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยมีขบวนการภายในเป็นสื่อ ได้แก่ความเชื่อในการควบคุมภายในและภายนอก โดยเฉพาะสื่อสำคัญ คือความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเขาเป็นผลมาจากการกระทำ หรือความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ความคาดหวังและการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผลกรรม และการกระทำของบุคคลในการควบคุมสิ่งแวดล้อม ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง และได้สรุปลักษณะของบุคคลที่ควบคุมตนเองได้ ต้องประกอบด้วย

1. มีความสามารถในการเลือกกระทำ หรือมีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2. รู้จักหาแนวทางในการแก้ปัญหาและวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป้าหมายในอนาคต

3. รู้จักการปฏิบัติตนในการยับยั้งชั่งใจ และอดทนเมื่อต้องเผชิญความยากลำบาก

4. สามารถรับรู้ถึงผลการกระทำของตน รู้จักให้รางวัล และลงโทษตนเองในผลการกระทำนั้น

โรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการควบคุมตนเอง โดยอาศัยแนวความคิดพื้นฐานมาจากหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ตลอดจนแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดการควบคุมตนเอง และได้สรุปความหมายการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการหรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ ความสามารถดังกล่าวประกอบด้วย

1. การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ

2. การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายถึงสิ่งที่จะเกิดตามมา

3. ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถของตนเองในการควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือควบคุมผลการกระทำด้วยตนเอง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปความหมายของการควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผล

และความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ

<u>ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง</u>

การเกิดและการพัฒนาของการควบคุมตนเอง เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ คือ เกิดจากการเรียนรู้ตามกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู เกิดจากการเรียนรู้เงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม โดยเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานของตน เรียนจากตัวอย่างที่พบเห็น เรียนจากคำบอกเล่าและอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละทฤษฎี ในที่นี้เป็นการศึกษาการควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

<u>ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม</u> (Social Learning Theory)

นักจิตวิทยาการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญ คือ แบนดูรา (Bandura. 1977 : 16-22) ได้อธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ ดังนี้

1. พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ (รวมทั้งพฤติกรรมต่อตนเอง) ที่นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อน (Elementary reflexes) ล้วนเป็นผลจากการเรียนรู้

2. สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ โดยเรียนรู้จากผลที่จะเกิดตามมา (Response Consequence) คือ เรียนรู้ว่าเมื่อเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเหตุการณ์ใดจะเกิดตามมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้วผลกรรมที่จะตามมาเป็นเช่นไรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านี้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์

3. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะ

สิ่งที่เรียนรู้มีมากเกินกว่าที่เวลาและโอกาสของผู้เรียนจะอำนวย นอกจากนี้ผลการกระทำบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การเรียนรู้ทางสังคมที่แบนดูราเน้นคือ การเรียนรู้จากแบบอย่าง (Learning Through Modeling) โดยเฉพาะตัวแบบใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ และพฤติกรรมของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และการเรียนรู้โดยขบวนการสังเกต (Process of Observational Learning) ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมและผลรวมที่ตามมาจากการกระทำของผู้อื่น การได้ยินได้ฟัง คำบอกเล่า การได้อ่านข่าวสาร บันทึกของผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณา สำหรับการกระทำพฤติกรรมใหม่ในอนาคตต่อไป

5. ความเชื่อ ผลของการเรียนรู้ของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความเชื่อ ความเชื่อของมนุษย์มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อ

6. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) ได้แก่ การคิดในเชิงประเมินโดยตั้งอยู่บนสมมติฐานความเชื่อที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใด และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

7. ภายหลังการเรียนรู้ มนุษย์จะเลือกเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่เขาเห็นคุณค่ามากกว่าพฤติกรรมที่ถูกลงโทษ หรือมิได้รับรางวัล การเห็นผลกรรมที่ได้รับย่อมมีผลจูงใจให้มนุษย์กระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรม และเกิดความคาดหวังต่อแรงเสริมที่จะได้รับ (Anticipation of Reinforcement) ความคาดหวังนี้เองที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรม เพื่อให้เกิดผลตามที่ตนปรารถนา นั่นคือมนุษย์จะต้องมีการควบคุมตนเองและประเมินตนเอง นั่นเอง

โดยสรุปตามความเชื่อของแบนดูรา พฤติกรรมของบุคคลรวมทั้งพฤติกรรมต่อตนเอง เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ (Cognition) พฤติกรรม (Behavior) และสิ่งแวดล้อมภายนอก (External environment) โดยมิใช่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว องค์ประกอบทั้ง 3 จะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน และสามารถอธิบายได้ในรูปของเหตุและผล พฤติกรรมจะเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลได้ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม ภายหลังที่ได้ประเมินถึงผลกรรมที่ได้รับจากการตอบสนองนั้น

การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

การควบคุมตนเองในทรรศนะทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา พัฒนามาจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรม โดยที่มนุษย์มีความนึกคิดและสามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถที่จะนำสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มาคิดไตร่ตรองทำให้สามารถมองเห็นวิธีการที่จะทำให้เกิดผลกรรมต่าง ๆ ที่ตนปรารถนา และมองเห็นวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงผลกรรมที่เลวร้ายต่าง ๆ มนุษย์สามารถคิดในเชิงประเมินว่าพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดผลกรรมอะไรบ้าง และผลกรรมต่าง ๆ มีความปรารถนามากน้อยเพียงใด การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

การพิจารณารายละเอียดของการพัฒนาการควบคุมตนเอง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง และการปฏิบัติต่อตนเองของบุคคล ในลักษณะของพฤติกรรมต่อตนเอง (Self Directed Beheavior) 3 ประเภท ตามแนวการเรียนรู้ทางสังคมมีดังนี้

1. การควบคุมตนเอง (Self - Control)

เป็นความสามารถในการกำหนดตนเองในด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหา หรืออุปสรรคใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหา หรือความขัดแย้งในใจ (Bandura. 1986 : 335) ได้แก่ ความสามารถในการเลือกกระทำ การควบคุมอารมณ์ การควบคุมความคิด การยับยั้งใจในสิ่งยั่วยวน เป็นต้น การควบคุมตนเองนี้เกิดเช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์คือ เป็นผลทั้งจากประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากการสังเกต มนุษย์จะควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานการณ์นั้น และมีผลกรรมที่ได้จากการกระทำเป็นที่พึงพอใจแก่ตนเอง

ในการควบคุมตนเองนี้ บุคคลจำเป็นต้องมีการตั้งมาตรฐานพฤติกรรมสำหรับตนเองไว้ประพฤติปฏิบัติ มีการประเมินการประพฤติปฏิบัติของตนตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีความรู้สึกซึ่งเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองตามผลของการประเมิน (Bandura. 1986 : 336) ซึ่งมาตรฐานพฤติกรรมที่บุคคลตั้งไว้นี้เองจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ และชี้แนะแนวทางในการกระทำของบุคคล เช่น การกำหนดปริมาณของงานที่ตนควรทำได้ก่อนลงมือ หรือการกำหนดคุณภาพของผลงาน

171660

ที่ควรทำได้ไว้ล่วงหน้า การตั้งมาตรฐานพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการพัฒนามาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม เช่น อาจจะได้จากการสั่งสอนโดยตรง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ จากปฏิกิริยาทางสังคมในการประเมินพฤติกรรมของคนในสังคม และจากการแสดงการประเมินมาตรฐานพฤติกรรมที่ได้ตั้งไว้ของตัวแบบต่าง ๆ (Bandura. 1986 : 340) การที่ผู้ใหญ่แสดงตัวอย่างในการตั้งมาตรฐานพฤติกรรมไว้สูงและแสดงความพึงพอใจตนเองต่อเมื่อเขาทำได้ดีเท่ากับหรือมากกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีผลให้เด็กเห็นแบบอย่าง และถ้าผู้ใหญ่มีเงื่อนไขที่จะให้แรงเสริมแก่เด็ก ก็ต่อเมื่อเด็กตั้งมาตรฐานค่อนข้างสูง และพยายามกระทำตามมาตรฐานนั้น ตลอดจนมีเงื่อนไขที่จะไม่แสดงปฏิกิริยาต่อเด็กเมื่อเด็กตั้งมาตรฐานต่ำ หรือเมื่อเด็กขาดความพยายาม สิ่งเหล่านี้เองจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง ควบคุมตนเองด้วยการตั้งมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติที่ค่อนข้างสูงให้กับตนเอง ควบคุมตนเองด้วยการประเมินพฤติกรรมตนเอง และควบคุมตนเองด้วยการรู้สึกมีปฏิกิริยาต่อตนเอง

การวิจัยเกี่ยวกับตัวแบบที่มีผลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเอง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตัวแบบที่ไม่ควบคุมตนเอง ไม่อาจสอนให้ผู้อื่นมีการควบคุมตนเอง ตัวแบบที่สอนผู้อื่นแต่ตนเองไม่ทำหรือทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับคำสอน ก็ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ตนสอน และตัวแบบที่มีความแตกต่างจากผู้เรียนถือว่าเป็นกรณียกเว้น ก็จะไม่มีผลต่อผู้เรียน (Bandura.1977 : 134 - 137)

2. การประเมินตนเอง (Self Evaluation)

เป็นการสำรวจ ทบทวน ตัดสินใจ และลงความเห็นว่า พฤติกรรมของตนเองที่ได้กระทำลงไปนั้นมีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด การประเมินตนเองนี้เป็นผลจากการได้สังเกตตัวแบบประเมินพฤติกรรมของเขาเอง และเป็นผลจากการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมแล้วได้รับปฏิกิริยาจากผู้อื่น เช่น พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่จะมีการตั้งมาตรฐานพฤติกรรมว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีหรืออะไรเป็นสิ่งที่เลว จะรู้สึกพอใจเมื่อเด็กทำได้ถึงมาตรฐาน และจะรู้สึกผิดหวังเมื่อเด็กทำไม่ได้ถึงมาตรฐาน ผลจากปฏิกิริยาของผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ นี้ ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง โดยจะมีการประเมินตนเองออกมาในรูปการรู้สึกพึงพอใจในตนเองหรือการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ซึ่งจะมีมากน้อยในการประเมินแค่ไหนนั้นขึ้นกับการนำมาตรฐานการประเมินตนเองไป

เปรียบเทียบกับการประเมินมาตรฐานการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น (Bandura. 1986 : 340) ผลที่ตามมาคือ ปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self - reaction) ซึ่งมีทั้งในด้านบวกและด้านลบ ปฏิกิริยาต่อตนเองด้านบวกเกิดขึ้นเมื่อสามารถบรรลุถึงมาตรฐานที่ตนได้ตั้งไว้ อาทิเช่น ความรู้สึกภาคภูมิใจ ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น ส่วนปฏิกิริยาทางลบ เป็นผลจากการกระทำที่ล้มเหลว ไม่บรรลุตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ เช่น ความรู้สึกผิด ความเสียใจ และความละอายใจ เป็นต้น

การเกิดและการเปลี่ยนแปลงของการประเมินตนเอง ก็เช่นเดียวกับการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของการควบคุมตนเอง ดังกล่าวแล้วคือ เกิดจากการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้ทั้งโดยทางตรงและการสังเกตจากตัวอย่างแล้วจึงมีปฏิกิริยาต่อตนเอง ดังนั้นการประเมินตนเองของแต่ละคนจึงแตกต่างกันไปตามเกณฑ์ที่ยึดถือหรือความเชื่อ ตลอดจนประสบการณ์ของแต่ละคน อย่างไรก็ตามการประเมินตนเองก็ยังนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการควบคุมตนเอง

หากพิจารณาการประเมินตนเองในแง่พฤติกรรมมโนภาพ ก็จะพบว่า การประเมินตนเองนั้นเป็นอารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง ก่อนหรือหลังกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเกิดจากการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง บางลักษณะมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานของสังคม และมักจะเกิดขึ้นเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกสมหวังและความรู้สึกผิดหวัง ความรู้สึกภาคภูมิและต่ำต้อย ความรู้สึกดีใจและเสียใจ เป็นต้น

ผลของการประเมินตนเอง โดยเฉพาะปฏิกิริยาในด้านบวกที่เกิดขึ้น มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มนุษย์มีกำลังใจ และมีความกระตือรือร้นในการทำงานต่าง ๆ เนื่องจากมีความรู้สึกภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเอง แต่ในขณะเดียวกันหากบุคคลใดได้รับเอามาตรฐานของการกระทำที่สูงเกินไปมาไว้เป็นของตน ก็จะมีผลในด้านลบเกิดขึ้นด้วย กล่าวคือ บุคคลนั้นจะมีความรู้สึกไม่พอใจในตนเองตลอดเวลา เนื่องจากไม่สามารถบรรลุถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้สูงเกินไปนั้นได้ และความไม่พอใจนี้จะนำไปสู่การลงโทษ หรือประณามตนเองเกินสมควร จะมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนผิดปกติออกไปหรือมีความผิดปกติทางจิตใจ (Bandura. 1977 : 140 - 141)

ผลจากการประเมินตนเองนี้ถือว่ามีความสำคัญเด่นชัดในการจูงใจให้บุคคลทำพฤติกรรม

ที่ถูกต้อง พฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนเราจะถูกควบคุมโดยผลที่ตามมาจากการประเมินตนเอง ซึ่งมีทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ความพึงพอใจในตนเอง ความไม่พึงพอใจในตนเอง ทำให้บุคคลรับรู้ตนเองในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน การประเมินตนเองนี้จึงทำให้บุคคลสามารถที่จะควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ (Bandura. 1977 : 139)

3. การปฏิบัติต่อตนเอง (Self Treatment)

เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลกระทำต่อตนเอง อันเนื่องมาจากการประเมินตนเอง และจากปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งทางด้านบวกและลบ ได้แก่ การให้รางวัลตนเอง การตำหนิตนเอง และการปรับปรุงตนเอง เป็นต้น การกระทำดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการมีแบบอย่าง

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 129) ได้ให้ความสำคัญของการกระทำต่อตนเองว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จะอยู่ภายใต้การควบคุมตนเอง จากการให้แรงเสริมแต่ตนเองในกระบวนการนี้ บุคคลจะมีการตั้งมาตรฐานในการกระทำของเขาและจะมีการตอบสนองการกระทำนั้น ในรูปแบบของการให้รางวัลแก่ตนเอง หรือการลงโทษตนเอง การให้รางวัลตนเองนี้เมื่อสามารถกระทำพฤติกรรมได้บรรลุเป้าหมาย จะมีผลให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเอง สามารถปรับปรุงและคงพฤติกรรมนั้นไว้ต่อไป (Bandura. 1977 : 144) ในด้านการลงโทษตนเองนั้นทำให้บุคคลสามารถลดความทุกข์ใจจากการทำผิดของตน และช่วยบรรเทาการลงโทษจากภายนอกได้ ตามแนวความคิดของแบนดูรา พฤติกรรมต่อตนเองทั้ง 3 ด้าน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากบุคคลใดมีพฤติกรรมต่อตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ย่อมเป็นปัจจัยให้มีการปฏิบัติต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ดีด้วย

<u>การฝึกฝน และแนวทางพัฒนาการควบคุมตนเอง</u>

โครว์ และโครว์ (Crow and Crow. 1956 : 106) ได้กล่าวถึงการมุ่งพัฒนาให้เด็กมีการควบคุมตนเองนั้น พ่อแม่ต้องฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองตั้งแต่ระยะต้น ๆ ให้โอกาสและแนะนำให้เขาได้ใช้อำนาจและเสรีภาพอย่างฉลาด จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดีกว่าการมุ่งบังคับเด็กด้วยการควบคุมจากภายนอก การอบรมเลี้ยงดู

โดยการให้คำชี้แนะอย่างดีในวัยเด็กเพื่อให้เขาเข้าใจบทบาททางสังคม รู้จักเลือกรับ และเลียนแบบอย่างที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคม จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ตระหนักในตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้

สุชา จันทน์เอม (2516 : 190) ได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองไว้ว่า บิดามารดาควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก

2. วางกฎเกณฑ์ในโอกาสอันเหมาะสม เมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ถ้าจะลงโทษเด็กก็ไม่ควรจะลงโทษด้วยอารมณ์โกรธ แต่ควรจะลงโทษเพื่อเป็นการสั่งสอน และให้เด็กเข้าใจด้วยว่า ทำไมเขาจึงถูกลงโทษ ควรสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และพ่อแม่ต้องมีความคงเส้นคงวาในการปฏิบัติ

3. ต้องยินยอมให้เด็กมีอิสระในด้านการคิด การกระทำ และพัฒนาตนเองตามสมควร

4. ต้องมีความนับถือในตัวเด็ก และยกย่องชมเชยเด็กบ้างในโอกาสอันควร

5. ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรกระทำ หรือควรหลีกเลี่ยงที่จะกระทำด้วยตัวเขาเอง

สำหรับในด้านการฝึกฝนตนเอง นักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ได้ศึกษากระบวนการและวิธีการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

ทอร์เซน และมาโนนี่ (Thoresen and Manony. 1974 : 16 - 22) ได้สรุปกระบวนการที่บุคคลสามารถใช้ในการควบคุมตนเองนั้น โดยทั่วไปแล้วมี 2 กระบวนการได้แก่

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control)

2. การควบคุมผลกรรม (Self - Presented Consequence) (Thoresen and Manony. 1974 : 17 - 21)

การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) คือการที่บุคคลวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวแปรในสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะทำพฤติกรรมเป้าหมาย (Thoresen and Manoney. 1974 : 16) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าของบุคคลเสียใหม่ เพื่อที่จะกระตุ้นหรือลดพฤติกรรมของบุคคลนั้น เนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม เพราะฉะนั้น

เนื่องเป็นการควบคุมพฤติกรรมจึงต้องควบคุมสิ่งเร้า

การควบคุมผลกรรม (Self - Presented Consequence) คือการให้ผลกรรมตนเอง หลังจากได้ทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ผลกรรมอันนี้อาจจะเป็นการเสริมแรงหรือการลงโทษ แต่โดยปกติแล้วมักจะใช้การเสริมแรงเป็นหลัก เนื่องจากการลงโทษมักจะก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ เช่น โกรธ ไม่พอใจ หรือกลัว และเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวหรือเบี่ยงเบนได้

เพอรี่ และริชาร์ด (Perri and Richard. 1977 : 177 - 183) ศึกษาการควบคุมตนเองของบุคคลในสภาพแวดล้อมทั่วไป พบว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมตนเองจะมีวิธีการที่มีระบบในการควบคุมตนเองมากกว่าผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการควบคุมตนเอง นอกจากนี้การใช้วิธีการในการควบคุมตนเองยังขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และพฤติกรรมที่จะใช้อีกด้วย และได้เสนอวิธีการควบคุมตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) คือการกำหนดเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมหนึ่งด้วยตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายนี้จะช่วยให้ผู้แสดงพฤติกรรมรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน ตัวอย่างการตั้งเป้าหมายของพฤติกรรม เช่น "ฉันจะอ่านหนังสือให้ได้ 20 หน้าก่อนเข้านอน" หรือ "ฉันจะทำการบ้านให้เสร็จในคืนนี้" เป็นต้น แต่เป้าหมายที่ตั้งนั้นต้องเป็นเป้าหมายที่เป็นจริงและสามารถทำได้ เพราะถ้าไม่สามารถทำได้จะทำให้เกิดความผิดหวังและก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

2. การสังเกตตนเอง (Self - monitoring) เป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกตหรือจำแนกลักษณะของพฤติกรรมของตนเอง พิจารณาว่าตนได้ทำพฤติกรรมตามเป้าหมายแล้วหรือยัง เพราะถ้าบุคคลรับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง จึงจะเกิดความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงหรือมีการตั้งเป้าหมายที่เหมาะสมที่จะกระทำพฤติกรรม และเพื่อที่บุคคลจะได้ทราบว่าตนเองได้ทำตามความคาดหวังไว้แล้วหรือยัง ถ้ายังจะได้พยายามไปสู่เป้าหมายนั้น การสังเกตตนเองจึงเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการประเมินตนเอง และมีการเสริมแรงตนเองตามมา (Wilson and O'Leary. 1980 : 226) ซึ่งการกระทำเช่นนี้เท่ากับบุคคลได้เกิดการควบคุมตนเองแล้ว

3. การประเมินตนเอง (Self - evaluation) หมายถึงการที่บุคคลตัดสิน

พฤติกรรมของตนโดยการประเมินคุณค่าของพฤติกรรมจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเอง ซึ่งทำให้เขาได้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่อย่างถี่ถ้วน (Wilson and O'Leary. 1980 : 224) การประเมินตนเองมีความสำคัญในกระบวนการควบคุมตนเอง เนื่องจากการประเมินตนเองอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง พบว่าการประเมินตนเองจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าการประเมินตนเองนั้นเกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้ประเมินเอง หรือเกิดจากผู้อื่นให้คำชี้แนะ ถ้าเกิดจากแรงจูงใจของผู้ประเมินเองก็จะให้ผลที่ดีกว่าเกิดจากคำแนะนำของผู้อื่น

4. การเสริมแรงตนเอง (Self - reinforcement) คือการจัดผลกรรมที่เป็นแรงเสริมให้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง เพื่อทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น การเสริมแรงตนเองมักเกิดร่วมกับการตั้งเป้าหมาย คือมีการตั้งเป้าหมายหรือกำหนดเกณฑ์เสียก่อนแล้วจึงมีการเสริมแรงตามมา

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการควบคุมตนเอง เป็นผลจากการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่วัยเด็ก สำหรับวิธีการฝึกการควบคุมตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความพยายามและใช้เวลา แต่เป็นสิ่งมีคุณค่าที่บุคคลสามารถพัฒนาได้ (Wilson and O'Leary. 1980 : 214)

<u>ความสำคัญของการควบคุมตนเอง</u>

การควบคุมตนเองเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพทางสังคม การคาดหวังในการกระทำ ความพยายามกับผลกรรมที่ได้รับและผลจากการฝึกหัดตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากการฝึกในเรื่องการขับถ่ายเป็นเวลาในที่ ๆ กำหนดและการฝึกระเบียบวินัย เมื่อเติบโตสังคมจะเรียกร้องให้บุคคลในสังคมควบคุมตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย สังคมจะเรียกร้องให้บุคคลควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากกว่าสังคมประเภทอื่น

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวัฒนธรรม การพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สมดุลย์ระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิตของประชากร ดังที่ นอร์แมนและ

ท่านพุทธทาสภิกขุ (นิยพรรณ วรรณศิริ. 2525 : 7 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Norman. 1977 ; พุทธทาสภิกขุ. 2531) ได้กล่าวในเรื่องเดียวกันถึงความทันสมัยแต่ไม่พัฒนาของสังคมไทยว่า สังคมไทยมีการพัฒนาทางด้านวัตถุซึ่งดูเหมือนจะเป็นสังคมที่ศิวิไลซ์เหลือเกิน แต่คนในสังคมไทยยังมีสภาพทางด้านความรู้ จิตใจ และพฤติกรรมที่ไม่เข้ากับวัตถุที่พัฒนาเลย จึงทำให้สังคมสับสนวุ่นวาย และเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการปรับตัว สุขภาพจิต การเบี่ยงเบนของพฤติกรรม การประพฤติผิดศีลธรรมและกฎหมาย ฯลฯ สาเหตุประการหนึ่งคือ คนในสังคมขาดการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของมิสเชล (Mischel. 1974 : 250) ที่ว่าปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในปัจจุบัน เช่น ความล้มเหลวในการทำงาน ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เกิดเพราะบุคคลในสังคมไม่สามารถควบคุมตนเองได้ การพัฒนาจิตใจและคุณภาพประชากรจึงเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

จากการประมวลความคิดเห็นและผลงานวิจัยต่าง ๆ ของนักจิตวิทยา พบว่าการควบคุมตนเองเป็นลักษณะที่แสดงถึงความมีวุฒิภาวะ และคุณภาพของประชากรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประเภท เช่น พฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัย พฤติกรรมซื่อสัตย์ และพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ ฯลฯ จึงเป็นลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529) โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี สังคมจึงมุ่งหวังให้ประชาชน รู้จักงดเว้นและบำบัดความต้องการในสิ่งที่ถูกที่ควร ต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการวางแผน และการดำเนินงานตามแผนงาน เพื่อประโยชน์ที่ดีต่อตนเองและส่วนรวม (จินตนา บิลมาศ. 2529 : 24) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้วางแนวทางในการพัฒนาการควบคุมตนเอง

ตามทรรศนะของนักการศึกษา การควบคุมตนเองเป็นเป้าหมายหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา ดังที่ ดิวอี้ (Dewey. 1933 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า "การคิดเป็นกระบวนการทางการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยมนุษย์ให้เห็นการณ์ไกล และสามารถควบคุมการกระทำของตนเองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การไตร่ตรองถึงทางเลือกและผลที่จะเกิดขึ้นเป็นการช่วยให้มนุษย์มีสติไม่เผลอเรอ รู้อยู่ทุกขณะเวลาว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ การคิดอย่างไตร่ตรองจึงเป็นการช่วยเปลี่ยนการกระทำของมนุษย์ที่มีแต่ความอยาก งมงาย และหุนหัน ให้กลายเป็นการกระทำที่

เฉลียวฉลาด บุคคลจึงมีการคิดไตร่ตรองพิจารณาถึงผลได้ผลเสียก่อนจะกระทำบางสิ่งบางอย่าง" ลักษณะการคิดของดิวอี้มีลักษณะใกล้เคียง ความหมายของความมีสติ และการใช้วิธีคิดอย่างถูกวิธีตามแนวพุทธศาสนาที่เรียกว่า "โยนิโสมนสิการ" ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดในชีวิตประจำวัน แนวคิดดังกล่าวปัจจุบันนักการศึกษาไทยได้นำมาใช้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น (อุ่นตา นพคุณ. 2528)

จากการศึกษาถึงคุณลักษณะของประชากรตามเป้าหมายการศึกษาในสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของ อุ่นตา นพคุณ และคนอื่น ๆ (2526) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาจะต้องเน้นถึงการนำไปใช้และการปฏิบัติจริงในสังคม โดยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะของการคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

การคิดเป็น หมายถึง การรู้จักใช้ข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง สังคม และวิชาการ มาวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ ไตร่ตรอง วางแผน หรือคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา รวมถึงการวางเป้าหมายในชีวิต

การทำเป็น หมายถึง การประยุกต์วิธีการ และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการตัดสินใจเลือกกระทำ การดำเนินงานตามเป้าหมาย และรู้จักปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง

การแก้ปัญหาเป็น หมายถึง การรู้จักแก้ปัญหาอย่างมีหลักการและเหตุผล รู้จักประยุกต์นำวิธีการในการแก้ปัญหาไปใช้กับชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพสังคม ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพราะในอนาคตจะมีการต่อสู้แก่งแย่ง มีความขัดแย้งสับสนวุ่นวายในสังคมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันส่งเสริม ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน ฯลฯ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่มีเหตุผล รู้จักคิดไตร่ตรองถึงสิ่งที่ควรกระทำ หรือควรหลีกเลี่ยง มีสติยั้งคิด รู้จักกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเอง ดังที่พุทธทาสภิกขุ (2531) ได้เขียนในหนังสือ "การศึกษาคืออะไร" ว่า การจัดการศึกษาที่ดีย่อมพัฒนาคนในสังคมให้รู้จักควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ มีสติยั้งคิด ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและสังคม จนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ตามแนวความคิดของนักการศึกษาไทยในปัจจุบัน การจัดการศึกษามีแนวโน้มที่จะเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคมมากขึ้น การควบคุมตนเองตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาจิตใจและคุณภาพของประชากร และเป็นเป้าหมายหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา

จากหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้มีผู้ประยุกต์นำหลักการไปใช้กำหนดขั้นตอนสำหรับฝึกการควบคุมตนเอง เพื่อบำบัดและปรับพฤติกรรมของเด็ก (Mischel. 1974 : 241) พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน (Kalish. 1981 : 258 - 305) โดยวิธีการควบคุมตนเองนั้น จะต้องจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม ตัวพฤติกรรม และผลของพฤติกรรม ผลของการทดลองฝึกการควบคุมตนเอง พบว่า สามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Watson and Tharp. 1975 : 15) และสามารถต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Stuart. 1972 : 130 ; Citing Bandura and Walter) นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูง จะเป็นผู้ที่มีลักษณะด้านอื่น ๆ ของบุคลิกภาพสูงด้วย เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว การต่อต้านความเบี่ยงเบน สติปัญญา และการรับรู้สภาวะทางสังคม (Mischel. 1974 : 253 ; Wall and Smith. 1970 : 118) การควบคุมตนเองจึงมีความสำคัญกับบุคคลใน 2 ประการ คือ

1. ลดหรือกำจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลง หรือหมดไป
2. สร้างพฤติกรรมหรือส่งเสริมจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ดีงามที่ยังขาดอยู่ให้มีมากขึ้น

สำหรับในทางพุทธศาสนาเองก็มีวิธีสอนการควบคุมตนเองให้แก่บุคคล เช่น การทำสมาธิ การฝึกหัดให้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร อยู่ที่ไหน เพื่อให้เกิดความสุขสงบหรือสมาธิและปัญญา เข้าใจสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาที่จะตามมา เมื่อบุคคลเกิดปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจ ปัจจุบันได้มีผู้เสนอแนะให้นำเอาวิธีการทำสมาธิมาใช้ในการฝึกการควบคุมตนเองทางวิชาการ และนำเอาวิธีการควบคุมตนเองทางวิชาไปใช้ประกอบในการทำสมาธิ เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นในทางกรรมแต่ละประเภท (จินตนา บิลมาศ. 2529 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Shapiro and Zifferblatt. 1976) นอกจากนี้หลักธรรมทางศาสนาเกี่ยวกับการควบคุมตน ได้แก่ "ขมะ" คือการรู้จักข่มใจตนเอง ซึ่งเป็นธรรมข้อหนึ่งในฆราวาสธรรม หรือธรรมสำหรับบุคคล

ทั่วไป และเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรม 4 ประการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้พระราชทานให้ประชาชนน้อมนำไปปฏิบัติเนื่องในโอกาสครบรอบ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเป็นหลักธรรมสำคัญที่ให้บุคคลยึดถือปฏิบัติ รู้จักข่มใจตนเองให้ละเว้นชั่ว ทำความดี โดยการควบคุมความคิดและการกระทำ รู้จักเหนี่ยวรั้งการกระทำของตนเองอย่าเผลอและประมาท (พระราชนันทมุนี. 2528 : 23)

จากความสำคัญของการควบคุมตนเอง ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองโดยตรง ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ในสภาพแวดล้อมทั่วไปของสังคมไทยมาก่อน โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันส่งผลให้บุคคลวัยรุ่นมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ มากมาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยพิจารณาศึกษาตามตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและมโนภาพแห่งตน ผลการศึกษาที่ได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

การวัดการควบคุมตนเอง

ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถหรือลักษณะการกระทำของบุคคลในการกำหนดตนเองด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำ เพื่อให้เกิดผลที่ดีและเป็นไปในทิศทางที่บุคคลนั้นต้องการ แม้อยู่ในสถานการณ์ที่มีปัญหาขัดแย้งทางด้านจิตใจ จึงสามารถวัดการควบคุมตนเองได้จากลักษณะการกระทำและพฤติกรรมของบุคคลในการควบคุมตนเองดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดการควบคุมตนเอง มีทั้งที่ใช้กับเด็กและผู้ใหญ่ โดยเครื่องมือที่ใช้กับเด็ก สร้างและพัฒนาโดย แคนเดล และวิลคอกซ์ (Kandall and Wilcox. 1979 : 1202 - 1029) เป็นลักษณะแบบรายงานด้วยตนเอง จำนวน 33 ข้อ เรียกชื่อเครื่องมือว่า Self Control Rating Scale (SCRS) ต่อมา โรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดการควบคุมตนเอง เพื่อใช้กับวัยรุ่นและผู้ใหญ่ เป็น

แบบรายงานด้วยตนเองจำนวน 36 ข้อ ใช้ชื่อเครื่องมือว่า The Self - Control Schedule (SCS) ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 4 ลักษณะคือ

1. การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ และการกระทำ

2. การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายถึงสิ่งที่จะเกิดตามมา

3. ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือควบคุมผลการกระทำด้วยตนเอง

ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ท (Likert format) 6 อันดับ ประกอบด้วยข้อความทางบวก 25 ข้อ และข้อความทางลบ 11 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือนี้ โรเซนบัม ได้นำเครื่องมือชุดนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป อายุประมาณ 15 ปี ถึง 62 ปี จำนวน 600 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 กลุ่ม ในแต่ละช่วงอายุ ทั้งที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง

ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำ (Test - retest reliability) โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน $r = .86$ ($p < .01$)

ค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ถึง 6 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ในแต่ละกลุ่ม .81, .80, .84, .78 และ .80

ค่ามาตรฐาน (Normative Data) มีพิสัยจาก 23 - 27 ค่าเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย กลุ่มที่ 2, 3, 4 คือ 23.1 (SD = 21.41) 25.6 (SD = 22.4) และ 26.1 (SD = 24.0) สำหรับค่าเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง คือ 24.6 (SD = 23.2) 26.1 (SD = 21.2) และ 27.2 (SD = 25.1) แม้ว่าเพศหญิงจะมีแนวโน้มได้คะแนนสูงกว่าเพศชาย แต่จากการทดสอบค่าที (t - test) ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือนี้ โรเซนบัม ได้หาค่าสหสัมพันธ์กับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน - นอกตน ของรอตเตอร์ (Rotter's I-E Scale) พบค่าสหสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน และค่าสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหาค่าสหสัมพันธ์กับแบบวัดความเชื่อที่ไร้เหตุผล (Irrational Beliefs Test) ของโจนส์ (Johnes. 1968) ในแต่ละแบบ รวมทั้งสิ้น 10 แบบ พบค่าสหสัมพันธ์ทางลบอยู่ในระดับกลางถึงต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือในสถานการณ์ทดลอง พบว่า ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดการควบคุมตนเองสูง สามารถทนต่อสิ่งเร้าที่ให้โทษได้ดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า แบบวัดการควบคุมตนเองของ โรเซนบัม เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวัดการควบคุมตนเองได้

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม ภูมิหลังของครอบครัวและการควบคุมตนเอง</u>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ระยะแรกส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง โดยศึกษาพฤติกรรมการควบคุมตนเองในลักษณะต่างๆ เช่น ความสามารถในการต้านทานสิ่งยั่วยวน การควบคุมอารมณ์ การควบคุมตนเองในการทำงาน การยับยั้งชั่งใจไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ ฯลฯ รวมถึงการฝึกการควบคุมตนเอง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และปรับพฤติกรรมของบุคคล การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการควบคุมตนเองในสภาพแวดล้อมทั่วไป ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นตามสภาพแวดล้อมในสังคมไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีดังนี้

<u>เพศกับการควบคุมตนเอง</u>

เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพทางสรีระ การถูกอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การปฏิบัติที่ได้รับจากสังคมรอบข้าง ทำให้ตัวแปรเพศมีอิทธิพลต่อลักษณะการแสดงออก ศักยภาพและพฤติกรรมของบุคคล งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการควบคุมตนเองมีดังนี้

แซนทรอค (Santrock. 1976 : 523 - 535) ได้ศึกษาถึงสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดการควบคุมตนเอง โดยทดลองกับนักเรียนเกรด 1 และ 2 จำนวน 108 คน เป็นชายและหญิงเท่าๆกัน ผลพบว่า สิ่งแวดล้อมภายในห้องและกระบวนการคิด จะช่วยเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง ซึ่งวัดโดยระยะเวลาที่เด็กใช้ความพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างในค่าเฉลี่ยของการควบคุมตนเองระหว่างเพศชาย และเพศหญิง

แคนเฟอร์ และซิค (Kenfer and Zick. 1974 : 108 - 115) ได้ศึกษาการควบคุมตนเองของเด็กโดยทำการทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 84 คน เป็นชายและหญิงเท่า ๆ กัน วัดพฤติกรรมการควบคุมตนเองในลักษณะไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ โดยการสังเกตพฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็ก ในการไม่ละเมิดคำเตือนที่ไม่ให้กลับมาดูของเล่นและจับเวลาที่เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ ผลพบว่า เด็กชายมีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ศึกษาการควบคุมตนเอง โดยใช้แบบทดสอบวัดการควบคุมตนเองในสถานการณ์ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 62 ปี ทั้งที่เป็นนักเรียน นิสิต และบุคคลทั่วไป จำนวน 600 คน ผลพบว่า แนวโน้มโดยทั่วไปผู้หญิงได้คะแนนการควบคุมตนเองสูงกว่าผู้ชาย แต่เมื่อทดสอบค่าทีแล้ว ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

ชาวาโร (Chavaro. 1987 : 188) ได้ศึกษาวิเคราะห์การควบคุมตนเอง และความทุกข์ทนผลันแล่นในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดการควบคุมตนเอง ผลพบว่า เด็กชายมีการควบคุมตนเองต่ำกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับงานวิจัยในประเทศ ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมตนเองโดยตรงมาก่อน แต่จากการศึกษาของ ทัศนา ทองภักดี (2528 : 20) เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนของนักเรียนวัยรุ่นไทย โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบทดสอบความเชื่ออำนาจภายในตนของ ลีแวนสัน และมิลเลอร์ ผลพบว่า วัยรุ่นหญิงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จงจรัส แจ่มจันทร์ วีรวรรณ วิรัชกุล และนิทรา วรรณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบเทคนิคการฉายออก

(Projective Technique) สำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรม 6 ลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอุตสาหะ และความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี ชลบุรี และกรุงเทพฯ ข้อคำถามบางส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะการควบคุมตนเอง ในด้านการมีความพยายามในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ความอดทนต่อการควบคุมอารมณ์ การไม่ท้อถอยต่ออุปสรรค ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีการแสดงออกถึงความไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคสูงกว่านักเรียนชาย (จงจรัส แจ่มจันทร์. 2524 : 90) นักเรียนหญิงมีการแสดงออกถึงความอดทนต่อการควบคุมอารมณ์สูงกว่านักเรียนชาย (วีรวรรณ วิรัชกุล. 2524 : 98) นักเรียนหญิงแสดงออกถึงความพยายามในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จสูงกว่านักเรียนชาย (นิทรา วรรณะ. 2524 : 93)

จากงานวิจัยที่รวบรวมได้เกี่ยวกับเพศและการควบคุมตนเอง มีแนวโน้มว่าเพศหญิงจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่าเพศชาย แต่ยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอนชัดเจน ผู้วิจัยเชื่อว่าในสังคมไทย เพศเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และนักเรียนวัยรุ่นหญิง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

<u>อายุกับการควบคุมตนเอง</u>

การควบคุมตนเอง เป็นผลมาจากการสะสมการเรียนรู้ทางสังคมการเจริญเติบโตของเด็กทำให้มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น รู้จักขอบเขตของการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น มีเหตุผลและมีความสามารถในการเรียนรู้ได้มากขึ้น ทักษะการควบคุมตนเอง จึงเป็นลักษณะที่พัฒนาขึ้นตามระดับอายุ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

บอสส์ (Bosse. 1985 : 123) ได้ศึกษาการควบคุมตนเองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้แบบวัดการควบคุมตนเอง ชื่อ The Self Control Rating Scale (SCRS) ผลพบว่า อายุ ระดับสติปัญญา ไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บอมรินด์ (Baumrind. 1975 : 271 - 274) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยก่อนเรียนจากการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของเด็กจำนวน 300 ครอบครัว โดยการศึกษาระยะยาวเป็นเวลา

8 ปี การสังเกตเด็กแต่ละคนใช้เวลาอย่างน้อย 3 เดือน ประเมินความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยใช้แบบประเมินลักษณะการกระทำรวม 72 ข้อความ ผลการศึกษาพบว่า การควบคุมตนเองของเด็กจะพัฒนาขึ้นตามวัย

แครนดอลล์ และคนอื่น ๆ (Crandall and Others. 1965 : 91 - 109) ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในการควบคุมกับสภาพการณ์ในการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นตั้งแต่เกรด 3 - 12 จำนวน 923 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบ Intellectual Achievement Responsibility Scale (AIR) ผลพบว่าความเชื่อในเรื่องความสามารถในการควบคุม ซึ่งเป็นกระบวนการภายในที่มีขึ้นในผู้ที่มีการควบคุมตนเองนั้น เป็นลักษณะทั่วไปที่เริ่มมั่นคงในตัวบุคคลเมื่ออายุประมาณ 8 ถึง 9 ปี และเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ หรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางสังคม

โรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ศึกษาการควบคุมตนเองโดยใช้แบบทดสอบการควบคุมตนเองในสถานการณ์ทั่วไปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่ม โดยแบ่งตามช่วงอายุ ทั้งที่เป็นนักเรียน นิสิต และบุคคลทั่วไป อายุตั้งแต่ 15 ถึง 62 ปี จำนวน 600 คน ผลพบว่า อายุเป็นตัวแปรที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น

อิงแลนเดอร์ (Englander. 1986 : 136) ศึกษาการควบคุมตนเองโดยใช้แบบสอบวัดการควบคุมตนเอง ชื่อ The Self - Control Rating Scale ของเคนเดล ซึ่งใช้กับเด็กอายุ 7 - 13 ปี ผลพบว่าเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้เด็กควบคุมตนเองได้มากขึ้น

จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับอายุกับการควบคุมตนเองที่รวบรวมได้พบว่า แนวโน้มโดยทั่วไปบุคคลที่มีอายุมากขึ้น มีประสบการณ์สูงขึ้น จะมีการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น ดังนั้นอายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นแนวโน้มของผลการวิจัยครั้งนี้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการควบคุมตนเอง

ประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จและล้มเหลว เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง แรงจูงใจและปฏิกิริยาทางจิต ทำให้บุคคลรับรู้ตนเองและประเมินค่าตนเองแตกต่างกัน ความ

สำเร็จจะส่งผลให้บุคคลเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น ในทางตรงข้าม ความล้มเหลวเป็นเครื่องบั่นทอนกำลังใจ ทำให้บุคคลท้อถอยและหมดแรงจูงใจที่จะต่อสู้ชีวิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งบ่งบอกความสำเร็จในการศึกษา จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ และการพัฒนาความสามารถของบุคคล งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการควบคุมตนเอง มีดังนี้

เมสเซอร์ (Masser. 1972 : 1456 - 1462) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงการควบคุมตนเองและคะแนนสัมฤทธิผลทางการเรียนของเด็กอายุ 9 ปี ซึ่งศึกษาในระดับ 4 จำนวน 98 คน ชายและหญิงจำนวนเท่ากัน มีระดับสติปัญญาและการรู้จักคิดไตร่ตรองพอกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ คือ The Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire (IAR) ผลการวิจัยพบว่าเด็กหญิงที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง ยอมรับว่าเขาเป็นผู้กำหนดตนเองในด้านความล้มเหลวในการศึกษา ส่วนเด็กชายที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง ยอมรับว่า เขาเป็นผู้กำหนดตนเองในด้านความสำเร็จในการศึกษา เมสเซอร์อธิบายว่า การรับรู้ถึงการควบคุมตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียนทำให้เด็กมีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงขึ้น

ฟราย (Fry. 1977 : 519 - 520) ศึกษาถึงผลการประสบกับความสำเร็จ และล้มเหลวว่าส่งผลต่อการควบคุมตนเองอย่างไร โดยทดลองกับเด็กอายุ 8 - 9 ขวบ จำนวน 78 คน ชายและหญิงจำนวนเท่ากัน ถูกสุ่มให้พบกับความสำเร็จ (Success) หรือความล้มเหลว (Failure) ในการทดสอบความสามารถทางสติปัญญา โดยในพวกที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้ทำการทดลองจะกล่าวชมเชย ส่วนพวกที่ประสบความล้มเหลว ผู้ทดลองจะกล่าวถ้อยคำแสดงความผิดหวังต่อการกระทำของเขาและอีกพวกหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม จากนั้นจึงทดสอบการควบคุมตนเอง คือ การยับยั้งชั่งใจไม่เข้าไปเล่นของเล่นโดยจับเวลา ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง พบว่า การประสบความสำเร็จ การประสบความล้มเหลว และการคาดหวังในการควบคุมตนเองว่าจะสามารถควบคุมตนเองได้สูงหรือต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ตัวแปร จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความล้มเหลว เด็กที่คาดหวังว่าจะควบคุมตนเองได้สามารถทนต่อสิ่งยั่วยวนใจได้มากกว่าเด็กอื่น และเด็กที่มีความสามารถทางปัญญา จะมีความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จ

ในการควบคุมตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้สูงกว่าเด็กอื่น จึงแสดงให้เห็นว่าการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลทางการเรียนหรือความสามารถทางปัญญา

เบรดเลย์ (Bradley. 1986 : 102) ศึกษาถึงผลของการให้การเสริมแรงต่อเนื่องในการเรียนรู้งานของเด็ก ซึ่งมีระดับการควบคุมตนเองต่างกัน โดยใช้แบบทดสอบการควบคุมตนเอง แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมตนเองสูง และกลุ่มควบคุมตนเองต่ำ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 50 คนและหญิง 25 คน อายุเฉลี่ย 10 ปี และให้แรงเสริมต่อเนื่อง 3 แบบ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการควบคุมตนเองเป็นองค์ประกอบที่มีอำนาจในการทำนายการตอบสนองต่อการทำผลงานที่ถูกต้อง และต่อสัมฤทธิผลของงาน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กกลุ่มที่มีการควบคุมตนเองต่ำ การให้การเสริมแรงต่อเนื่องมีผลทำให้เด็กเกิดความพยายามในการปรับปรุงตนเองด้านการเรียนรู้งาน และสัมฤทธิผลของงานเพิ่มขึ้น

สำหรับงานวิจัยในประเทศ รุ่งนภา ทีณะ (2522 : 70) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความเชื่ออำนาจภายในตนและภายนอกตน ในกลุ่มนักเรียนอายุระหว่าง 10 - 13 ปี ใช้แบบทดสอบความเชื่ออำนาจภายในและภายนอกตนของสตริคแลนด์ ผลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

นงนุช วรรธนวหะ (2514 : 73) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีแก้ปัญหากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งในลักษณะคำนึงถึงหลักการและไม่คำนึงถึงหลักการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลงานวิจัยที่รวบรวมได้ให้ผลสอดคล้องกันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษามีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนที่ประสบความล้มเหลวในการศึกษา ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการควบคุมตนเอง

ในสภาพแวดล้อมทางสังคม พื้นฐานการดำเนินชีวิตของบุคคลแตกต่างกันไปตามฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ ส่งผลให้บุคคลมีความเชื่อ ค่านิยม และความมุ่งหวัง ตลอดจนการอบรมสั่งสอนและการส่งเสริมพัฒนาเด็กแตกต่างกัน สิ่งแวดล้อมทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของบุคคล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการควบคุมตนเองมีดังนี้

แซนทรอค (Santrock. 1976 : 523 - 535) ได้ศึกษาถึงสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดการควบคุมตนเองของเด็ก โดยทดลองกับนักเรียนเกรด 1 และ เกรด 2 จำนวน 108 คน เป็นชายและหญิงเท่า ๆ กัน ประเมินพฤติกรรมการควบคุมตนเองจากระยะเวลาที่เด็กใช้ความพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตัวแปรควบคุมคือสิ่งแวดล้อมภายในห้อง (Ecological Setting) ซึ่งจัดให้เกิดความรู้สึกมีความสุข เศร้า และธรรมดา กระบวนการคิด (Cognition) ของเด็กที่คิดถึงสิ่งที่มีความสุข เศร้า และธรรมดา และการแสดงความรู้สึกของผู้ทดลอง (Social agent) ในลักษณะมีความสุข เศร้า และธรรมดา นั่นคือตัวแปรแต่ละตัวจะถูกจัดให้มีทั้งสิ่งที่ทำให้มีความรู้สึกทางบวกหรือมีความสุข สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกธรรมดา และสิ่งที่ทำให้รู้สึกทางลบหรือเศร้า ผลพบว่า สิ่งแวดล้อมภายในห้อง และกระบวนการคิดจะช่วยเพิ่มระดับการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้จากการทดสอบค่าเฉลี่ย พบว่าสำหรับตัวแปรสิ่งแวดล้อม เมื่อเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความสุขจะส่งผลให้เด็กมีระดับการควบคุมตนเองสูงกว่าเมื่อเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมธรรมดาหรือเศร้า ส่วนตัวแปรด้านความคิด พบว่าเด็กที่คิดถึงแต่สิ่งธรรมดา หรือมีความสุขจะมีระดับการควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่คิดถึงสิ่งเศร้าหมอง ผลการทดลองนี้ ทำให้เห็นว่าสภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของเด็ก

เปอรี่ และคนอื่น ๆ (ธีระพร อุวรรณโณ. 2529 : 261 - 262 ; อ้างอิงมาจาก Perry and Others. 1975) ได้สรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็กวัยรุ่นว่า เด็กซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำมักจะดุ้นเคย และได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์ของสังคมในชีวิตประจำวันเสมอ จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามแบบอย่าง และมักจะพบว่า เด็กที่อยู่ใน

แหล่งเสื่อมโทรม หรือชุมชนแออัด มักเป็นเด็กที่ขาดการควบคุมตนเอง และมีแนวโน้มที่เป็นเด็กเกเร และมีปัญหาต่อสังคม ส่วนเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง และระดับสูง ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของเด็กขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดู และระดับการศึกษาของบิดา มารดา เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับวัตสันและลินด์เจน (Watson and Lindgren. 1973 : 326 - 327) ที่พบว่า พ่อแม่ผู้ใช้แรงงาน มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำจะเน้นให้ลูกเชื่อฟัง ใช้อำนาจบังคับตามคำสั่ง และมีการทำโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด ในขณะที่พ่อแม่ชนชั้นกลางจะเน้นการอบรมลูกในเรื่องความเป็นอิสระ ความสามารถพึ่งตนเองได้ การมีเหตุผล และการมีทักษะทางสังคม นอกจากนี้ในสถานการณ์แก้ปัญหา แม่ที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ และเข้มงวดกับการทำงานของเด็กมาก และมีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาให้เด็กเอง ส่วนแม่ชนชั้นกลางจะมีการชมเชยและสนับสนุนทำให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง สำหรับพ่อแม่ในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือรายได้ดี โดยทั่วไปมักจะมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะอบรมสั่งสอนบุตร มีการตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา และมีการตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมบุตรให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งดาห์ลเบิร์กและเวน (Dahlberg and Ven. 1977 : 18 - 19) ก็ได้ให้ความเห็นว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการศึกษาสูงและมีรายได้ดี พ่อแม่มักจัดหาอุปกรณ์ส่งเสริมทางด้านการศึกษา ของเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก พ่อแม่จะดูแลเอาใจใส่อย่างดี ผิดกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำ มีรายได้น้อย พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว เพราะต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้เด็กที่อยู่ในครอบครัวชั้นต่ำโดยทั่วไปจะขาดความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ขาดแบบอย่างที่ดีงามและเหมาะสม

คาร์บอลโล ไดกูร์ (Carballo dieguer. 1986 : 104) ศึกษาภูมิหลังของเด็กแมกซิกัน และเด็กอเมริกัน ในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อในการควบคุม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอเมริกัน 3149 คน และแมกซิกัน 887 คน ที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของพ่อแม่ มีผลกับความเชื่อในการควบคุมภายในและภายนอกของเด็ก

ฮอส และฟิลฮุสเซน (Houtz and Feithusen. 1976 : 229 - 237) ศึกษาการแก้ปัญหาของเด็กที่มีเชื้อชาติ และพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็น

นักเรียนเกรด 4 จำนวน 260 คน โดยแยกเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มฝึกหัดและให้รางวัล กลุ่มฝึกอย่างเดียว และกลุ่มควบคุม ผลพบว่างานการแก้ปัญหาในกลุ่มที่ฝึกทั้ง 2 กลุ่ม ดีกว่ากลุ่มควบคุม กลุ่มฝึกอย่างเดียวมีระดับการแก้ปัญหาสูงสุด และพบว่างานการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจและสังคมด้วย

สำหรับการศึกษาที่ทำกันในสังคมไทยนั้น รัชนี กิติพรชัย และมธุรส วีระกำแหง (2515 : 65 - 66) ต่างพบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรในแต่ละครอบครัวมักจะแตกต่างกัน ในระหว่างครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาดีกับที่มีการศึกษาน้อยหรือไม่มีการศึกษา จะใช้วิธีการลงโทษที่แตกต่างกัน โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาดีจะลงโทษด้วยการตักเตือน แนะนำชี้แจงเหตุผล ไม่ใช่เฆี่ยนตีหรือลงโทษอย่างรุนแรง พ่อแม่ที่มีการศึกษาน้อยมักใช้วิธีการลงโทษอย่างรุนแรง เช่น ดุด่า เฆี่ยนตี เพราะเชื่อว่าเป็นวิธีที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของบุตรได้ การอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันนี้ย่อมมีผลให้เด็กมีแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติแตกต่างกัน

ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2526 : 306) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแร้นแค้นทางจิต ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลรับรู้ว่าความพยายามกับผลตอบแทนของความพยายามไม่สมดุลย์กัน อันมีผลทำให้บุคคลด้อยการควบคุมตนเองและการควบคุมสภาวะแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบวัดความแร้นแค้นทางจิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลพบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน บิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแร้นแค้นทางจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนา ทองภักดี (2528 : 73) ศึกษาความเชื่ออำนาจภายในตนของเด็กวัยรุ่นไทย โดยใช้แบบทดสอบตามแนวความคิดของลีแวนสันและมิลเลอร์ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกัน ได้แก่ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน ระดับการศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกัน และบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีผลทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความเชื่ออำนาจภายในตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลงานวิจัยที่รวบรวมได้เกี่ยวกับระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการควบคุมตนเอง ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และนักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ของครอบครัวแตกต่างกัน แนวโน้มจะมีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน ผู้วิจัยเชื่อว่า ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และสรุปตั้งเป็นสมมติฐานได้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ จะมีการควบคุมตนเองต่ำกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลางและสูง

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู</u>

<u>แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดู</u>

กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานของสังคม เพื่อให้บุคคลปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข กระบวนการดังกล่าวกระทำได้ 2 ทาง คือ ทางตรง ได้แก่ การถ่ายทอดทัศนคติ และค่านิยม โดยการแนะนำสั่งสอน การให้กฎระเบียบอย่างชัดเจน และทางอ้อม ได้แก่ การแสดงแบบ หรือให้เด็กเรียนรู้จากแบบ (McCall and Simon. 1982 : 90 - 95) กระบวนการดังกล่าวกระทำผ่านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สำหรับในครอบครัวนั้นกระทำผ่านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก หรือที่เรียกว่าการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม

เชียร์ และคนอื่น ๆ (Sear and Others. 1957) ได้สรุปการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกสุดที่เด็กเป็นสมาชิก อย่างไรก็ตาม การที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เหมาะสมเพียงใดนั้น พ่อแม่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยและในแต่ละสถานการณ์แวดล้อม ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าของเชียร์ (Sears and Others. 1969 : 178) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูจะแปรผันไปตามเพศ และอายุของเด็ก สภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการศึกษาของพ่อแม่ เช่นพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดู ขาดการ

ควบคุมพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ขาดเหตุผลในการรักและตามใจ อันเป็นเหตุให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ การอบรมเลี้ยงดูจึงหมายความรวมถึงการฝึกระเบียบวินัย ตลอดจนการสนองความต้องการพื้นฐานและความต้องการขั้นสองของเด็ก (Symonds. 1939 : 166) ดังนั้นผู้ที่มีอิทธิพลในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติ และมาตรฐานของสังคมคือพ่อแม่ เพราะพ่อแม่สามารถสนองความต้องการดังกล่าวได้ดีกว่าผู้อื่น พ่อแม่มักจะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เป็นไปตามเป้าหมายของสังคม คือการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก เช่น ให้รางวัลหรือแรงเสริมเมื่อเด็กไม่ดื้อดึง ไม่ก้าวร้าว แต่จะดุด่า เฆี่ยนตี หรือลงโทษด้วยวิธีการอื่น ๆ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา วิธีการควบคุมพฤติกรรมเหล่านี้หากใช้ไม่เหมาะสมก็อาจจะทำให้เด็กเป็นคนมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเวอร์เนอร์ (Werner. 1961) ที่ว่าบิดามารดามีความสำคัญต่อการหล่อหลอมค่านิยมและมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของบุตรไม่ว่าแนวความคิด ทัศนคติ นิสัยใจคอ และแบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติในครอบครัว ล้วนแต่หล่อหลอมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านส่วนตัวและทางสังคมให้เด็กทั้งสิ้น ความมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม และกฎเกณฑ์มาตรฐานของสังคม ขึ้นอยู่กับความมั่นคงปลอดภัยที่เด็กรู้สึกภายในครอบครัวของเขา พัฒนาการของเด็กส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับความมากน้อยที่ระบบค่านิยมและเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว จะสอดคล้องกับระบบการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ หรือไม่ ถ้าในกรณีที่ระบบทั้ง 2 นั้นไม่สอดคล้องกัน จะเกิดแนวโน้มในการแยกตัวไปอยู่ตามลำพัง เกิดการรู้สึกยุ่งเหยิงและการรู้สึกขัดแย้งในใจของเด็กเหล่านั้น การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็ก (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. 2524 ; อ้างอิงจาก Bishop. 1951) จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

การอบรมเลี้ยงดู นอกจากจะเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ของพ่อแม่กับเด็กในลักษณะต่าง ๆ (Symonds. 1939 : 163 - 170) ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อผู้อื่นให้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่รู้สึกเกลียดชังพ่อแม่ของตน ก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นให้แก่เด็ก

2. ความสัมพันธ์ในลักษณะโยนความผิดให้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่ที่รู้สึกว่าตนผิดจะโยน

ความผิดให้แก่เด็กโดยเฉพาะเด็กที่เป็นเพศเดียวกันตน ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในทางลบ และปล่อยปละละเลย

3. การชดเชย พ่อแม่อาจจะชดเชยความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่เด็ก เช่นชดเชยความรู้สึกผิดหวังที่ตนเรียนแพทย์ไม่สำเร็จ จึงคาดหวังให้เด็กเรียนแพทย์ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะควบคุมบังคับ

4. การถ่ายทอดความรู้สึกรัก พอใจ ชื่นชม และเมตตาปรานีให้แก่เด็ก ความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นไปในลักษณะอบอุ่นและยอมรับ

5. การถ่ายทอดความทะเยอทะยานให้แก่เด็ก พ่อแม่ประเภทนี้ต้องการให้เด็กแข่งขันกับผู้อื่น จึงมักจะยัดเยียดความรู้ให้เด็ก เช่น ให้เรียนเปียโน ว่ายน้ำ และเป็นศิลปิน เป็นต้น

6. การที่พ่อแม่รับผิดชอบภาระทุกอย่างในครอบครัว โดยไม่ยอมให้เด็กแตะต้องอะไรเลย พ่อแม่ประเภทนี้จะมีความสัมพันธ์กับเด็กในลักษณะให้ความคุ้มครองมากเกินไป

7. การถ่ายโยงความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่ของตนมาสู่เด็ก เช่น ถ้าปู่ ย่า ตา ยาย ใช้อำนาจควบคุม พ่อแม่จะมีลักษณะยอมจำนนต่อปู่ ย่า ตา ยาย และจะมีลักษณะยอมจำนนต่อเด็กด้วย

กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ผ่านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีรูปแบบของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณความสัมพันธ์ และวิธีการถ่ายทอดระหว่างพ่อแม่กับลูก

<u>ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู</u>

ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลครอบคลุมชีวิตยิ่งกว่าอิทธิพลอื่น แต่ละครอบครัวจะมีวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบเฉพาะของตนเอง การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวแต่ละสังคม จึงแตกต่างกัน

การศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย พบว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยแตกต่างกันตามสภาพเศรษฐกิจและองค์ประกอบอื่น ๆ ดังที่ อานนท์ อาภาภิรม (2517 : 25) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในสังคมไทยไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ยากจน มักจะเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ

ละเลย เพราะพ่อแม่หาเงินตัวเป็นเกลียว พ่อแม่เชื่อว่าลูกจะดีหรือไม่ดี สุดแต่บุญแต่กรรมของเด็ก เด็กมักจะเผชิญอุปสรรคขัดข้องบางประการ เช่น สภาพแวดล้อมในละแวกบ้าน ถูกเพื่อนชักนำในทางที่ผิดได้ง่าย

2. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นกลาง ครอบครัวประเภทนี้จะมีโอกาส หรือมีเวลาดีกว่าครอบครัวที่ยากจน พ่อแม่สามารถสนองบำบัดความต้องการของเด็กได้และมักจะฝึกความมีระเบียบวินัย เช่น การรับประทานอาหาร การมีมารยาทในสังคม ทำให้ไม่ค่อยจะเกิดปัญหาสังคมมากนัก

3. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นสูง ครอบครัวประเภทนี้จะให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างดียิ่ง ทั้งการกินอยู่หลับนอน การอบรมสั่งสอน ทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจ และไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายนอกบ้านได้

นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษาถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวิธีการ และจุดประสงค์ของแต่ละงานวิจัย ดังที่ โรเจอร์ส (Rogers. 1972 : 117) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หรือทอดทิ้ง หมายถึงวิธี

การปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุน หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

เชฟเฟอร์ (Schaefer. 1959 : 226 - 235) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบจากการอบรมเลี้ยงดู 14 แบบ ออกเป็นมิติอิสระ 2 มิติ มิติแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและมิติที่สอง คือการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ทำให้สามารถพิจารณาปริมาณการอบรมเลี้ยงดูจากน้อยไปมากในแต่ละมิติได้ ตามแนวความคิดนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและควบคุมค่อนข้างน้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและควบคุมมาก และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมน้อย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ตามแนวความคิดของโรเจอร์ส และการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในสภาพสังคมไทย (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. 2526 : 24)

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย</u>

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดเกินไป ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีเหตุผล ให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะรวมของการที่พ่อแม่เลี้ยงดูบุตรด้วยความรักสนับสนุน มีเหตุผลและลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเนื่องแข ประจนปัจจนีก. 2524 : 27)

บัลด์วิน (Baldwin. 1948 : 127 - 136) ได้ทำการสำรวจผลของการใช้วิธีการประชาธิปไตยภายในบ้าน ที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก 67 คน โดยใช้วิธีสังเกต จาก

การสังเกตปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านที่เป็นประชาธิปไตย ทำให้เด็กเป็นคนกระฉับกระเฉง ไม่มีความหวาดกลัว ทำอะไรมีการวางแผน มีความอยากรู้อยากเห็น ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านเป็นลักษณะที่พ่อแม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ เด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความอยากรู้อยากเห็น ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และความคิดฝันต่าง ๆ อยู่ในวงจำกัด

โครว์ และโครว์ (Crow and Crow. 1956 : 106) ได้กล่าวไว้ว่า การมุ่งพัฒนาให้เด็กมีการควบคุมตนเองนั้น พ่อแม่ต้องฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบตั้งแต่ระยะวัยต้น ๆ แนะนำให้เด็กได้ใช้อำนาจและเสรีภาพอย่างฉลาด จะช่วยให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดีกว่าการบังคับจากภายนอก

ฮอฟแมน (Mussen. 1970 : 286 ; Citing Hoffman. 1970) ศึกษาพบว่า การที่พ่อแม่ฝึกวินัยโดยให้เหตุผล ทำให้เด็กมีวินัยสูงกว่าการฝึกวินัยโดยใช้อำนาจและการยับยั้งความรัก นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้เสรีภาพแก่เด็ก ให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกิจการต่าง ๆ ภายในบ้าน สามารถแสดงความเห็นเรื่องต่างๆ ร่วมกับคนในบ้าน แสดงให้เห็นถึงการยอมรับเด็ก ซึ่งทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความร่วมมือ ได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีพฤติกรรมทางบวก

สตรอทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge. 1955 : 80 - 249 ; citing Strother, Jack and Page) ศึกษาพบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กมีการควบคุมตนเอง และมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเน็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 28 - 34) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า เป็นลักษณะรวมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมค่อนข้างน้อย ให้เหตุผลในการฝึกลักษณะนิสัย ให้การชมเชยมากกว่าการลงโทษ ซึ่งต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ รู้จักอดทนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะมุ่งอนาคต

และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

วรนารถ์ รักวิจัย (2528 : 14 - 17) ได้สรุปผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า จะส่งผลให้เด็กมีลักษณะดังนี้ เป็นคนเปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวและแสดงออกอย่างมั่นใจ ช่วยเหลือตัวเอง และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักใช้เหตุผล เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

จากแนวความคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีแนวโน้มจะส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นมีการควบคุมตนเองสูง

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป</u>

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กและให้การปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ทำให้เด็กมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่ำ สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึกจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เป็นลักษณะที่พ่อแม่แสดงความรักความห่วงใยด้วยการควบคุมให้เด็กอยู่ในสายตาตลอดเวลา ไม่ยอมให้ทำอะไรด้วยตนเอง และไม่ยอมให้ไปไหนตามลำพัง พ่อแม่ประเภทนี้จะแสดงความเป็นเจ้าของเด็กในระดับสูง การปกป้องคุ้มครองทำให้เด็กไม่มีโอกาสที่จะเผชิญปัญหาในชีวิตจริงได้ (Kuppuswamy. 1974 : 205)

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1974 : 224) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความวิตกกังวล เนื่องจากขาดความอบอุ่น ว้าเหว่หรือความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ ว่ามีแนวโน้มเกิดจาก

1. ได้รับความรักแบบปกป้องมากเกินไป จนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2. ถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เขารู้สึกว่ามีความสำคัญต่อชีวิตของเขาอย่างยิ่ง

3. พ่อแม่ตั้งความมุ่งหวังไว้สูงเกินความเป็นจริง เมื่อเขาทำไม่ได้จะรู้สึกผิดหวังและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

เลียวนาร์ด (Leonard. 1952 : 26) ให้ข้อคิดว่า พ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่อื่น ๆ อาจ

จะเป็นผู้ให้บทเรียนที่ดีแก่เด็กในการพัฒนาการควบคุมตนเอง และในขณะเดียวกันก็อาจจะยับยั้งการพัฒนานั้น ถ้าหากบุคคลเหล่านี้ไม่ได้สร้างบรรยากาศของความรักและช่วยเหลือเด็ก หรือมีความคาดหวังกับเด็กมากเกินไป ดังนั้นการฝึกวินัยที่เข้มงวดเกินไปจนขาดความเข้าใจต่อความรู้สึกของเด็ก จึงกลับกลายเป็นการสร้างปัญหาให้แก่เด็กได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเนื่องแข ประจนปัจจนึก (2520 : 26 - 27) กล่าวถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบรักมากและควบคุมมากว่า ทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งพาผู้อื่น มีความอดทนน้อย ความสามารถในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่เผชิญเฉพาะหน้าต่ำ ชอบเพ้อฝัน ชอบตาม ขาดลักษณะผู้นำ แต่รักษาและเคารพกฎระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ อรทัย ชื่นมนุษย์ (2518 : 45) ที่ให้ข้อคิดว่าการให้ความรักความคุ้มครองมากเกินไป ซึ่งแสดงออกโดยการกระทำ 2 ลักษณะ คือ บังคับก้าวก่ายเรื่องของเด็กมากเกินไป ตามใจเกินไป หรือผสมกันทั้ง 2 แบบ ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือตนเอง ไม่อาจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้เมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยลำพัง เพราะไม่มีโอกาสฝึกการคิดและวิจารณญาณในการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ละม้ายมาศ ศรทัตต์ และจรรจา สุวรรณทัต (2510 : 98) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กที่พ่อแม่ให้ความคุ้มครองมากเกินไปจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คอยหวังแต่จะพึ่งพาผู้อื่น ทำให้กลายเป็นคนที่ขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรค หรือความยากลำบากในอนาคต

วรนารถ์ รักวิจัย (2528 : 14 - 17) ได้สรุปลักษณะของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป จะมีลักษณะเป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง และปรับตัวอยู่ในสังคมได้ยาก

จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีแนวโน้มว่าจะยับยั้งการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย</u>

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ยอมรับเด็ก

ไม่ให้ความรัก ความสนใจ ทอดทิ้งไม่ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนไม่ว่าเรื่องใดๆ วิจารณ์ตำหนิและลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด ทำให้เด็กรู้สึกว่าไม่ได้รับความรักความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชังและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

จากหลักฐานงานวิจัยเป็นจำนวนมากพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในระดับสูง เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามอำเภอใจ และไม่ให้ความช่วยเหลือแนะนำจนทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองได้รับความเกลียดชังจากพ่อแม่ ถูกทอดทิ้งทั้งทางกายและทางจิต จะทำให้เด็กขาดที่พึ่ง เด็กไม่อาจจะช่วยเหลือตนเองได้ (Coville and Others. 1960 : 60 - 61) ยิ่งถ้าเป็นการทอดทิ้งเด็กโดยเจตนา คือ ไม่ยอมรับเด็กตั้งแต่เกิด ทอดทิ้งในระยะยาว แสดงความโหดร้ายต่อเด็ก นอกจากจะทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้แล้ว ยังทำให้เด็กขาดการควบคุมตนเอง คับข้องใจ โกรธแค้น อันนำไปสู่การมีพฤติกรรมฝ่าฝืนสังคมในที่สุดจะกลายเป็นยุวอาชญากร ถ้าเป็นการทอดทิ้งโดยไม่เจตนา เช่น พ่อแม่ต้องไปทำงานในที่ไกล ๆ จนไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลเด็ก จะทำให้เด็กกลายเป็นคนดื้อดึง ต่อต้าน ประกอบกับการไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ทำให้เด็กมีปฏิกิริยาโต้ตอบที่รุนแรง เป็นคนเจ้าอารมณ์และถ้าโต้ตอบไม่ได้เด็กจะแสดงออกทางอ้อม โดยการไม่เชื่อฟังคำสั่ง หรือทำผิดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม

มัญชรี บุนนาค (2514 : 22) กล่าวถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยหรือปล่อยตามใจว่า เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจต่อเด็ก เด็กจะรู้สึกขาดความรักจะมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้ใจผู้อื่น ไม่เชื่อความยุติธรรม ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ฝึกฝนคุณธรรมต่าง ๆ ขาดความเป็นระเบียบวินัย ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความขยันขันแข็ง ขาดความอดทน อดกลั้น ไม่สามารถทำงานกับผู้อื่นได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเนื่องแข ประจนปัจจนึก (2520 : 27) กล่าวว่า การปล่อยปละละเลยเด็กซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบรักน้อยและควบคุมน้อย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากมาย และเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในยุวอาชญากร ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ มักพบการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ในครอบครัวที่มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ พ่อแม่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตร ประกอบกับพ่อแม่

ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ มักได้รับการศึกษาในระดับต่ำด้วย จึงขาดความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม และขาดความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีลักษณะความรับผิดชอบต่ำ ขาดความมีระเบียบแบบแผน มีลักษณะมุ่งอนาคต และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีแนวโน้มที่จะทำให้นักเรียนวัยรุ่นขาดการควบคุมตนเอง

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการควบคุมตนเอง</u>

อะรอนฟรีด (Aronfreed. 1961 : 223 - 240) ได้อธิบายถึงสิ่งควบคุมภายนอกที่มีอิทธิพลกับเด็กมากที่สุดได้แก่การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองของเด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการใช้เหตุผลจากสิ่งเฉพาะเจาะจงไปยังสิ่งทั่วไป จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง และมีความพยายามที่จะหาสิ่งทดแทนหลังจากทำอะไรผิดมากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาด้วยวิธีการทำให้เกิดความรู้สึกไวต่อสิ่งต่าง ๆ สำหรับพวกแรกนั้นการอบรมเลี้ยงดูจะเน้นที่การให้เหตุผลแก่เด็ก ให้โอกาสแก่เด็กแก้ไขตนเอง หรือทำโทษตนเอง และลงโทษต่อการล่วงละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ด้วยการไม่ให้ความรัก ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนพวกหลังคือ พวกที่ใช้วิธีทำให้เกิดความรู้สึกที่ไวต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นจะเน้นการกระทำให้เหมาะสมกับระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นหลัก โดยวิธีการปฏิบัติของพ่อแม่จะมีลักษณะควบคุมการกระทำทุกอย่างของเด็ก ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

โกลด์ฟาร์บ (Goldfarb. 1963 : 69 - 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กกำพร้า 2 กลุ่ม ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต กลุ่มแรกเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มแรกได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักความเอาใจใส่จากคนเลี้ยงเช่นเด็กทั่ว ๆ ไปที่อาศัยในบ้าน ส่วนกลุ่มทดลองถูกทิ้งให้อยู่ในสถานเลี้ยงเด็กซึ่งขาดความรัก ความเอาใจใส่จากแม่เป็นเวลา 3 ปี ต่อจากนั้นนำเด็กมาเลี้ยงไว้ในบ้านเช่นเดียวกับเด็กกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเด็กทั้ง 2 กลุ่มโตขึ้นจนมีระดับอายุ 12 ปี จะมีความ

แตกต่างกันทางพัฒนาการด้านสติปัญญา และบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความรัก ความอบอุ่น จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาช้า โดยเฉพาะในเรื่องการใช้เหตุผล และยังพบว่าเด็กเหล่านี้มีปัญหาด้านการปรับตัว ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กก้าวร้าว จากการศึกษาดังกล่าว การรับรู้ความรัก ความอบอุ่น จึงมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของเด็ก

แคนเฟอร์ และซิช (Kanfer and Zich. 1974 : 108 - 115) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกการควบคุมตนเอง และผลของการควบคุมภายนอกที่มีต่อการต้านทานสิ่งที่เย้ายวนใจ โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 84 คน เป็นชายและหญิงเท่า ๆ กัน วัดพฤติกรรมการควบคุมตนเองโดยการสังเกตและจับเวลาที่เด็กไม่ละเมิดคำเตือนที่ไม่ให้หันไปดูของเล่น พบว่าการลดการควบคุมภายนอกจะส่งผลให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฮอฟแมน (Hoffman. 1963 : 1970) ได้ประมวลผลงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่น กับพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่วของเด็ก และได้สรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและให้ความอบอุ่นมากในเด็กที่มีความรับผิดชอบสูง เมื่อทำผิดยอมสารภาพผิด และรู้สึกละอายใจในการทำผิด นอกจากนี้ยังก้าวร้าวน้อย และให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากด้วย ผลนี้พบในเด็กระดับอายุ 4 - 13 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า การที่มารดาใช้เหตุผลกับเด็กมีความเกี่ยวข้องกับการที่เด็กจะสามารถต้านทานสิ่งยั่วยุใจ เมื่อทำผิดแล้วเด็กจะรู้สึกละอายและยอมรับผิด ผลเช่นนี้พบแต่เฉพาะในเด็กโต และวัยรุ่น ดังนั้นการให้ความรักและการให้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะที่ดีงาม คุณธรรม และการรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็ก

เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sears and Others. 1957 : 339) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเลียนแบบ พบว่าการอบรมเลี้ยงดู การฝึกระเบียบวินัยด้วยความรัก และการยอมรับบุตร จะสามารถสร้างให้เด็กมีความรู้สึกผิดชอบ (Concious) ได้มากกว่าการฝึกที่เข้มงวดและด้วยอารมณ์ และยังพบว่า เด็กผู้หญิงพัฒนาการควบคุมจากภายในและเรียนรู้บทบาทตนเองได้เร็วกว่าเด็กผู้ชาย

บอมรินด์ (Baumrind. 1975 : 271 - 274) ได้ศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) กับเด็กวัยก่อนเข้าเรียน จำนวน 300 ครอบครัว เป็นระยะเวลา 8 ปี โดยการสังเกต

เด็กแต่ละคนในเวลาอย่างน้อย 3 เดือน ใช้แบบประเมินความสามารถของเด็ก 72 ข้อ เป็นข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก พบว่า ข้อมูลที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่เก็บรวบรวมได้จากครอบครัวฐานะปานกลาง พ่อแม่มีการศึกษาดี พบว่าเด็กมีความรับผิดชอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถควบคุมตนเองได้ และเด็กเหล่านี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่พ่อแม่เรียกร้องจากเด็ก ลักษณะของการเรียกร้องจากเด็กคือการบอกให้ทราบความต้องการของพ่อแม่ พ่อแม่ให้ความคุ้มครองป้องกันพอควร เคี่ยวเข็ญให้ทำอะไรต้องสำเร็จ โดยให้เด็กรู้สึกว่าพ่อแม่รักและปรารถนาดี ไม่ใช่เป็นการทำโทษ หรือทำให้เด็กขาดความอบอุ่น

บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Breckenridge and Vincent. 1966 : 143 ; citing Bronfenbrenner. 1958) ศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยเด็ก ไม่เอาใจใส่ ไม่แนะนำช่วยเหลือ จะทำให้เด็กเป็นคนไม่รู้จักควบคุมตนเอง ไม่รู้จักประมาณการในสิ่งต่างๆ มีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแก่สังคม

จากผลงานวิจัยที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งควบคุมภายนอกที่เป็นตัวแปรพื้นฐานสำคัญและมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมการควบคุมตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปเป็นลักษณะการเลี้ยงดูแบบยับยั้งการควบคุมตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นขาดการควบคุมตนเอง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบจึงเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และจากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นเครื่องยืนยันที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปและที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน</u>

<u>ความหมายของมโนภาพแห่งตน</u> (Self Concept)

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้มากมาย ที่สำคัญมีดังนี้

แมคเดวิด และฮาราริ (McDavid and Harari. 1968 : 220 - 222) ได้อธิบายว่า มโนภาพแห่งตนเป็นส่วนหนึ่งของ "ตน" (Self) มโนภาพแห่งตนจึงเป็นโครงสร้างของความรู้ ความเข้าใจที่จัดระเบียบแล้ว ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคล และไม่จำเป็นต้องตรงกับสภาพของ "ตน" ตามความเป็นจริงเสมอไป

ไรมีย์ (Dinkmeyer. 1967 : 184 ; citing Reimy) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนว่า เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของบุคคล แล้วจัดเข้าเป็นระบบตามที่ตนได้สังเกตและรู้สึกทั้งในอดีตและปัจจุบัน แล้วก่อให้เกิดความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง มโนภาพแห่งตนจึงเป็นแบบแผนที่บุคคลใช้พิจารณาเพื่อความเข้าใจในตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือก หรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะสมกับตนเอง

ลาซารัส (Lazarus. 1963 : 61) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล และทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คิดว่าตนเป็น

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978 : 525 - 526) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกาย ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ความเหมาะสมทางเพศ และด้านจิตใจ ได้แก่ ความสามารถ การมีคุณค่า ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยังได้อธิบายถึงแบบแผนของบุคลิกภาพ (Personality Pattern) ว่าประกอบด้วยคุณลักษณะ (traits) ต่าง ๆ และสิ่งที่ทำหน้าที่ประสานลักษณะเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นแบบแผนบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล คือ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หรือมโนภาพแห่งตน ซึ่งเปรียบได้กับแกนกลางของซี่ล้อ โดยมีคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นซี่ล้อ

โรเจอร์ส (Lindzey and Hall. 1965 : 429 ; citing Rogers) ได้อธิบายความหมายของมโนภาพแห่งตน สรุปโดยย่อได้ว่า เป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองในเรื่องบุคลิกลักษณะ รูปร่าง ความสามารถ ความสัมพันธ์และสิ่งแวดล้อม

กลุ่มเอดเลอร์ (Gale. 1969 : 28 - 29 ; citing Adlerlian) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน คือ วิถีชีวิต (Life Style) ของบุคคล เด็กเกิดมาต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ต้องเรียนรู้วิธีที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับมัน พฤติกรรมของเด็กเป็นผลจากการกระทำและทัศนคติของเขาที่แสดงให้เห็นแบบฉบับของชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการประเมินค่าของตนเองและสังคม

เกล (Gale. 1969 : 31 - 32) ได้กล่าวถึงมโนภาพแห่งตน ในทรรศนะจิตวิทยาสมัยใหม่ของกลุ่มอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ซึ่งให้ความหมาย มโนภาพแห่งตนว่าเป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมกลายมาเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลในสภาพที่เป็นผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ การรับรู้ของบุคคลจะสะท้อนทัศนคติและการตัดสินคุณค่าของโลกของบุคคลนั้น มโนภาพแห่งตนเป็นการกระทำตามความเป็นจริงของบุคคลในการที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธในสภาพการณ์ที่ตนได้รับ

โวล์แมนด์ (Wolman. 1973 : 342) ได้ให้ความหมายมโนภาพแห่งตน สรุปได้ว่าหมายถึงการประเมินผลที่บุคคลมีต่อตนเอง

โคมส์ (Combs. 1977 : 162) ให้ความหมายว่า มโนภาพแห่งตนเป็นผลรวมของทัศนคติ ความนึกคิด ความรู้สึก และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความสามารถ และคุณลักษณะของตนเอง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ อันเกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

<u>จุดเริ่มต้นของมโนภาพแห่งตน</u>

นักทฤษฎีที่สนใจศึกษาเรื่องนี้แต่เริ่มแรก ได้แก่ เจ มาร์ค บาล์ดวิน และ วิลเลียม เจมส์ (J. Mark Baldwin and William James) ส่วนกลุ่มนักวิชาการที่ช่วยวางรากฐานในด้านจิตวิทยา ได้แก่ จอห์น ดิวอี้, จอห์น เอช. มีด และชาร์ลส คูเลย์ (John Dewey, George H, Mead and Charles H. Cooley) นั่นคือ ได้มีการศึกษาในเรื่องจิตใจและตัวตนว่า มันเกิด

มาจากประสบการณ์ของมนุษย์และก่อร่างขึ้นมาจากกระบวนการทางสังคมที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กัน (นรินทร์ แจ่มจำรัส. 2527 : 22 - 23) และจากแนวความคิดของ ซัลลิแวน (Sullivan) ที่กล่าวว่าความรู้สึกที่ว่าตนเองและผู้อื่นมีบุคลิกภาพอย่างไรนั้น ได้มาจากการสะท้อนกลับ และการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมจากประสบการณ์ตรง และจากมโนภาพแห่งตนที่เป็นความรู้สึกนึกคิด และความจำจากประสบการณ์เดิมที่เราเคยประสบมาที่ก่อให้เกิดเป็นระบบตัวตน (The Self System) คือภาพบุคคลที่มีต่อตนเอง ที่เกิดจากสังคมประกิต (Socialization) ได้แก่ การมีความสัมพันธ์จากการอบรมเลี้ยงดูในวัยทารก การได้รับการคาดหวัง และมีการปรุงแต่งบุคลิกภาพให้เป็นไปตามแนวความต้องการของสังคมนั้น ๆ (Hall and Lindzey. 1978 : 185) และจากความคิดของ โคมส์ (Combs) และสนิก (Snygg) แล้วจุดสำคัญของทฤษฎีนี้อยู่ที่การรับรู้ (Perception) การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นรับรู้เกี่ยวกับตนอย่างไร ซึ่งจะทำให้คนแต่ละคนแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่ตนคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร และมองสิ่งแวดล้อมรอบตนเองว่าเป็นอย่างไร (พรรณี ชูชัย. 2522 : 256) ดังนั้นมโนภาพแห่งตนจึงเป็นตัวแปรพื้นฐานที่จะกระทบกระเทือนและควบคุมการรับรู้ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคล ในทางกลับกันพฤติกรรมและการรับรู้ก็กระทบกระเทือนมโนภาพแห่งตนเช่นกัน (กาญจนี แก้วทนง. 2522 : 16 - 17)

องค์ประกอบมโนภาพแห่งตน

ระดับของมโนภาพแห่งตนของแต่ละบุคคลจะเป็นสิ่งที่บอกถึงความเจริญทางวุฒิภาวะ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาการทางความคิด การกระทำของตนเองในการแก้ปัญหา การมีความเป็นตัวของตัวเอง ปรับตัวได้ และสามารถรักษาสมดุลย์ของร่างกาย จิตใจไว้ได้ ซึ่งมโนภาพแห่งตนที่ดีนี้เป็นคุณลักษณะข้อหนึ่งของบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี

ไวลี่ (Wylie. 1968 : 741) ได้แบ่งมโนภาพแห่งตน ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. มโนภาพแห่งตนตามอัตภาพ (Actual Self - Concept) หมายถึงทัศนคติและความรู้สึกว่าตนเองคือใคร เป็นคนอย่างไร เป็นภาพสะท้อนของตนเอง เช่น ตัวเองเป็นคนดี

2. มโนภาพแห่งตนตามปณิธาน (Ideal Self - Concept) หมายถึง ทัศนคติ

หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ตนเอง ว่าจะเป็นคนในอุดมคติอย่างไร เช่น ตนเองอยากเป็นคนสวยที่สุด อยากเรียนเก่ง

เบิร์น (Burns. 1979 : 148 - 149) ได้สรุปโครงสร้างของความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองไว้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองตามที่บุคคลเข้าใจ (The Cognized Self - Concept) หรือการรับรู้ของบุคคลในด้านความสามารถ สถานภาพและบทบาทของตน เป็นมโนทัศน์ของบุคคลนั้นตามที่เขาคิดว่าเขาเป็น

2. ตนตามคนอื่น หรือ ตนทางสังคม (The Other Self or Social Self) คือการที่บุคคลเชื่อว่า คนอื่นมองตัวเขา และประเมินตัวเขาอย่างไร

3. ตนในอุดมคติ (The Ideal Self) คือ ลักษณะของตนที่บุคคลหนึ่งหวังที่จะเป็นหรืออยากจะเป็น

โรเจอร์ส (Lindzey and Hall. 1965 : 429 ; Citing Rogers) ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนในวัยรุ่นและแบ่งมโนภาพแห่งตนออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล (Academic Value) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ทักษะในการเรียน แรงกดดันจากทางบ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ และการเลือกอาชีพ

2. มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถในการคบเพื่อน การทำงานร่วมกับคนอื่น และการเข้าสังคม

3. มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวลใจ ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย ความขุ่นเคืองใจ

การแบ่งมโนภาพแห่งตนดังที่โรเจอร์สจัดไว้นี้ เป็นแนวทางที่ได้มีการศึกษาต่อเนื่องกันไปอีก ฟิตส์ (จักรกฤษณ์ สำราญใจ. 2518 : 7 - 8 ; อ้างอิงมาจาก Fitts. 1971 : 2 - 3) สร้างแบบวัดมโนภาพแห่งตน ฉบับเทนเนสซี โดยแบ่งด้านต่าง ๆ ย่อยลงไปอีกเป็น 10 ด้านด้วยกัน

เช่น ความเป็นเอกลักษณ์ ความพึงพอใจในตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านการวินิจฉัยวิจารณ์ตนเอง และด้านส่วนรวม การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษามโนภาพแห่งตนตามแนวความคิดของโรเจอร์ส

<u>พัฒนาการของมโนภาพแห่งตน</u>

การพัฒนาตนเป็นการผสมผสานกันระหว่างหลายสิ่ง ด้วยขบวนการต่าง ๆ กัน เริ่มตั้งแต่อยู่ในวัยทารก การที่ทารกเริ่มแยกคนและสิ่งของ หรือตนเองกับคนอื่นได้ เป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มมีมโนภาพแห่งตน เมื่อโตขึ้นจะสามารถรับรู้ คิด และสร้างมโนทัศน์การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมภายนอก และในขณะเดียวกันก็ประเมินผลจากความสามารถของตน เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามมาตรฐานของสังคม การประเมินนี้เองทำให้เกิดมโนภาพแห่งตน ซึ่งจะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะ ความสามารถและประสบการณ์ที่กว้างเพิ่มขึ้น (Jersild. 1966 : 16) ประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการรับรู้ตนเอง ถ้าประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิตกับบุคคลซึ่งเป็นคนสำคัญของเด็กเป็นไปด้วยดี เด็กได้รับการยอมรับ เด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น "บุคคล" ความรักและความเอื้ออาทรจากบุคคลรอบข้างที่มีอิทธิพลต่อเด็ก จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลนั้น และซึมเข้าสู่มโนภาพแห่งตนของเด็ก (พรรณี ชูทัย. 2525 : 34 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) การพัฒนามโนภาพแห่งตนจะพัฒนาจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ การสำรวจ การค้นหาขอบเขตของตนเองและสังเกตสิ่งแวดล้อม รวมถึงการประเมินผลความสามารถในการกระทำของตนเองเพื่อให้พฤติกรรมของตนเองเป็นไปตามมาตรฐานของสังคม ส่งผลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตน (Montemeyer and Eisen. 1977 : 314 - 319) นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น มีด (Mead) ซัลลิแวน (Sullivan) โรเจอร์ส (Rogers) ต่างก็มองเห็นสอดคล้องกันในเรื่องนี้ คือเห็นว่ามโนภาพแห่งตนนั้น เป็นผลจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสังคม และสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลอื่นในสังคมมีปฏิกิริยาต่อเขาอย่างไร โดยเฉพาะซัลลิแวน ได้เน้นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็ก (Significant Others) ว่ามีอิทธิพล

ต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนของเด็กมาก (Epstein. 1973 : 406) โดยบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตเด็กคนแรกคือ พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว ต่อมาก็คือ กลุ่มเพื่อน และครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในระหว่างวัยรุ่น โรงเรียนและเพื่อนจะตอบสนองความต้องการใหม่ๆ พฤติกรรมของเด็กจะเปลี่ยนไปตามที่เพื่อนๆ ในกลุ่มมองดูและรู้สึกต่อตัวเขา การยอมรับหรือวิพากษ์วิจารณ์ตัวเขามีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อตนเอง ซึ่งอาจเป็นในทางบวก หรือ ลบก็ได้ (Ausubel and Robinson. 1969 : 284)

มโนภาพแห่งตนจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ โดยไม่จำกัดอายุและความรู้ ยิ่งมีประสบการณ์มากการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนยิ่งจะเปลี่ยนแปลงมากตามไปด้วย (Kendler. 1963 : 461) ซึ่งมโนภาพแห่งตนจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้มากที่สุดเมื่อบุคคลอยู่ในวัยรุ่น (Hurlock. 1974 : 128)

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนของ ไวลี (Wylie. 1961 : 118) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน ในแง่มุมต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ 1) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากพ่อแม่ 3) ลักษณะทางร่างกาย 4) การเรียนรู้ 5) ความสำเร็จและความล้มเหลว 6) การให้คำปรึกษาหารือและการบำบัดทางจิต 7) การบำบัดทางร่างกาย ในแง่ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลูก อันเป็นสิ่งแวดล้อมแรกในการก่อตัวและพัฒนามโนภาพแห่งตนของลูก ได้มีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นันทิกา แย้มสรวล. 2522) การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนจึงขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างที่สำคัญ ดังที่ เอนภกุล กรีแสง (2521 : 63) ได้สรุปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนว่า ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ลักษณะทางร่างกาย ระดับวุฒิภาวะ ความมุ่งหวังของพ่อแม่ ทัศนคติต่อสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ทัศนคติต่อเพื่อน ทัศนคติของเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อทางศาสนา และอิทธิพลจากสื่อมวลชน โดยได้กล่าวว่ามโนภาพแห่งตนในแต่ละด้านจะเป็นผลของ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม มโนภาพแห่งตนในขั้นแรกจะเกิดจากความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวต่อไปจะเกิดจากความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว มโนภาพแห่งตนในขั้นต่อ ๆ ไป และการผสมผสานระหว่างมโนภาพแห่งตนในด้านต่าง ๆ จะเป็นผลสำเร็จเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความกลมกลืนระหว่างมโนภาพแห่งตนในขั้นแรกและขั้นต่อ ๆ ไปเหล่านั้น

จากแนวความคิดและการศึกษาของนักจิตวิทยาสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ และจะมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในระยะวัยรุ่น โดยครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนามโนภาพแห่งตน

<u>ความสำคัญของมโนภาพแห่งตน</u>

จากการประมวลผลการวิจัยของ บราวน์ (Hurlock. 1967 : 533 ; Citing Brown. 1954) ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยของนักจิตวิทยาหลายท่านด้วยกัน แสดงให้เห็นความสำคัญของมโนภาพแห่งตนในทางที่ดี ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในทางบวกที่สังคมต้องการหลายประการ เป็นต้นว่า การมีความรักและรู้จักรับผิดชอบเมื่ออยู่ในครอบครัว การมีความเป็นมิตรในหมู่เพื่อน การให้ความร่วมมือต่อชุมชน มีความอดทน อดกลั้น ใจกว้าง สนใจจะประดิษฐ์ค้นคว้า ไวลี่ (Wylie. 1961 : 118) ซึ่งสนใจในมโนภาพแห่งตนอีกผู้หนึ่ง ได้ประมวลผลงานวิจัยในช่วงปี ค.ศ.1940 - 1950 สรุปผลไว้ว่า การมีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการปรับตัว การยอมรับผู้อื่น การเรียนรู้และระดับความมุ่งหวัง นอกจากนี้ผลงานวิจัยอื่นยังพบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับลักษณะที่บ่งถึงคุณภาพของประชากรหลายประการ เป็นต้นว่ามีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Henein. 1978 : 3471) มีความสัมพันธ์กับลักษณะการพึ่งตนเอง ความเป็นผู้นำ (Hoffman. 1978 : 827 - 832) สำหรับในด้านการทำงาน ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะประสบความสำเร็จในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ (Ames. 1978 : 345 - 355)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศ พบว่ามโนภาพแห่งตนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะต่างๆ มากมาย ดังที่ อำไพ ศิริพัฒน์ (2515 : 91)

สรุปความสำคัญของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตลอดจนการปรับตัวของคน ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม ทำนายพฤติกรรม คนที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนดี มักจะมีความนึกคิดที่ดีต่อผู้อื่น คนที่ยอมรับตนก็มักจะยอมรับคนอื่น ตรงกันข้าม คนที่มีความคิดที่ไม่ดีต่อผู้อื่นก็มักจะมีความนึกคิดเกี่ยวกับตน หรือเกี่ยวกับความสามารถของตนไปในทางไม่ดี หากพิจารณาในด้านสุขภาพจิตของบุคคล จากการวิจัยที่ร่วมกันทำระหว่างสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และกองอนามัยโรงเรียน เพื่อสำรวจภาวะสุขภาพจิตในโรงเรียน อันจะนำไปสู่การวางแผนระยะยาวที่จะพัฒนาสุขภาพของนักเรียนนั้น ก็ได้เลือกเอามโนภาพแห่งตนเป็นดัชนีหนึ่งสำหรับวัดสุขภาพจิต (บุญพอ เพ็ญผล และคนอื่นๆ. 2522 : 13) นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่ช่วยสนับสนุนความสำคัญของมโนภาพแห่งตนให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ได้แก่ การพบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (แสงเดือน บุญไทร. 2514) มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจภายในตน (รุ่งนภา ทีฆะ. 2521) และจากการวิจัยเปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตาม ปรากฏว่าผู้นำจะมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่าผู้ตาม (จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2515) ทั้งนี้มโนภาพแห่งตนที่ดียังปรากฏในนักเรียนวัยรุ่นผู้ประพฤติคล้อยตามสังคมมากกว่าผู้ที่ประพฤติขัดต่อสังคม (จำรัส บุญญานันต์. 2515) โดยที่ลักษณะของบุคคลทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพึ่งตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน ความเป็นผู้นำ และการมีพฤติกรรมคล้อยตามสังคม ล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะของบุคคลที่เหมาะสมกับความเป็นประชาธิปไตย เป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ จรรจา สุวรรณทัต. 2522 : 205) มโนภาพแห่งตนจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง และเป็นพื้นฐานสำคัญต่อลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงความมีคุณภาพของบุคคล

จากเอกสารและงานวิจัยที่รวบรวมได้ทั้งหมดเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ผู้วิจัยเชื่อว่ามโนภาพแห่งตนเป็นตัวแปรพื้นฐานที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนและการควบคุมตนเอง</u>

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้สนใจและให้ความสำคัญกับมโนภาพแห่งตน ในลักษณะที่เป็นตัวแปรพื้นฐานในการกำหนดพฤติกรรมและทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดให้เหมาะสมกับตนเอง มโนภาพแห่งตนจึงมีความเกี่ยวข้องกับ

ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของบุคคล และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับลักษณะที่แสดงถึงความมีคุณภาพของประชากรหลายประการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนและการควบคุมตนเองมีดังนี้

เฟอร์สเตอร์ (Kanfer and Phillip. 1970 : 416 ; citing Ferster) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้พื้นฐานของพฤติกรรมและได้ให้ข้อสรุปว่า การรับรู้ตนเองด้านต่าง ๆ ของบุคคลในลักษณะที่บุคคลพยายามปรับตัว เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเอง

การศึกษาเกี่ยวกับการฝึกการควบคุมตนเองเพื่อปรับพฤติกรรมนักเรียนของมิสเชล (Mischel. 1974 : 253) และงานวิจัยของวอล และ สมิท (Wall and Smith. 1970 : 118) ให้ผลสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูงจะเป็นผู้มีลักษณะอื่นๆ ของบุคลิกภาพสูงด้วย เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว สติปัญญา และการรับรู้สภาวะทางสังคม

เรย์ (Ray. 1985 : 1358) ศึกษาเกี่ยวกับผลของการควบคุมตนเองโดยการสำรวมความคิด (Concentrative Meditation) ที่ส่งผลต่อจิตลักษณะบางประการของเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 7 - 11 ปี ทำการทดลองฝึกให้เด็กควบคุมตนเองโดยการสำรวมความคิด แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม และช่วงการฝึกแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ใช้แบบทดสอบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนของสตริคแลนด์ แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของเพียร์แฮริส และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ ผลพบว่า การควบคุมตนเองของเด็กจะส่งผลให้เด็กมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงขึ้น มีมโนภาพแห่งตนทางบวกเพิ่มขึ้น และมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนขึ้นอยู่กับอายุของกลุ่มตัวอย่าง เด็กโตมีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนสูงกว่าเด็กเล็ก

บราวน์ (Brown. 1975 : 319 - 330) ได้ใช้กระบวนการควบคุมตนเอง เพื่อลดความวิตกกังวลของคนไข้จากศูนย์สุขภาพจิต ใช้เวลาฝึก 10 สัปดาห์ ปรากฏว่า หลังได้รับการฝึกคนไข้มีความวิตกกังวลน้อยลง มีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น

วิคคินส์ และคนอื่น ๆ (Wiggin and Others. 1971 : 411) ศึกษาพบว่าคนที่มีมโนภาพแห่งตนสูงนั้น เป็นผู้ที่มองดูตัวเองว่ามีประสิทธิภาพ จะทำตนให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น และกระทำพฤติกรรมให้เกิดผลตอบแทนตามที่ตนต้องการ สามารถใช้ตนเป็นเครื่องมือควบคุมสภาวะทางสังคม หรือเหตุการณ์ในชีวิตของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กู๊ดวิน (Goodwin. 1977 : 3350) และ ดี เอนดา (De Anda. 1977 : 662) ที่ศึกษาเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนและความเชื่ออำนาจภายในตน ของเด็กนักเรียนเกรด 3, 4, 5, 7 และ 12 โดยใช้แบบทดสอบมโนภาพแห่งตนของเทนเนสซี่ และแบบทดสอบความเชื่ออำนาจภายในตนของสตริคแลนด์ ผลพบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไอเซน (Eisen. 1972 : 68 - 72) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและการควบคุมตนเองในลักษณะต้านทานต่อสิ่งเย้ายวนใจ ซึ่งได้แก่รางวัลที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เมื่อเด็กทำคะแนนจากการแข่งขันถึงเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 จำนวน 125 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของเทนเนสซี่ และเครื่องมือ Dot Counting Contest ของซิลเวอร์แมน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงใช้ในการตรวจสอบการทุจริตโดยไม่ให้เด็กรู้ ผลพบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองในลักษณะต้านทานต่อสิ่งเย้ายวนใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โคเมอร์ และคนอื่น ๆ (Comer and others. 1986 : 321) ได้ศึกษาองค์ประกอบมโนภาพแห่งตน เพื่อใช้ทำนายความสามารถทางสังคมของนักเรียนเกรด 5 เกรด 8 และเกรด 11 จำนวน 253 คน โดยใช้แบบวัดมโนภาพแห่งตนของเทนเนสซี่ โดยผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสังคมของเด็กมาศึกษา 6 องค์ประกอบ คือด้านพฤติกรรมของตนเองที่แสดงออก ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสังคม สำหรับแบบทดสอบวัดความสามารถทางสังคม เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับปรุงมาจากงานของ อะเชนบัช และ อิเดลบรอค (Achenbach and Edelbrock. 1981, 1983) โดยวัดความสามารถทางสังคมเกี่ยวกับการแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การควบคุมตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล การกล้าคิดและ

กล้าตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตนสามารถร่วมกันทำนายความสามารถทางสังคม และมีอำนาจในการทำนาย 44 %

จากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่รวบรวมได้ แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างมโนภาพแห่งตนกับการควบคุมตนเอง สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นแนวโน้มของผลการวิจัยว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับแตกต่างกัน จะมีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน ฉะนั้นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ

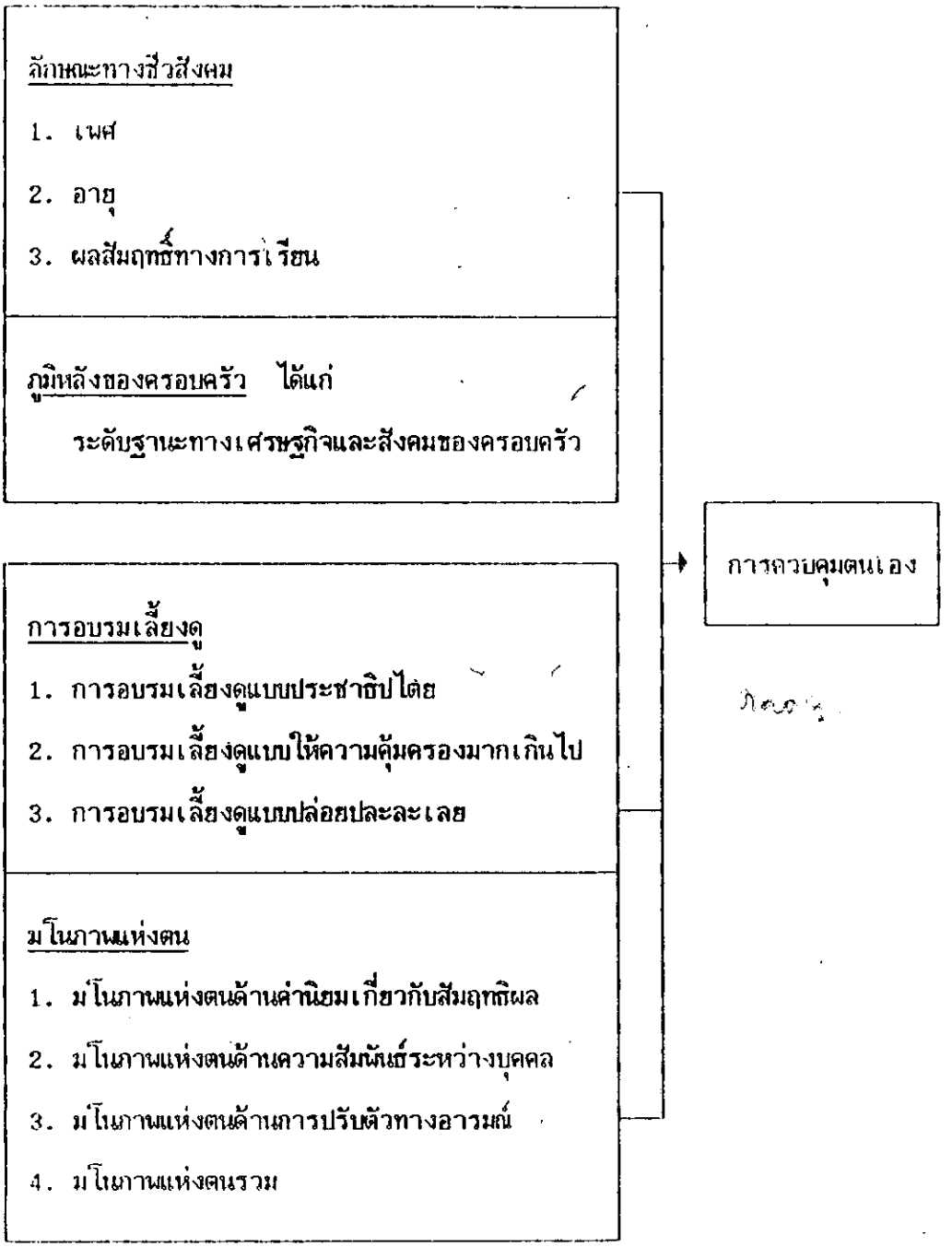

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบความคิด (Conceptual framework) ในการศึกษาค้นคว้า

<u>สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน เป็นตัวแปรที่มีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองได้

2. นักเรียนวัยรุ่นหญิงจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

3. นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า

4. นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

5. นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ จะมีการควบคุมตนเองต่ำกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลางและสูง

6. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปและที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

7. นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u>

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 70 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้ง 3 ระดับมีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2532 : 1 - 9)

มัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 39,909 คน

มัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 16,222 คน

มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 15,652 คน

รวมจำนวนนักเรียนทั้ง 3 ระดับ 71,783 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Randon Sampling) โดยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ (α = .05) ซึ่งเทียบ

จากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sampling size table) ปรากฏต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 260 ; อ้างอิงมาจาก Yammane. 1967 : 886 - 887)

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สุ่มเลือกโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือใช้วิธีการจับสลากมา 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนกุณฑีรุทธารามวิทยาคม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย และโรงเรียนราชวินิต (มัธยม)

2. สุ่มเลือกห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มเลือกไว้แล้วในข้อ 1 มาชั้นละ 1 ห้องเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังรายละเอียดในตาราง 1 ดังนั้นในห้องเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ จะใช้จากห้องใกล้เคียงมาเพิ่มเติม ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 400 คน

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน / โรงเรียน	ม. 2	ม. 4	ม. 6	รวม
โรงเรียนเทพลีลา	35	35	30	100
โรงเรียนกุณฑีรุทธารามวิทยาคม	35	35	30	100
โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย	35	30	35	100
โรงเรียนราชวินิต (มัธยม)	35	30	35	100
รวม	140	130	130	400

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้เครื่องมือ 4 ชุด ดังนี้

<u>ชุดที่ 1</u> เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

<u>ชุดที่ 2</u> เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ

<u>ชุดที่ 3</u> เป็นแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ

<u>ชุดที่ 4</u> เป็นแบบทดสอบวัดการควบคุมตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ

<u>แบบสอบถามชุดที่ 1</u> เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนของข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะสอบถามเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา และรายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดในการพิจารณาดัชนีแต่ละตัวดังนี้

1. อาชีพ ได้แบ่งอาชีพ ตามตำแหน่ง ระดับความรับผิดชอบ ความสามารถและทักษะอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลโดยพิจารณาจากการแบ่งของ Roe (ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์. 2526 : 36 - 37 ; อ้างอิงมาจาก Roe. 1966 : 149 - 152) ซึ่งแบ่งอาชีพออกเป็น 5 ระดับ คือ

1.1 อาชีพระดับวิชาชีพ (Professional) กำหนดคะแนน 5 คะแนน มีความรู้ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ลักษณะงานเป็นงานที่ต้องอาศัยความรับผิดชอบสูง เช่น วิศวกร สถาปนิก นายธนาคาร เภสัชกร ทันตแพทย์ อาจารย์สอนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น

1.2 อาชีพระดับกึ่งวิชาชีพ (Semi - Professional) กำหนดคะแนน 4 คะแนน ได้แก่ งานที่ต้องอาศัยความรู้ระดับวิทยาลัย เป็นงานที่เกี่ยวกับการนำแผนงานไปปฏิบัติ อาชีพในระดับนี้ได้แก่ เลขานุการส่วนตัว บรรณารักษ์ห้องสมุด นักเทคนิคการแพทย์ ผู้จัดการร้าน

เล็ก ๆ ผู้ประกาศรายการทางสถานีโทรทัศน์ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของฟาร์มและไร่ เป็นต้น

1.3 อาชีพที่ต้องอาศัยทักษะ (Skilled) กำหนดคะแนน 3 คะแนน มีการฝึกฝนและมีประสบการณ์เฉพาะ เช่น อาชีพช่างตัดเสื้อ ช่างตัดผม พนักงานขายของ ผู้ช่วยพยาบาล เป็นต้น

1.4 อาชีพกึ่งทักษะ (Semi - Skilled) กำหนดคะแนน 2 คะแนน เป็นอาชีพที่บุคคลมีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มน้อย เช่น อาชีพขับรถ คนรับใช้ เสมียนนิมน์ดีด คนงานก่อสร้าง เป็นต้น

1.5 อาชีพที่ไม่ต้องอาศัยทักษะและการฝึกฝน (Unskilled) กำหนดคะแนน 1 คะแนน ลักษณะของงานอาชีพระดับนี้ จะเป็นการทำตามคำสั่งง่าย ๆ เช่น อาชีพกวาดถนน ห่อของ ขุดถนน และนักการ เป็นต้น

2. การศึกษา เมื่อพิจารณาจาก โครงการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ของกรุงเทพมหานคร ปี 2525 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526 : 68) ร้อยละ 13.1 ของหัวหน้าครัวเรือน ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน ร้อยละ 5.9 เรียนต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 62.7 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.1 เรียนสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นการแบ่งการศึกษา จึงพิจารณาได้ดังนี้

ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กำหนด 1 คะแนน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนด 2 คะแนน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป กำหนด 3 คะแนน

3. รายได้ ในเขตกรุงเทพมหานครรวมทั้งจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการนั้น ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยถือเอารายได้เฉลี่ยของประชากรต่อเดือนต่อครัวเรือนในปี พ.ศ.2528 จากรายได้ที่เป็นค่าแรงและเงินเดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528 : 28) มีรายได้เฉลี่ยจำนวน 2,712 บาทต่อเดือน ดังนั้นจึงกำหนดคะแนนดังนี้

ต่ำกว่า 2,700 บาท กำหนด 1 คะแนน

2,700 - 54,00 บาท กำหนด 2 คะแนน

5,400 บาทขึ้นไป กำหนด 3 คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาจัดลำดับความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจและสังคม จากข้อมูลอาชีพ การศึกษา และรายได้ เมื่อกำหนดคะแนนและนำคะแนนมารวมกันแล้ว แบ่งออกเป็นระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สูง ปานกลาง และต่ำ คือ

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3 - 5 คะแนน

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 8 คะแนน

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 - 11 คะแนน

<u>แบบสอบถามชุดที่ 2</u> เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูซึ่งสร้างโดย ถั้น แพเพชร (2517) ตามแนวความคิดของโรเจอร์ส (Rogers. 1972 : 117) เพื่อใช้ในงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบสอบถามนี้ได้รับการดัดแปลงโดยสุกัญญา กุลอิ้ง (2523) เพื่อใช้ในงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูมาปรับปรุงใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ ประกอบด้วยข้อคำถามที่แสดงลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู หรือปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปและแบบปล่อยปละละเลย 3 แบบ ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามนี้ สุกัญญา กุลอิ้ง ได้วิเคราะห์ความคงที่ภายในโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย .83 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป .97 และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย .83

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามบางข้อในแบบสอบถาม เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูฉบับนี้ไปทดลองกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแต่ละประเภทดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.88
ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป	.76
ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	.86
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	.78

<u>ตัวอย่างแบบสอบถาม</u>

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย</u>

ข้อ (0) เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อแม่จะชี้แจงความผิดให้ทราบแล้วจึงลงโทษ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (00) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว พ่อแม่ยินดีจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินปัญหา

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป</u>

ข้อ (0) เมื่อนักเรียนจะออกไปธุระนอกบ้าน พ่อแม่มักจะซักถามรายละเอียดว่าจะไปพบใคร ที่ไหน

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (00) พ่อแม่มักแสดงให้นักเรียนเห็นว่า นักเรียนยังเป็นเด็กไม่สามารถจะตัดสินปัญหาด้วยตัวเองได้

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย</u>

ข้อ (0) เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนไม่ตรงเวลา พ่อแม่มักจะนูดติเตียนซ้ำซากไม่รู้จบ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (00) เมื่อนักเรียนแจ้งผลการเรียนให้ทราบ พ่อแม่มักจะรู้สึกเฉย ๆ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u>

เนื่องจากข้อคำถามเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด จึงมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบในช่อง "มากที่สุด" ให้ 5 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "มาก" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อย" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อยที่สุด" ให้ 1 คะแนน

คะแนนรวมของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แทนปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบที่นักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ในการแยกกลุ่มตัวอย่างตามประเภทของการอบรมเลี้ยงดู จะใช้คะแนนรวมของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ โดยกำหนดเกณฑ์ว่านักเรียนวัยรุ่นคนใดได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งสูงกว่าอีก 2 แบบ ตั้งแต่ 5 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างที่มากกว่า หรือเท่ากับคะแนนเต็มของหนึ่งพฤติกรรม จะถือว่านักเรียนคนนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้น แต่ถ้าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูที่สูงสุดต่างกับอีก 2 แบบ ไม่ถึง 5 คะแนน ข้อมูลนั้นตัดทิ้ง เพื่อจะได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทของการอบรมเลี้ยงดูได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

<u>แบบทดสอบชุดที่ 3</u> แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน ที่ นรินทร์ แจ่มจำรัส (2527 : 135) ปรับปรุงขึ้น โดยศึกษามาจากแนวความคิดของ โรเจอร์ส (Lindzey and Hall. 1965 : 429 ; citing Rogers) จากแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และของสิทธิโชค วรานุสันติกุล (2524 : 21 - 25) เพื่อใช้ศึกษาเรื่องผลของการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายนักแรมที่มีต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะของแบบทดสอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 อันดับ แต่ละข้อคำถามเป็นข้อความที่แสดงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการปรับตัวทางอารมณ์ 3 ด้าน ๆ ละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบฉบับนี้ นรินทร์ แจ่มจำรัส ได้วิเคราะห์ความคงที่ภายในโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .76

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามบางข้อในแบบทดสอบ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบทดสอบมโนภาพแห่งตนฉบับนี้ไปทดลองกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล	.76
ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	.74
ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์	.73
ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ	.87

<u>ตัวอย่างแบบทดสอบ</u>

<u>มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล</u>

ข้อ (0) ฉันจะแบ่งเวลาในการเรียน เล่น และช่วยงานบ้านให้เป็นเวลาเสมอ

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

ข้อ (00) ฉันมักจะยอมแพ้เสมอไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

<u>มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล</u>

ข้อ (0) แม้ว่ายังไม่รู้จักกันดีพอ แต่ฉันก็อยากจะคบค้ากับเพื่อนใหม่

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

ข้อ (00) ฉันพอใจที่จะอยู่ตามลำพัง ห่างไกลจากคนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

<u>มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์</u>

ข้อ (0) ฉันคิดว่าโลกนี้สนุกสนานน่าอยู่

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

ข้อ (00) ฉันเป็นคนขี้อายและประหม่าเมื่อเข้าสังคม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

ข้อ (0) เป็นตัวอย่างข้อคำถามที่เป็นข้อความทางบวก

ข้อ (00) เป็นตัวอย่างข้อคำถามที่เป็นข้อความทางลบ

<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u>

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามเป็นดังนี้

ข้อคำถามที่เป็นข้อความทางบวก เกณฑ์การให้คะแนน คือ

ถ้าตอบในช่อง "จริงที่สุด" ให้ 5 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ค่อนข้างจริง" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "จริงปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ไม่ค่อยจริง" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ไม่จริงเลย" ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนคือ

ถ้าตอบในช่อง "จริงที่สุด" ให้ 1 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ค่อนข้างจริง" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "จริงปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ไม่ค่อยจริง" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ไม่จริงเลย" ให้ 5 คะแนน

คะแนนรวมมโนภาพแห่งตนในแต่ละองค์ประกอบ คือ ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และคะแนนรวมของแบบทดสอบทั้งฉบับ แสดงถึงมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคน

การแยกกลุ่มตัวอย่างตามระดับมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมเป็นระดับสูง และระดับต่ำ ใช้เกณฑ์ 27% กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำจากการเรียงลำดับคะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวม อยู่ในกลุ่ม 27% ของผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมต่ำ ถือว่ามีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวม อยู่ในกลุ่ม 27% ของผู้ที่ได้คะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมสูง ถือว่ามีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมอยู่ในระดับสูง

<u>แบบทดสอบชุดที่ 4</u> เป็นแบบทดสอบวัดการควบคุมตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแปลและปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ The Self Control Schedule (SCS) ของโรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ลักษณะของแบบทดสอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ลักษณะประกอบด้วยข้อความ 50 ข้อ ซึ่งแสดงถึงลักษณะการกระทำหรือพฤติกรรมการควบคุมตนเองดังนี้

1. การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเอง ในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ

2. การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายถึงสิ่งที่จะเกิดตามมา

3. ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถของตนในการควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือควบคุมผลการกระทำด้วยตนเอง

เพื่อให้ผู้ตอบประเมินตนเองตามลักษณะการกระทำและความเป็นจริงว่า ข้อความแต่ละข้อแสดงถึงลักษณะการกระทำของตัวผู้ตอบมากน้อยเพียงใด โดยการเลือกอันดับใดอันดับหนึ่งจาก 5 อันดับ

<u>ตัวอย่างแบบทดสอบ</u>

<u>ข้อความเกี่ยวกับการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ</u>

ข้อ (0) เมื่อรู้สึกว่ากำลังวู่วาม ฉันจะบอกตัวเองว่า "หยุดและคิดก่อนที่จะทำอะไรต่อไป"

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ข้อ (00) ฉันอดไม่ได้ที่จะคิดเกี่ยวกับความผิดที่เคยทำในอดีต

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

<u>ข้อความเกี่ยวกับการประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น</u>

ข้อ (0) เมื่อฉันมีเงินไม่พอใช้ ฉันจะบันทึกรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อที่จะวางแผนการใช้เงินในอนาคตอย่างรอบคอบ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ข้อ (00) เมื่อเผชิญกับการตัดสินใจที่ยุ่งยาก ฉันชอบเลื่อนการตัดสินใจนั้นออกไป แม้ว่าฉันจะจัดการมันได้

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

<u>ข้อความเกี่ยวกับความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง</u>

ข้อ (0) ฉันชอบทำงานที่จำเป็นต้องทำให้เสร็จสิ้นเสียก่อน แล้วจึงค่อยเริ่มต้นทำสิ่งที่ฉันชอบ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (00) ฉันมักจะเลื่อนงานที่ไม่ชอบทำออกไป แม้ว่าจะทำงานนั้นได้ในทันที

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

<u>ข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง</u>

ข้อ (0) เวลาฉันพยายามที่จะกำจัดนิสัยไม่ดีของตนเองออกไป สิ่งแรกที่จะทำคือพยายามหาว่าอะไรที่ทำให้ฉันมีนิสัยอย่างนั้น

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (00) ฉันรู้สึกภูมิใจตนเองเพิ่มขึ้น เมื่อสามารถละเว้นนิสัยไม่ดีได้

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ข้อ (0) เป็นตัวอย่างข้อคำถามที่เป็นข้อความทางบวก

ข้อ (00) เป็นตัวอย่างข้อคำถามที่เป็นข้อความทางลบ

<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u>

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามเป็นดังนี้

ข้อคำถามที่เป็นข้อความทางบวก เกณฑ์การให้คะแนน คือ

ถ้าตอบในช่อง "มากที่สุด" ให้ 5 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "มาก" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อย" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อยที่สุด" ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนคือ

ถ้าตอบในช่อง "มากที่สุด" ให้ 1 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "มาก" ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อย" ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่อง "น้อยที่สุด" ให้ 5 คะแนน

คะแนนรวมทั้งหมดของข้อคำถาม แทนพฤติกรรมการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคน

<u>วิธีสร้าง</u> มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี นิยาม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง โดยเฉพาะการสร้างแบบทดสอบวัดการควบคุมตนเอง (Self Control Schedule) ของ โรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977)

2. เขียนนิยามปฏิบัติการของการควบคุมตนเอง ดังนี้

<u>การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด</u> หรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ ความสามารถดังกล่าวประกอบด้วย

1. การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและคำพูดบอกตนเองในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำ

2. การประยุกต์วิธีการมาใช้แก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น เช่น การวางแผน

การให้คำจำกัดความของปัญหา การประเมินตัวเลือก การคาดหมายถึงสิ่งที่จะเกิดตามมา

3. ความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำตามอำเภอใจตนเอง

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพในผลการกระทำของตนเอง (Self efficacy) เช่น สามารถสังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความสามารถของตนเองในการควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือควบคุมผลการกระทำด้วยตนเอง

3. การสร้างแบบทดสอบ มีวิธีการดังนี้

3.1 ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้วิธีพฤติกรรมพรรณนา (Critical Incident Technique) คือแบบสอบถามปลายเปิด ให้นักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีผลหรือเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการควบคุมตนเอง 4 องค์ประกอบ และอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามการศึกษาและการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการควบคุมตนเองของโรเซนบัม ซึ่งได้สรุปสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและพฤติกรรมการควบคุมตนเองไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 สถานการณ์เกี่ยวกับภาวะที่บุคคลต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรือสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อจิตใจ และร่างกาย โดยอาการที่บุคคลแสดงออก ได้แก่ ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ความเบื่อหน่าย ความผิดหวัง ความเสียใจ ความรู้สึกท้อแท้ ความโมโห ความโกรธ ความหุนหัน และความหิว

3.1.2 สถานการณ์ทั่วไปที่บุคคลพยายามกำหนดตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นประโยชน์และเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและความสำเร็จ การพยายามละเว้นหรือหยุดลักษณะนิสัยที่ไม่พึงปรารถนาของตนเอง การอดทนในการทำงาน การตั้งใจและขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนการรู้จักขอบเขตของการใช้เงิน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3.1.3 สถานการณ์เฉพาะส่วนบุคคล เกี่ยวกับความเชื่อทั่ว ๆ ไป ในเรื่องการควบคุมตนเอง และความมีประสิทธิภาพของตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

3.2 สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมพฤติกรรมการควบคุมตนเองใน 4 องค์ประกอบ และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนวัยรุ่นตามสภาพสังคมไทย

โดยข้อคำถามที่ได้ต้องแสดงถึงพฤติกรรมการควบคุมตนเองในสถานการณ์นั้น ๆ สร้างข้อคำถามทั้งสิ้นประมาณ 60 ข้อ จัดแบบทดสอบให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ได้ แล้วนำแบบทดสอบฉบับนี้ไปหาคุณภาพต่อไป

4. การหาคุณภาพของแบบทดสอบ ดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเบื้องต้น ด้านความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (face validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ทางจิตวิทยาสามท่าน พิจารณาตรวจสอบแบบทดสอบว่าสามารถวัดได้ตรงตามลักษณะหรือพฤติกรรมตามนิยามปฏิบัติการหรือไม่ และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้มากน้อยเพียงใด แล้วนำผลจากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

4.2 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 120 คน

4.3 วิเคราะห์ข้อสอบจากการทดสอบในข้อ 4.2 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Analysis) ของแบบทดสอบ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตรวจตามวิธีการและหลักการ มาเรียงลำดับจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด แล้วเลือกกลุ่มที่ได้คะแนนสูงออกมา 25% เป็นกลุ่มสูง และกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำออกมา 25% เป็นกลุ่มต่ำ คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อของแต่ละกลุ่ม นำมาแทนค่าในสูตร t - distribution คัดเลือกเอาข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ไว้ใช้ในการวิจัย ผลปรากฏว่าได้ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้จำนวน 52 ข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบที่ครอบคลุมลักษณะและพฤติกรรมการควบคุมตนเองทั้ง 4 องค์ประกอบไว้ใช้ในการศึกษาจำนวน 50 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.81 - 7.08

4.4 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ด้วยวิธีการหาสหสัมพันธ์แบบจัดลำดับ โดยนำเอาลำดับคะแนนที่ได้จากการทดสอบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ไปหาความสัมพันธ์กับลำดับคะแนนที่ได้จากการจัดลำดับของอาจารย์ประจำชั้น ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของลำดับคะแนนที่ได้จากการทดสอบการควบคุมตนเองกับลำดับคะแนนที่ได้จากการจัดของอาจารย์ประจำชั้นแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .87

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .88

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .80

4.5 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ .84

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

2. จัดดำเนินการให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ รวมทั้งสิ้น 4 ชุด

3. แบบสอบถามและแบบทดสอบที่มีความเรียบร้อยสมบูรณ์ จะถูกนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences Version 10 : SPSS^{X}) และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา

2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวนของคะแนนตัวแปรตามกลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ

3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และ ข้อ 7 ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t - test

5. ทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ถึง ข้อ 6 ด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - Way Analysis of Variance)

<u>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 185 ; อ้างอิงมาจาก Edwards. 1957 : 152 - 154)

$$t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{n_H} + \frac{S^2_L}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ

$\overline{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\overline{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S^2_H แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S^2_L แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบ ใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบจัดลำดับ (Spearman Rank Order Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 87)

$$\rho = 1 - \frac{6\sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

เมื่อ ρ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

D แทน ความแตกต่างของลำดับ

N แทน จำนวนคู่กลุ่มตัวอย่าง

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 170 - 171)

$$\alpha = \frac{n}{n - 1}\left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_t}\right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S^2_i แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S^2_t แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนั้นทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1

3.1.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนายและระหว่างตัวทำนายกับตัวเกณฑ์ โดยใช้สูตรหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Movement Coefficient of Correlation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 70)

$$r_{xy} = \frac{\sum XY}{NS_xS_y}$$

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$X = x - \bar{x}$, $Y = y - \bar{y}$

S_x แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

N แทน จำนวนคน

3.1.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่กำหนดให้ระหว่างตัวทำนายด้วยกัน และระหว่างตัวทำนายกับตัวเกณฑ์โดยใช้ สะติวเดนซ์ ที (Student's t) ทดสอบที่ degrees of freedom = N - 2 ดังสูตร (Nie and Others. 1975 : 280 - 281)

$$t = r.\sqrt{\frac{N - 2}{1 - r^2}}$$

t หมายถึง ค่าอัตราส่วนทดสอบ

r หมายถึง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

3.1.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนายที่เข้าสมการ โดยใช้สูตร (Nie and Others. 1975 : 330)

$$R = \sqrt{\frac{SS_{reg}}{SS_y}}$$

R หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวทำนายกับตัวเกณฑ์

SS_{reg} หมายถึง ความแปรปรวนของตัวเกณฑ์ที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวทำนาย

SS_y หมายถึง ความแปรปรวนทั้งหมดของตัวเกณฑ์

3.1.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้ค่าสัดส่วนเอฟ (F - ratio) ดังนี้ (Nie and Others. 1975 : 335)

$$F = \frac{R^2.(N-k-1)}{(1-R^2).k}$$

R^2 หมายถึง สัมประสิทธิ์การทำนาย

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k หมายถึง จำนวนตัวทำนาย

3.1.5 คำนวณหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญในการทำนายการควบคุมตนเอง ตัดตัวทำนายที่ไม่เหมาะสมออก โดยการทดสอบสถิติส่วนรวม เอฟ (Overall F - test) (Kerlinger. 1964 : 625)

$$F = \frac{(R^2_{y.12...k1} - R^2_{y.12...k2})/(k_1 - k_2)}{(1 - R^2_{y.12...k1})/(N - k_1 - 1)}$$

เมื่อ k_1 หมายถึง จำนวนตัวทำนายของค่า R^2 ที่มากกว่า

k_2 หมายถึง จำนวนตัวทำนายของค่า R^2 ที่น้อยกว่า

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.1.6 หาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ (b : Unstandardized Regression Coefficient)

$$b_j = B_j \cdot \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ B_j หมายถึง beta weight ของตัวแปร j หาได้โดยการแก้สมการใช้วิธี matrix algebra

S_y หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวเกณฑ์

S_j หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวทำนาย

3.1.7 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) ของตัวทำนายแต่ละตัวที่เข้ามาในสมการถดถอย เพื่อพิจารณาตัวทำนายแต่ละตัวที่เข้ามามีนัยสำคัญ หรือไม่ดังนี้ (Nie and Others. 1975 : 337)

ตัวแปรแรก $$F = \frac{r^2_{y.1}/1}{(1 - R^2_{y.12....k})/(N - k - 1)}$$

ตัวแปรที่ 2 $$F = \frac{r^2_{y.(2.1)}/1}{(1 - R^2_{y.12....k})/(N - k - 1)}$$

ตัวแปรที่ 3 $$F = \frac{r^2_{y.(3.12)}/1}{(1 - R^2_{y.12....k})/(N - k - 1)}$$

ตัวแปรต่อไป มีวิธีการหาค่า F ในทำนองเดียวกันตามลำดับ

$r^2_{y.1}$ หมายถึง ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ของตัวเกณฑ์ (y) กับตัวแปรตัวที่ 1

$r^2_{y(2.1)}$ หมายถึง ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ First order Semipartial ระหว่างตัวเกณฑ์ (y) กับส่วนของตัวแปรตัวที่ 2 ที่ถูกขจัดออกจากตัวแปรตัวที่ 1

$r^2_{y(3.12)}$ หมายถึง ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Second Order Semipartial ระหว่าง ตัวเกณฑ์ (y) กับส่วนของตัวแปรตัวที่ 3 ที่ถูกขจัดออกจากตัวแปรตัวที่ 1 และ 2

3.1.8 หาค่าความเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย ดังนี้ (Nie and Others. 1975 : 325 - 326)

$$S.E.b = \sqrt{\frac{SS_{res}/(N-2)}{SS_x}}$$

S.E.b หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย

SS_{res} หมายถึง ความแปรปรวนของส่วนที่เหลือ

SS_x หมายถึง ความแปรปรวนของตัวทำนาย

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.1.9 หาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย (Standard Error of Estimate and Prediction Accuracy) ได้ดังนี้ (Nie and Others. 1975 : 325 - 326)

$$S.E._{est} = \sqrt{\frac{SS_{res}}{N}}$$

$S.E._{est}$ หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย

3.1.10 หาค่าคงที่ของสมการทำนาย ได้ดังนี้ (Steel and Torrie. 1960 : 286)

$$a = \bar{y} - (\sum_{i=1}^{k} b_i \bar{x}_i)$$

เมื่อ $\bar{y}$ แทน ค่าเฉลี่ยของตัวเกณฑ์

$\bar{x}_i$ แทน ค่าเฉลี่ยของตัวทำนายตัวที่ i ถึง k

b_i แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบตัวที่ i ถึง k

3.1.11 สร้างสมการพยากรณ์การควบคุมตนเองในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้ (Kerlinger. 1964 : 612)

$$y' = a + b_1x_1 + b_2X_2 + \ldots + b_kx_k$$

เมื่อ y' แทน คะแนนการควบคุมตนเองที่ได้จากการทำนายด้วยตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ

a แทน ค่าคงที่ของสมการทำนาย

$b_1b_2,\ldots,b_k$ แทน สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ

$x_1x_2,\ldots,x_k$ แทน คะแนนดิบของตัวทำนายแต่ละตัว

3.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และ 7

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 178 - 180)

ในกรณี $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ หรือ $n_1 = n_2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S^2_1 + (n_2 - 1) S^2_2}{n_1 + n_2 - 2}\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

ในกรณี $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$ และ $n_1 \neq n_2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S^2_1}{n_1} + \frac{S^2_2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left(\frac{S^2_1}{n_1}\right)^2 + \left(\frac{S^2_2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(\frac{S^2_1}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S^2_2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติซึ่งมีการแจกแจงแบบ t

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S^2_1 , S^2_2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนสำหรับกลุ่มที่หนึ่ง และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1 , n_2 แทน จำนวนคนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

3.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ถึง ข้อ 6

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 95) โดยใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ $df = K - 1 , N - K$

F แทน ค่าการแจกแจงของ F

MS_b แทน ความแปรปรวน (Mean Square) ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

K-1 แทน ชั้นของความเป็นอิสระของ MS_b

N-K แทน ชั้นของความเป็นอิสระของ MS_w

ถ้าพบว่า F - test มีนัยสำคัญทางสถิติ ให้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 264)

$$S = \sqrt{(K - 1).F.(MS_w).2/n}$$

เมื่อ K แทน จำนวนกลุ่มเป็นตัวอย่าง

F แทน ค่า F ที่เปิดจากตาราง

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

n แทน จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

ถ้าจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จะต้องใช้ $(1/n_i + 1/n_j)$ แทน 2/n เมื่อ n_i และ n_j แทนจำนวนหน่วยตัวอย่างในกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

<u>ตอนที่ 1</u> การศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น

<u>ตอนที่ 2</u> การเปรียบเทียบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผลและความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean square)
X_1	แทน	เพศ

X_2	แทน	อายุ
X_3	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X_4	แทน	ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว
X_5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
X_6	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป
X_7	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X_8 1	แทน	มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล
X_9 3	แทน	มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
X_{10} 2	แทน	มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์
y	แทน	การควบคุมตนเอง
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนาย
R^2_{change}	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเพิ่มตัวทำนายทีละตัว
F_{change}	แทน	ค่าสถิติ เอฟ (F) ที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของการเพิ่มตัวทำนายเข้าไปครั้งละ 1 ตัว
$S.E._{est}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการทำนาย
y'	แทน	การควบคุมตนเองที่ได้จากการทำนาย ด้วยตัวทำนายต่าง ๆ ในรูปคะแนนดิบ
สมการทำนาย	แทน	สมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ทำนายการควบคุมตนเอง
P	แทน	ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

<u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

<u>ตอนที่ 1</u> การศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนเป็นตัวแปรที่มีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองได้"

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ตัวทำนาย 10 ตัว คือ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ โดยมีการควบคุมตนเองเป็นตัวเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวทำนายกับการควบคุมตนเอง ดังแสดงผลในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนาย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	X_{10}	y
X_1	1	-.065	.053	-.060	-.030	-.062	-.090*	-.105*	.121**	-.137**	.015
X_2		1	-.201***	.034	.055	-.200***	.151**	.083*	-.007	.013	.054
X_3			1	.082*	.153**	-.007	-.177***	.258***	.172***	.080	.201***
X_4				1	.256***	.131**	-.140**	.115*	.037	.061	.000
X_5					1	.158**	-.527***	.469***	.457***	.284***	.320***
X_6						1	-.258***	.086*	.027	-.094*	.053
X_7							1	-.278***	-.284***	-.244***	-.288***
X_8								1	.513***	.612***	.592***
X_9									1	.534***	.460***
X_{10}										1	.523***
Y											1

* P < .05 ** P < .01 *** P < .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 5 ตัว คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ แสดงว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีองค์ประกอบของตัวทำนาย 5 ตัวนี้สูง จะมีการควบคุมตนเองสูงหรือถ้ามีองค์ประกอบของตัวทำนาย 5 ตัวนี้ต่ำ จะมีการควบคุมตนเองต่ำด้วย สำหรับตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีเพียงตัวเดียว คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แสดงว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในปริมาณที่สูง จะมีการควบคุมตนเองต่ำ หรือถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในปริมาณที่ต่ำ จะมีการควบคุมตนเองสูง ส่วนตัวทำนายอื่น ๆ คือ เพศ อายุ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป ไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเพศ อายุ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป เป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย พบผลดังนี้

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

เพศ กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

อายุ กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่

อายุ กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อายุ กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

เพศ กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

อายุ กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

เพศ กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

เพศ กับ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป กับ มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

นอกนั้นตัวทำนายคู่อื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 ศึกษาหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ หรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ดังแสดงผลในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

ลำดับที่	ตัวทำนาย	b	β	F	R^2	R^2_{change}	F_{change}
1	X_8	.7898	.3908	58.868***	.3509	.3509	215.118***
2	X_{10}	.3917	.2024	15.305***	.3918	.0409	26.715***
3	X_9	.3317	.1515	10.102**	.4069	.0151	10.102**

ค่าคงที่ (a) เท่ากับ 64.7236

รวมร้อยละที่อธิบายความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ (R^2 x 100) = 40.69 (ตัวทำนาย 3 ตัว)

R = .6379 S.E.$_{est}$ = ± 14.4145

** P < .01 *** P < .001

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจากตาราง 3 พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัว ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ โดยมีมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลเป็นตัวทำนายแรกที่มีอิทธิพลสูงสุด สามารถทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 35.09 มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 39.19 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 4.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 3 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลและมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ ทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัว ร้อยละ 1.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น กับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 ที่มีนัยสำคัญเป็น .6379 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น หรือมีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ±14.45 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = 64.7236 + .7898\ X_8 + .3917\ X_{10} + .3317\ X_9$$

<u>ตอนที่ 2</u> การเปรียบเทียบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออก ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามเพศ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นหญิงจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย" ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามเพศ

เพศชาย (N = 183)		เพศหญิง (N = 217)		t
$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
172.514	18.219	173.074	19.038	-.30

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามอายุ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า" ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	530.826	265.413	.7624
ภายในกลุ่ม	397	138202.851	348.118	
รวม	399	138733.677		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า" ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2824.618	1412.308	4.1255*
ภายในกลุ่ม	397	135909.06	342.34	
รวม	399	138733.677		

* $P < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการควบคุมตนเองแตกต่างกันโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe) ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการควบคุมตนเอง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ต่ำ	168	170.548	-	1.538	6.330*
ปานกลาง	117	172.086	-	-	4.792
สูง	115	176.878	-	-	-

* $P < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ จะมีการควบคุมตนเองต่ำกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลางและสูง" ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	87.155	43.577	.1248
ภายในกลุ่ม	397	138646.523	349.236	
รวม	399	138733.676		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 8 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.5 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย" ดังแสดงผลในตาราง 9

ตาราง 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3456.441	1728.220	4.9355**
ภายในกลุ่ม	309	108200.556	350.164	
รวม	311	111656.997		

** $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 9 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันทั้งสามกลุ่ม คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีคู่ใดบ้างที่มีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ดังแสดงผลในตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการควบคุมตนเอง ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน

การอบรมเลี้ยงดู	N	$\bar{X}$	แบบปล่อยปละละเลย	แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป	แบบประชาธิปไตย
แบบปล่อยปละละเลย	25	163.160	-	7.140	11.836*
แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป	20	170.300	-	-	4.696
แบบประชาธิปไตย	267	174.996	-	-	-

* $P < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 10 พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ในแง่ที่ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

2.6 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน คือ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนรวม ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ" ดังแสดงผลในตาราง 11 ถึง 14

ตาราง 11 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล

ระดับต่ำ (N = 108)		ระดับสูง (N = 108)		t
X	SD	X	SD	
158.407	15.785	186.444	16.170	-12.89***

*** P < .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 11 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 12 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ระดับต่ำ (N = 108)		ระดับสูง (N = 108)		t
$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
163.315	17.870	185.121	17.611	-9.03***

*** P < .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 13 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับโมภาณแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์

ระดับต่ำ (N = 108)		ระดับสูง (N = 108)		t
$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
161.491	17.215	183.935	17.226	-9.58***

*** P < .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีโมภาณแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีโมภาณแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 14 เปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนรวม

ระดับต่ำ (N = 108)		ระดับสูง (N = 108)		t
$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
158.861	16.829	186.611	15.752	-12.51***

*** P < .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเองของตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น

2. เพื่อเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและมโนภาพแห่งตน

<u>วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า</u>

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างประชากร ปรากฏว่า ได้โรงเรียนที่ต้องการ 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนกุหลาบวิทยาคม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนราชวินิต (มัธยม) และได้สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ในแต่ละโรงเรียนมาระดับชั้นเรียนละ 1 ห้องเรียน ฉะนั้นจะได้โรงเรียนละ 3 ห้องเรียน สุ่มจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องตามที่แสดงไว้ในตาราง 1 ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบ รวม 4 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

2.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ สุกัลยา กุลอิ้ง แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นไปทดลองกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α- Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแต่ละประเภท ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	.88
ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป	.76
ค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	.86
และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	.78

2.3 แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของ นรินทร์ แจ่มจำรัส แบบทดสอบประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้าน คือ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ ด้านละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงขึ้นไปทดลองกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล	.76
ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	.74
ค่าความเชื่อมั่นของมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์	.73
และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ	.87

2.4 แบบทดสอบวัดการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบทดสอบซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแปลและปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ The Self Control

Schedule (SCS) ของโรเชนบัม มีค่าความเชื่อมั่นที่หาด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficint) เท่ากับ .84 และมีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) ซึ่งหาด้วยวิธีการหาสหสัมพันธ์แบบจัดลำดับ (Spearman Rank Order Correlation Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของลำดับคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการควบคุมตนเองกับลำดับคะแนนที่ได้จากการจัดของอาจารย์ประจำชั้นแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .87

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .88

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .80

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยทำหนังสือผ่านบัณฑิตวิทยาลัย จัดดำเนินการให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ รวมทั้งสิ้น 4 ชุด ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนลงมือทำ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง ตรวจดูความเรียบร้อยของแบบสอบถามและแบบทดสอบทุกชุด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่สมบูรณ์ลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^{x} และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และระดับมโนภาพแห่งตนรวม โดยสถิติที่ใช้ทดสอบคือ t-test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู โดยสถิติที่ใช้ทดสอบคือ F-test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ในกรณีที่พบว่า F-test มีนัยสำคัญทางสถิติ

<u>สรุปผลการศึกษาค้นคว้า</u>

1. ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ โดยมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลเป็นตัวทำนายแรกที่มีอิทธิพลสูงสุด สามารถทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 35.09 มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 39.19 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 4.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล และมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัวร้อยละ 1.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น กับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 เป็น .6379 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 ได้แก่ มโนภาพ

แห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น หรือมีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ±14.415 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$y' = 64.7236 + .7898X_8 + .3917X_{10} + .3317X_9$$

2. นักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน กับนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ

5. นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

6. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

7. นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับสูง คือ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับต่ำ และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยขอแยกอภิปรายตามลำดับของความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. การศึกษาอำนาจการทำนายของตัวแปรต่าง ๆ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ หรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นครั้งนี้ พบว่า มีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัว จากตัวทำนาย 10 ตัว ที่มีนัยสำคัญในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ จากผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่า มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นมากกว่าตัวทำนายอื่น ๆ เนื่องจากเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 ที่เข้าสู่สมการทำนาย และมีอำนาจในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นร้อยละ 35.09 ผลที่ได้นี้เป็นเครื่องยืนยันว่ามโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผลเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1986 : 336) ที่ว่าการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) พัฒนามาจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรม การคิดในเชิงประเมินนี้ทำให้บุคคลมองเห็นวิธีการที่จะทำให้เกิดผลกรรมต่าง ๆ ตามที่บุคคลนั้นปรารถนา และรู้จักหลีกเลี่ยงผลกรรมเลวร้ายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น การคิดในเชิงประเมินจึงมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองก่อนหรือหลังการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางสังคม ผลของการคิดในเชิงประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง ทำให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งในด้านบวก และในด้านลบ ปฏิกิริยาต่อตนเองในด้านบวกที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลสามารถบรรลุถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ ถือว่ามีความสำคัญเด่นชัดในการกระตุ้นให้บุคคลนั้นมีกำลังใจ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลทำพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม ทางตรงข้าม ปฏิกิริยาต่อตนเองในด้านลบที่เกิดขึ้นเนื่องจากความล้มเหลว ไม่สามารถบรรลุมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ ทำให้บุคคลรู้สึกอับอาย รู้สึกผิด ไม่พอใจตนเองตลอดเวลา ความรู้สึกเหล่านี้จะนำไปสู่การลงโทษหรือประณามตนเองเกินสมควร และเป็นสาเหตุทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนผิดปกติ หรือมีความผิดปกติทาง

จิตใจ (Bandura. 1977 : 140 - 141) การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ จึงมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน หรือการรู้ว่าตนเองคือใคร อยู่ในตำแหน่งฐานะใดในสังคมนั้น ๆ เป็นขั้นพัฒนาการทางจิตสังคมของวัยรุ่น (Erikson. 1968) ภาระกิจพัฒนาดังกล่าวทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจ และเกี่ยวข้องกับโลกของงาน เริ่มแสวงหาความหมายของชีวิต นักเรียนวัยรุ่นจึงต้องทำความเข้าใจและรู้จักตนเองเพื่อเผชิญกับการเรียกร้องของสังคมที่คาดหวังให้วัยรุ่นเตรียมตัวเพื่อทำงานหาเลี้ยงชีพ การตั้งครอบครัวและการเติบโตเป็นพลเมืองดีต่อไปในอนาคต (Hurlock. 1959 : 263 ; Hurlock. 1964 : 467) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ซึ่งเป็นความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ทักษะการเรียน แรงกดดันทางบ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ และการเลือกอาชีพ เป็นตัวทำนายที่สำคัญ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 39.19 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 4.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลที่ได้นี้นอกจากจะสนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมด้วยการประเมินตนเอง และการมีปฏิกิริยาต่อตนเอง ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 140 - 141) แล้ว ยังตรงกับความคิดของเฟอร์สเตอร์ (Kanfer and Phillip. 1970 : 416 ; citting Ferster) ที่ว่า การควบคุมตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของบุคคล ในลักษณะที่บุคคลนั้นพยายามปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ จึงต้องปรับตัวอย่างมาก มีความสับสนในค่านิยมต่าง ๆ เกิดความเครียดได้ง่าย มีความอ่อนไหวในอารมณ์ บางครั้งต้องการความเป็นอิสระ และอยากเป็นตัวของตัวเอง แต่บางครั้งเกิดความไม่มั่นใจเมื่อต้องแสดงบทบาทผู้ใหญ่ นักจิตวิทยาพัฒนาการมีความเชื่อว่า วัยรุ่นมีอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรง เพราะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านร่างกายและต่อมต่างๆ จากการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางร่างกายนี้เอง ทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวและมีความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Hurlock. 1964 : 467) จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ ซึ่งเป็นความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย และความขุ่นเคืองใจ เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 และมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกับมโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล และมโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัวร้อยละ 1.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลที่ได้นี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นว่ามีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งตรงกับความเชื่อของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 16 - 22) ที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ได้เกิดจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว พฤติกรรมจะเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลได้ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายหลังที่ได้ประเมินถึงผลกรรมที่ได้รับจากการตอบสนองนั้น และส่วนหนึ่งของการประเมินตนเองเป็นผลมาจากการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมแล้วได้รับปฏิกิริยาจากผู้อื่น เช่น พ่อแม่ ผู้ใหญ่ และกลุ่มเพื่อน ผลจากปฏิกิริยาของผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ นี้ ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองด้วยการตั้งมาตรฐานการประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งมาตรฐานต่างๆ เด็กได้รับรู้และปรุงแต่งจากข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลมาจากสังคมและจากปฏิกิริยาทางสังคมที่ประเมินพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ การรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และมาตรฐานทางสังคม เพื่อดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวและมีบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมตามความคาดหวังของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น นอกจากจะส่งผลให้บุคคลพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเองแล้วยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นด้วย ดังนั้นมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ความสามารถ

ในการคบเพื่อน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเข้าสังคม จึงเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 3 และมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

งานวิจัยที่สนับสนุนผลการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของมิสเชล (Mischel. 1974 : 253) และงานวิจัยของวอลและสมิท (Wall and Smith. 1970 : 118) ที่พบว่า นักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูง เป็นผู้ที่มีลักษณะอื่น ๆ ของบุคลิกภาพสูงด้วย ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว และการรับรู้สภาวะทางสังคม เช่นเดียวกับงานวิจัยของเรย์ (Ray. 1985 : 1358) และงานวิจัยของไอเซน (Eisen. 1972 : 68 - 72) ที่พบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโคเมอร์และคนอื่น ๆ (Comer and Others. 1986 : 321) ที่พบว่ามโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว และด้านครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายและมีอำนาจในการทำนายความสามารถทางสังคมร้อยละ 44

ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และได้ผลตรงกับงานวิจัยอื่น ๆ จึงเป็นข้อสนับสนุนที่ยืนยันได้ว่า ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวแปรพื้นฐานภายในที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น สามารถร่วมกันทำนายและมีอำนาจในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นร้อยละ 40.69 โดยที่ตัวทำนายอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นตัวแปรทางลักษณะชีวสังคม ภูมิหลังของครอบครัว และตัวแปรควบคุมภายนอก ไม่มีประสิทธิภาพสูงพอจะทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และมโนภาพแห่งตน

2.1 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าคะแนนเฉลี่ยของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นหญิงจะมีแนวโน้มสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย แต่ก็ไม่สูงมากพอที่จะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลที่พบนี้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปของสังคมไทย เพศเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สตรีมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นสังคมใหญ่ การต่อสู้ดิ้นรนและความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องทำงานหารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้น ชายและหญิงจึงมีโอกาสเรียนรู้สังคม ได้รับสิทธิและการปฏิบัติจากคนรอบข้างโดยทั่วไปไม่แตกต่างกัน นักเรียนวัยรุ่นซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้เรียนรู้ถึงโอกาสและความเท่าเทียมกันดังกล่าว มีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน อยู่ในกรอบระเบียบวินัยเดียวกัน จึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นชายและนักเรียนวัยรุ่นหญิง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุกัญญา กุลอิ้ง (2522 : 84) ศึกษาพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีนฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ เอกลักษณ์บทบาททางเพศ หรือลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นชายหรือความเป็นหญิง ซึ่งเป็นผลมาการตามวัยของนักเรียนวัยรุ่น และเป็นความแตกต่างทางจิตวิทยาของผู้ชายและผู้หญิงที่มีในแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ และวัฒนธรรมของสังคม (Bem and Lenney. 1976 : 51 - 52) เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่อาจส่งผลให้การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นโดยจำแนกตามเพศ ซึ่งเป็นลักษณะความแตกต่างทางสรีระอย่างเดียว ไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนงานวิจัยของโรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 121) และงานวิจัยของ แซนทรอค (Santrock. 1976 : 523 - 535) ที่ศึกษาการควบคุมตนเองในกลุ่มนักเรียน นิสิต และบุคคลทั่วไป ซึ่งพบว่า แม้แนวโน้มผู้หญิงได้คะแนนการควบคุมตนเองสูงกว่าผู้ชาย แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแล้ว ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเหตุผลและงานวิจัยอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพศเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

2.2 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามอายุ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน แสดงว่า อายุเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ผลที่ได้ครั้งนี้ ขัดแย้งกับงานวิจัยของโรเซนบัม (Rosenbaum. 1980 : 109 - 112) ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 15 ถึง 62 ปี พบว่า ในกลุ่มบุคคลทั่วไปที่มีอายุประมาณ 24 ถึง 62 ปี มีการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มนักเรียนและกลุ่มนิสิต ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยใช้ตั้งสมมติฐานครั้งนี้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของบอส์ส (Bosse. 1985 : 123) ซึ่งศึกษาในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองของเด็กก่อนวัยเรียน

สาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีช่วงอายุใกล้เคียงกัน พัฒนาการตามวัยอยู่ในช่วงวัยรุ่น จึงมีแนวความคิด การแสดงออก ประสบการณ์ และการปฏิบัติตนในสังคมทั่ว ๆ ไปคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนซึ่งมีแนวปฏิบัติเหมือนกัน การปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนร่วมกัน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบอย่างและการปฏิบัติตนตามหมู่คณะ ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปบุคคลจะเลือกเรียนรู้จากแบบอย่างที่มีพฤติกรรมที่เขาเห็นคุณค่า มากกว่าพฤติกรรมที่ถูกลงโทษ (Bandura. 1977 : 16 - 22) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นรู้จักประเมินตนเองและควบคุมพฤติกรรมของตนเอง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่พบความแตกต่างของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ผลการศึกษาที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อ 4 เพียงบางส่วน กล่าวคือ สมมติฐาน

คาดหมายผลการศึกษาไว้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ แต่เมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้ส่วนนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ชี้ให้เห็นว่า ผลของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการเรียน มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยนักเรียนที่ประสบกับความสำเร็จทางด้านการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง จะประเมินตนเองในทางที่ดีและรับรู้ว่าตนมีความสามารถที่จะบรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้ ผลนี้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ภาคภูมิใจในตนเอง เชื่ออำนาจภายในตน และเรียนรู้ที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุผลตามเงื่อนไขของสังคม ความสำเร็จจึงเปรียบเสมือนรางวัลหรือแรงเสริมที่ทำให้บุคคลควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ตรงข้ามกับความล้มเหลว นักเรียนวัยรุ่นที่ประสบความล้มเหลวทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ จะรู้สึกท้อถอย คับข้องใจ ลดความเชื่ออำนาจภายในตนลง ขาดความมั่นใจในตนเอง ด้อยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่า ไร้อนาคต เกิดปัญหาในการปรับตัว และอาจนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ (Bandura. 1977 : 140 - 141) ด้วยเหตุผลดังกล่าว นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง จึงมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเมสเซอร์ (Masser. 1972 : 1456 - 1462) ที่พบว่า การรับรู้ถึงการควบคุมตนเองในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก เช่นเดียวกับงานวิจัยของฟราย (Fry. 1977 : 519 - 520) ที่พบว่า เด็กที่ประสบกับความสำเร็จในการทดสอบความสามารถทางปัญญาหรือสัมฤทธิผลในการเรียน มีการควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบกับความล้มเหลว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบรดเลย์ (Bradley. 1986 : 102) ที่พบว่า ระดับการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมฤทธิผลในการทำงานของเด็ก จากเหตุผลและความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เป็นข้อสนับสนุน

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้อย่างดีว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ

สำหรับสาเหตุของผลการศึกษาส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง อยู่ในภาวะที่ไม่ได้รับความคาดหวังหรือความกดดันใด ๆ จากผลการเรียนของตน เนื่องจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงผลของความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชัดเจน จึงไม่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะสร้างความคาดหวัง แรงจูงใจ หรือปฏิกิริยาทางจิตใด ๆ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนวัยรุ่น ประกอบกับโดยทั่ว ๆ ไปกับนักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม. 2530 : 11) ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง จึงเป็นผลการเรียนที่บุคคลรอบข้าง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจารย์ และกลุ่มเพื่อน ตลอดจนตัวนักเรียนวัยรุ่นเองยอมรับได้ การรับรู้และการประเมินตนเองเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง จึงไม่แตกต่างกับกลุ่มเพื่อนอย่างเด่นชัด สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ

2.4 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย การที่นักเรียนวัยรุ่นจะมีการควบคุมตนเองสูงหรือต่ำเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 และขัดแย้งกับข้อสรุปของเปอรี่และคณะ (ธีระนร อุวรรณโณ. 2528 : 261 - 262 ; อ้างอิงมาจาก Perry and Others. 1975) ที่ว่าเด็กที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักจะคุ้นเคยและได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์ของสังคมในชีวิตประจำวัน

เสมอ จึงมักจะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนตามแบบอย่าง เช่นเดียวกับความเห็นของ ดาห์ลเบิร์ก และเวน (Dahlberg and Ven. 1977 : 18 - 19) ที่ว่า ครอบครัวที่พ่อแม่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะส่งเสริมการศึกษา ดูแลเอาใจใส่ จัดหาสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก แต่เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มักจะขาดความรู้ ประสบการณ์และแบบอย่างที่ดีงามเหมาะสม

สาเหตุที่ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการควบคุมตนเอง ตามหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมและการรับรู้ด้านต่าง ๆ ของบุคคล นักเรียนวัยรุ่นถึงแม้จะมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน มีพื้นฐานการดำเนินชีวิตต่างกัน แต่มีโอกาสได้รับการศึกษา ได้เรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบ มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติ เรียนรู้บทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมทางสังคม ได้รับการกล่อมเกลาลักษณะนิสัยจากครูอาจารย์ และอยู่ในสภาวะแวดล้อมของสังคมโรงเรียนที่มีการจัดรูปแบบการศึกษาและแนวทางการปฏิบัติที่เหมือนกันมาเป็นเวลานานระยะหนึ่ง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเรียนรู้ที่จะเลือกรับและเลียนแบบอย่างดีงามที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติในสังคม มีความตระหนักในตนเองและเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Crow and Crow. 1956 : 106) ซึ่งตรงกับที่ดิวอี้ (Dewey. 1933 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า "การคิดเป็นกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลเห็นการณ์ไกลและสามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้"

เหตุผลดังกล่าว อาจเป็นข้อสนับสนุนผลการศึกษาครั้งนี้ว่า ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย นักเรียนวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

2.5 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และที่ได้รับการ

อบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 เพียงบางส่วน กล่าวคือ สมมติฐานคาดหมายผลการศึกษาไว้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาส่วนที่สอดคล้องกับสมมติฐานคือ นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แต่เมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้ส่วนนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ชี้ให้เห็นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นมีการควบคุมตนเองสูงกว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนีก. (2520 : 28 - 34) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า เป็นลักษณะรวมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมค่อนข้างน้อย พ่อแม่จะให้เหตุผลในการฝึกนิสัย ให้การชมเชยมากกว่าการลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีเหตุผล มีความอดทนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะมุ่งอนาคต และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยและควบคุมน้อย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากมาย มีความรับผิดชอบต่ำ ขาดความมีระเบียบแบบแผน มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในยุวอาชญากร ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ประกอบกับการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนในช่วงวัยรุ่น ทำให้เด็กเริ่มเรียนรู้สังคมภายนอกมากขึ้น กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคม การแสวงหาบทบาทที่ถูกต้อง และการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม เด็กวัยนี้ต้องการความเป็นอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาถึงระดับพอที่จะเข้าใจว่าการปฏิบัติตนของพ่อแม่สมเหตุสมผลหรือไม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ให้อิสระแก่เด็กในขอบเขตที่เหมาะสม สามารถตอบสนองต่อพัฒนาการและความต้องการพื้นฐานของเด็กในวัยนี้ได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

งานวิจัยที่สนับสนุนผลการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของ แคนเฟอร์ และซิช (Kanfer and Zich. 1974 : 108 - 115) ที่พบว่า การลดการควบคุมภายนอกจะส่งผลให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้สูงขึ้น และงานวิจัยของฮอฟแมน (Hoffman. 1963 : 1970) ที่พบว่า การให้ความรักและเหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีอิทธิพลต่อจิตลักษณะดีงาม คุณธรรม และความรับผิดชอบชั่วดีของเด็ก ซึ่งผลนี้พบเฉพาะในเด็กโตและวัยรุ่น รวมทั้งงานวิจัยของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Breckenridge and Vincent. 1966 : 143 ; citting Bronfenbrenner. 1958) ที่พบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยเด็กไม่เอาใจใส่ ไม่แนะนำช่วยเหลือ จะทำให้เด็กเป็นคนไม่รู้จักควบคุมตนเอง ไม่รู้จักประมาณการในสิ่งต่าง ๆ มีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแก่สังคม

จากเหตุผลและความสอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่นๆ เป็นเครื่องยืนยันชัดเจนในผลการศึกษาครั้งนี้ว่า ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

สำหรับสาเหตุของผลการศึกษาส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักและควบคุมมาก (Schaefer. 1959 : 226 - 235) การให้ความรักความอบอุ่นมีส่วนส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง (Goldfarb. 1963 : 69 - 71) ในขณะที่การควบคุมเด็กมากเป็นการยับยั้งการพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเองของเด็ก (Kanfer and Zich. 1974 : 108 - 115) ลักษณะดังกล่าวอาจทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป มีการควบคุมตนเองในระดับหนึ่ง ที่ไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

2.6 การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามระดับมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนรวม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับสูง และที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับต่ำ

และที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 แสดงว่า มโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนรวม เป็นตัวแปรพื้นฐานภายในที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีการควบคุมตนเองแตกต่างกัน โดยนักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูงมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ ซึ่งตรงกับความคิดของโคมส์ และสนิก (นรรณี ฐชัย. 2522 : 256 ; อ้างอิงมาจาก Combs and Snygg) ที่ว่า การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นรับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไร และมองสิ่งแวดล้อมรอบตนว่าเป็นอย่างไร มโนภาพแห่งตนจึงเป็นตัวแปรพื้นฐานที่จะกระทบกระเทือนและควบคุมการรับรู้และพฤติกรรมของบุคคล ในทางกลับกันพฤติกรรมและการรับรู้ก็กระทบกระเทือนมโนภาพแห่งตนเช่นกัน การที่บุคคลมีมโนภาพแห่งตนในระดับสูงจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางบวกที่สังคมต้องการ และประสบความสำเร็จในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนในระดับต่ำ มโนภาพแห่งตนจึงมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงความมีคุณภาพของบุคคล ดังที่ วิคคินส์ และคนอื่น ๆ (Wiggin and Others. 1971 : 411) อธิบายว่า บุคคลที่มีมโนภาพแห่งตนในระดับสูง เป็นผู้มองดูตัวเองว่ามีประสิทธิภาพ จะทำตนให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น และกระทำพฤติกรรมให้เกิดผลตอบแทนตามที่ตนต้องการ สามารถใช้ตนเองเป็นเครื่องมือควบคุมสภาพทางสังคม หรือเหตุการณ์ในชีวิตตนได้ ผลการศึกษาที่ได้นี้ยังสนับสนุน หลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิดตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 16 - 22) ที่ว่า การควบคุมตนเองพัฒนามาจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมของบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับการรู้ของบุคคลในด้าน ๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับสูง ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และที่มีมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ

ผลการศึกษาในครั้งนี้สนับสนุนงานวิจัยของมิสเชล (Mischel. 1974 : 253) และงานวิจัยของวอลและสมิท (Wall and Smith. 1970 : 118) ที่พบว่า นักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูง จะมีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว และการรับรู้สภาวะทางสังคมสูงด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เรย์ (Ray. 1985 : 1358) และไอเซน (Eisen. 1975 : 68 - 72) ที่พบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

ด้วยเหตุผลและข้อสนับสนุนที่สอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ สรุปได้ว่า ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย นักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และมโนภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ

ผลการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นครั้งนี้ มีข้อที่น่าสังเกตว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวแปรด้านการรับรู้ภายในของนักเรียนวัยรุ่นเท่านั้น สำหรับตัวแปรด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และตัวแปรควบคุมภายนอก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้

สำหรับการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของการควบคุมตนเองกับตัวทำนายต่าง ๆ พบว่า นอกจากมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ยังเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นตัวแปรตัวเดียวที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

<u>ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย</u>

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเอง แต่ไม่สามารถทำนายการควบคุมตนเองได้ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

1. ผลการศึกษาที่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของมโนภาพแห่งตนหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ว่าเป็นตัวแปรพื้นฐานภายในที่มีอิทธิพลสำคัญ และเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาส่วนนี้สามารถใช้เป็นข้อสนเทศ (Information) ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนวัยรุ่นทุกฝ่าย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านต่าง ๆ ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล ซึ่งเป็นความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ทักษะในการเรียน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ และการเลือกอาชีพ ว่ามีความเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นมีมโนภาพแห่งตนในทางที่ดีซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการควบคุมตนเอง และเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีจิตลักษณะที่ดีงาม และมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับการควบคุมตนเอง ซึ่งมีค่าความถูกต้องที่เชื่อถือได้เพียง 40.69% (R^2) ดังนั้นจึงควรมีการทดลองเพื่อตรวจสอบดูว่า การส่งเสริมและพัฒนามโนภาพแห่งตนมีผลต่อการพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นมากน้อยเพียงใด

2. ตัวแปรควบคุมภายนอกที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมตนเอง ข้อมูลส่วนนี้สามารถชี้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เห็นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ให้อิสระแก่เด็กในขอบเขตที่เหมาะสม และมีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นมีการควบคุมตนเอง ในขณะที่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ยิ่งอบรมมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้นักเรียนวัยรุ่นขาดการควบคุมตนเองมากขึ้นเพียงนั้น ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงควรให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบปล่อยปละละเลย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรลักษณะชีวสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ข้อมูลส่วนนี้สามารถเป็นข้อสนับสนุนที่ดีสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะได้ตระหนักและแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นได้มีโอกาสพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถกระทำได้ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลย้อนกลับในผลการกระทำด้านต่าง ๆ การให้การเสริมแรงอย่างต่อเนื่องเมื่อนักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำงานและการเรียน

ดังนั้น การวางแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนวัยรุ่นทุกฝ่าย ควรจะคำนึงถึงความสำคัญของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองด้วย เพื่อที่นักเรียนวัยรุ่นจะได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเองอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เติบโตเป็นพลเมืองดีตามวิถีทางประชาธิปไตย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

<u>ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป</u>

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จึงไม่สามารถสรุปความเป็นเหตุเป็นผลของความเกี่ยวข้องของตัวแปรต่าง ๆ กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้แน่นอน จึงควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาถึงผลของความเกี่ยวข้องของตัวแปรต่าง ๆ กับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นในเชิงความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

2. เนื่องจากงานวิจัยของโรเซนบัม พบว่า บุคคลทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ถึง 62 ปี มีการควบคุมตนเองแตกต่างกันกับกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา จึงควรจะได้มีการศึกษาในแนวทางเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นทั่วไป ซึ่งอยู่นอกระบบโรงเรียน หรืออยู่ในตลาดแรงงานสาขาต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนวัยรุ่น ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันในด้านใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และควรศึกษาการควบคุมตนเองในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาการในการควบคุมตนเองของบุคคลในช่วงวัยต่าง ๆ

3. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์และเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า การฝึกการทำสมาธิมีผลต่อระดับการควบคุมตนเองของเด็ก จึงควรมีการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตรวจสอบและเปรียบเทียบถึงผลของการฝึกสมาธิกับการส่งเสริมและพัฒนามโนภาพแห่งตน ว่ามีผลต่อระดับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นมากน้อยเพียงใด

4. จากแนวการศึกษาและข้อเสนอแนะของนักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการที่บุคคลใช้ในการควบคุมตนเอง และการประยุกต์นำหลักการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิดไปใช้กำหนดขั้นตอนสำหรับฝึกการควบคุมตนเอง เพื่อบำบัดหรือปรับพฤติกรรมของเด็ก จึงควรมีการศึกษารูปแบบของการฝึกการควบคุมตนเองที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพื่อใช้ปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือส่งเสริมจิตลักษณะที่ดีงามด้านต่าง ๆ ของนักเรียนวัยรุ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนี แกล้วทนง. การใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. ประมวลผลงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526.

จงจรัส แจ่มจันทร์. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา.

จักรกฤษณ์ สำราญใจ. การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.

จำรัส บุญญานันต์. มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล และความต้องการผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและขัดกับสังคม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.

จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ. คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2529.

จีรวรรณ วิรัชกุล. การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจและลักษณะความเป็นผู้นำ ของนักเรียนที่เป็นผู้นำและผู้ตาม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันประชากรศาสตร์. ประชากรของประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างชนบทและเมือง. เอกสารวิจัยหมายเลข 18. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ชิรวัฒน์ นิจเนตร. สภาพเชิงจิต - สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และจรรจา สุวรรณทัต. "จิตวิทยากับการศึกษา," ใน สังคมศาสตร์กับการศึกษา. หน้า 186 - 235. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ชุดฝึกอบรมหลักสูตร การเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมและจริยธรรมของข้าราชการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., 2529.

ตำรวจ, กรม. กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน. ผลการปฏิบัติงานและวิธีดำเนินการของ กก.สด. ในรอบปี 2522 - 24. ม.ป.ท. : ม.ป.ป. อัดสำเนา.

ถั่น แนเพชร. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

ทัศนา ทองภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายในตนของเด็กวัยรุ่นไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

153.93
ล 173 ล

ธีระพร อุวรรณโณ. รายงานผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมในสังคม : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม. รายงานวิจัยฉบับที่ 16. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

นงนุช วรรณวหะ. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

นรินทร์ แจ่มจำรัส. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมที่มีต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็กจากชุมชนแออัด. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

นันทิกา แย้มสรวล. การศึกษาสถานภาพของครอบครัวที่สัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนและพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

✓ นิทรา วรรณะ. การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อัดสำเนา.

นิยวรรณ วรรณศิริ. "ครอบครัวเดี่ยวในสังคมไทย," จดหมายข่าวสังคมศาสตร์. 5(1) : 7 - 12 ; พฤศจิกายน 2525.

บุญพอ เพ็ญผล และคนอื่น ๆ. โครงการสุขภาพจิตในโรงเรียน กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย. ม.ป.ท. : 2522.

ประมวล น้อยเจริญ. การศึกษาสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์. การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

พรณี ชูทัย. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วรวุฒิการพิมพ์, 2522.

พระราชนันทมุนี. "จริยธรรมสำหรับข้าราชการ," ใน ความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2528.

พระราชวรมุนี. "ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันและแนวทางแก้ไข," ใน ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาการศึกษาของไทย. หน้า 66 - 79. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

พุทธทาสภิกขุ. การศึกษาคืออะไร. กรุงเทพฯ : ธรรมบูชา, 2531.

มธุรส วีระกำแหง. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคิดแบบไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางรวม การอบรมเลี้ยงดูในการฝึกให้พึ่งตนเอง และในการยับยั้งการพึ่งตนเองของเด็กไทยเชื้อชาติไทย และเด็กไทยเชื้อชาติจีนในระดับอนุบาล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.

มัญชรี บุญนาค. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตของบิดามารดา กับบุคลิกภาพของเด็กในพระนครและต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

รัชนี กิตินรชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูในด้านความเข้มงวด การลงโทษกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัดสำเนา.

รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

รัตนา ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของเด็กนักเรียนประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

รุ่งนภา ทีฆะ. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจในตน อำนาจนอกตน และสัมฤทธิผลทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

วรัญญา เวโรจน์. ปฏิกิริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมต่อตนเองของผู้อื่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ.2528. สำนักสถิติแห่งชาติ : ม.ป.ป.

สมพร สุทัศนีย์, ม.ร.ว. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

สามัญศึกษา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. แนวปฏิบัติตามโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

_____ . รายชื่อโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. การศึกษามโนภาพเกี่ยวกับตน ความแตกต่างระหว่างตน และความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

สุกัญญา กุลอึ้ง. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก และการอบรมเลี้ยงดู ตามคำรายงานของตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

สุชา จันทร์เอม. "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย" วารสารแนะแนว. 6 : 49 - 53; กรกฎาคม - กันยายน 2511.

แสงเดือน บุญไทร. ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับตนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

อรทัย ชื่นมนุษย์. จิตวิทยาเกี่ยวกับโรคจิต โรคประสาท และความผิดปกติทางเพศ. กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์, 2518.

อัจฉรา สุธารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม. การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ. รายงานวิจัยฉบับที่ 19. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

อานนท์ อาภาภิรม. ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมของไทย. กรุงเทพฯ : วัฒนพานิช, 2517.

อำไพ ศิริพันธ์. "ความนึกคิดเกี่ยวกับตน," วารสารครุศาสตร์. 5(6) : 91 - 103; สิงหาคม - ตุลาคม 2515.

อุ่นตา นพคุณ. แนวคิดทางการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่องคิดเป็น. กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์, 2528.

อุ่นตา นพคุณ, จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช และปทีป เมธาคุณวุฒิ. คุณลักษณะของประชากรในกรุงเทพมหานครตามเป้าหมายทางการศึกษา : สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการปฏิบัติภารกิจการวิจัยเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

Ames, Carole. "Children's Achievement Attributes and Self - Reinforcement : Effects of Self - Concept and Competitive Reward Structure," Journal of Educational Psychology. 20(3) : 345 - 255; June, 1978.

Aronfreed, J. "The Nature, Veriety and Social Patterning of Moral Responses to Trangression," Journal of Abnormal and Social Psychology. 63 : 223 - 240; 1961.

Ausubel, David P. and Floyed G. Robinson. School Learning. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1969.

Averill, J. "Personal Control over Aversive Stimuli and Its Relationship to Stress," Psychological Bulletin. 80 : 286 - 303; 1973.

Balwin, Alfred L. "Socialization and Parent Child Relationship," Child Development. 19 : 127 - 130; September, 1948.

Bandura, Albert. Special Learning and Personality Development. New York : Holt, Rinehart & Winston, 1963.

_____ . "Social Learning through Imitation," In M.R. Jones (Ed). Nebraska Symposium on Motivation. Volume 10. 211 - 274; Lincoln : University of Nebraska Press, 1986.

Baumrind, Diana. "Some Thoughts About Child Rearing," In Influence on Human Development. p. 271 - 275. Illinois : The Dryden Press, 1975.

Bem, S.L. and Lenney, E. "Sex Typing and The Avoidance of Cross - Sex Behavior," Journal of Personality and Social Psychology. 33 : 48 - 54 ; 1976.

Bosse, Jerry J. "Delay of Gratification in Children : Manipulation of Reward Class with in the Mischel Paradigm and Correlation with other Variables," Dissertation Abstract International. 47 : 1702 - B, October, 1986.

Breckenridge, M.E. Child Development. London : W.B. Saunders Company, 1955.

Breckenridge, M.E. and E.L. Vincent. Child Development : Psysical and Psychological Growth Through Adolescence. 5th ed. Tokyo : Toppan, 1966.

Bronfenbrenner, Urie. "Socialization and Social Class Through Time and Space," in Readings in Psychology. p.400 - 425. 3rd ed. New York : Holt Rinehart & Winston, 1958.

Brown, Steven D. "Self - Control Skills Training," Professional Psychology. 6 : 319 - 330; 1975.

Burns, R.B. The Self - Concept : Theory, Measurement, Development and Behavior. London : Longmans, 1979.

Carballo Dieguez, Alex. "Effects of Hispanic Background on Locus of Control in Mexican Sophomores." Dissertation Abstracts Internation. 47 : 3511 - B; February, 1987.

Chavarro, Adolfo. "Experimental Analysis of Self - Control and Impulsiveness in Adult Humans, Children and Pigeons," Dissertation Abstract International. 48 : 3435 - B; May, 1988.

Combs, Arthur W. "Some Basic Concepts in Perceptual Psychology," in Curriculum Planning : A New Approach. p.160 - 165; 2 nd ed. Boston : Allyn and Bacond, 1977.

Comer, James P. and Others. "Dimensions of Children's Self - Concept as Predictors of Social Competence," Journal of Social Psychology. 127(2) : 321 - 329; December, 1986.

Covill, Walter. and Other. Abnomal Psychology : Mental Illness Types, Cause and Treatment. New York : Barns and Noble, 1960.

Crandall, V.C. "Children's Beliefs in Their Own Control of Reinforcements in Intellectual - Academic Achievement Situation," Child Development. 36 : 91 - 109; 1965.

Crow, Lester D. and Alice Crow. Child Development and Adjustment. New York : The Macmillan, 1962.

Dahlberg, Karen. and Ven, Vander. Home and Community Influence on Young Children. New York : Litton Educational, 1977.

De ANDA, Natividad. "The Relationships of Children' Self Concepts to the Locus of Control, Acadamic Achievement and Social status in the Classroom," Dissertation Abstracts International, 38(6) : 662 - A; August, 1977.

Dewey, John. How We Think. Massachusette : D.C. Heath, 1933.

Dinkmeyer, Don C. Children Development (The Emerging Self). New Jersey : Prentice - Hall, 1965.

Eisen, M. "Characteristic Self - Esteem, Sex and Resistance to Temptation," Journal of Personality and Social Psychology. 24 : 68 - 72; 1959.

Englander, Janice Ellen. "Attention Deficit Disorder with Hyperactivity : Deficit in Rule - Governed Behavior or in Stimulus Control?," Dissertation Abstract International. 47 : 3951 - B; March, 1987.

Epstein, Seymour. "The Self - Concept Reivisited or a Theory of Theory," American Psychologist. 28 : 404 - 416; May, 1973.

Erikson. E.H. Identity Youth and Crisis. New York : W.W. Norton & Company, 1968.

Fry, P.S. "Success, Failure, and Resistance to Temptation," Developmental Psychology. 13 : 159 - 520; 1977.

Gale, Raymond F. Developmental Behavior. 2nd ed. London : The McMillan, 1974.

Goldfarb, W. "The Rearch," In The Psychological Development of the Child. p. 69 - 71. Englewood Cliffs, New Jersy : Prentice - Hall,

Goldstein, Jeffrey H. Aggression and Crimes of Violence. New York : Oxford University Press, 1975.

Hall, Calvin. and Gardner Lindzey. Theories of Personality. New York : John Wiley and Sons, 1957.

Henein, Roushdy Abdo. "Self - Concept as a Predictor of Academic Achievement and Educational Attainment," Dissertation Abstracts International. 38 : 3471 - A; December, 1978.

Hoffman, David A. "Field Independence and Intelligence : Their Relation to Leadership and Self - Concept in Sixth - Grade Boys," Journal of Education Psychology. 70(5) : 827 - 832 ; October, 1978.

Hoffman, M.L. Carmichael's Manual of Child Psychology. Volume 2. p. 261 - 360. 3rd ed. New York : John Wiley & Sons, 2 : 261 - 360; 1970.

_____ . "Childrening Practices and Moral Development : Generalizations from Empirical Research," Child Develpment. 34 : 295 - 318; 1963.

Houtz, John C. and F.J. Feildnusen. "The Modification of Fourth Grader's Problem Solving Ability," The Journal of Psychology. 229 - 237; 1976.

Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. 3rd ed. New York : McGraw - Hill, 1967.

_____ . Child Development. 2nd ed. New York : McGraw - Hill, 1959.

_____ . Child Delopment. 4th ed. Tokyo : Kagakasha, 1964.

_____ . Child Development. 6th ed. Tokyo : McGraw - Hill, 1978.

_____ . Personality Development. New York : McGraw - Hill, 1974.

Jersild, Authur T. In search of self. New York : Columbia University, 1966.

Kalish, Harry I. From Behavioral Science to Behavior Modification. New York : McGraw - Hill, 1981.

Kandall, Philip C. and Lance E. Wilcox. "Self Control in Children : Development of a Rating Scale," Journal of Consulting and Clinical Psychology. 47 : 1020 - 1029; December, 1979.

Kanfer, Frederick H. and Jane Zick. "Self - Control Training : The Effects of External Control on Children's Resistance to Temptation," Developmental Psychology. 10 : 108 - 115; January, 1974.

Kanfer, Frederick H. and Jeanne S. Phillips. Learning Foundations of Behavior Theory. New York : John Wiley & Sons, 1970.

Kendler, Howard H. Basic Psychology. 2nd ed. New York : Appleton-Century-Crofts, 1968.

Kerlinger, Fred N. Foundation of Behavior Research. 2nd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1964.

Kuppusmany B. A Text Book of Child Behavior and Development. 2nd ed. India : Vikas, 1974.

Lazarus, Richard S. Personality abd Adjustment. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1963.

Leonard, Charles W. Why Children Misbehave. n.p. Science Research Associates, 1952.

Lindzey, Gardner. and Calvin Hall. Theories of Personality : Primary Source and Research. New York : John Wiley and Sons, 1965.

McCall, George J. and J.L. Simon. Social Psychology : a Sociological. New York : The Free Press, 1982.

McDavid, John. W. and Harbert Harari. Social Psychology Individauls, Groups, Societies. New York : Harper, 1968.

Messer, Stantey. B. "The Relation of Internal - External Control to Acadamic Performance," Child Development. 43 : 1456 - 1462; 1972.

Mischel, Walter. "Process in Delay of Gratification," Advances in Experimental Social Psychology. Volume 7. New York : Academic Press, 249 - 292; 1974.

_____ . Introduction to Personality. New York : Holt Rinehart and Winston, 1971.

Mishchel, Walter. and Harriet N.Mischel. "A Cognitive Social - Learning Approarch to Morality and Self - Regulation," in Thomas Lickona(Ed). Moral Development and Behavior : Theory Research and Socialissues. p. 84 - 107. New York : Holt, Rinehart & Winston, 1976.

Montemeyer, Raymond. and Eisen, Mavin. "The Development of Self Concept from Childhood to Adolescence," Developmental Psychology. 13(4) : 314 - 319; 1977.

Musseen, Paul H. The Psychological Development of the Child. New Jersey : Prentice Hall, 1970.

Nie, Norman H. and Others. SPSS : Statistical Package for the Social Scinces. 2nd ed. New York : McGraw - Hill, 1975.

Olsen, Stephen Bradley. "The Differentail Effect of Reinforcement Contingencies upon Task Performance of Children Rated Either High or Low in Self Control," Dissertation Abstracts International. 47 : 3537 - B; February, 1987.

Perri, M.G. and Richards, C.S. "An Investigation of Naturally Occurring Episodes of Self-Controlled Behaviors," Journal of Counseling Psychology. 24 : 178 - 183; 1977.

Pressley, Michael. "Increaseing Child's Self Control Through Cognitive Interventions," Review of Education Research. 49 : 319 - 370; 1979.

Ray, Jonel Tinson. "Concentrative Meditation : Some Psychological Effects with Children," Dissertation Abstract International. 46 : 1358 - B; October, 1985.

Roger, Dorothy. Issue in Adolescent Psychology. New York : Meridith Corporation, 1972.

Rogers, C.R. and B.F. Skinner. "Concern Over the Control of Human Behavior," in Control of Human Behavior. p. 116 - 315. Illinois : Scott Foresman, 1966.

Rosenbaum, Michael. "A Schedule for Assessing Self - Control Behaviors, Preliminary Finding," Behavior Therapy. 11 : 109 - 121; January, 1980.

Santrock, J.W. "Affect and Facilitative Self - Control : Influence of Ecological Setting, Cognition, and Social Agent," Journal of Education Psychology. 68 : 529 - 535; 1976.

Schaefer, Earl S. "A Circumplex Model for Maternal Behaviors," Journal of Abnormal and Social Psychology. 59(2) : 226 - 235; September, 1959.

Schmidt, D.E. "Personal control and Crowding stress : A test of Similarity in Two Cultures," Journal of Cross - Culture Psychology. 14(2) : 221 - 236; 1983.

Sear, Robert R. The Learning Theory of Robert R. Sears, in Three Theories of Child Development. p.20 - 21. New York : Harper & Row, 1969.

Sear, Robert R., Leanor E. Maccoby and Harry Levin. Pattern of Child Rearing. Evenston, Illinois : Row, Peterson, 1957.

Solomon, D. and M.I.Oberlander. "Locus of Control in the Classroom," in Psychological Concepts in the classroom. p. 119 - 150. New York : Harper and Row, 1974.

Steel, Robert G.D. and James H. Torrie. Pinciple and Procedures of Statistics. New York : McGraw - Hill Book, 1980.

Strang, Ruth. An Introduction to Child Study. 3rd ed. New York : The Macmillan, 1958.

Stuart, Richard B. "Situational Vesus Self - Control," In Advances in Behavior therapy. p. 129 - 143. New York : Academic Press, 1972.

Symonds, Perival M. The Psychology of Parent - Child Relationships. New York : Appleton - Century - Crofts, 1939.

Thoresen, Carl E. and Michael J. Mahoney. Behavioral Self - Control. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.

Wall, R.T. and T.S. Smith. "Development of Perference for Delayed Reinforcement in Disadvantaged Children," Journal of Educational Psychology. 61 : 118 - 123; 1970.

Watson, David L. and Roland G.Tharp. Self - Directed Behavior : Self - Modification for Personal Adjustment. Monterey, California : Brooks/Cole, 1972.

Watson, Robert L. and Henry Clay Lindgren. Psychology of the Child. 3rd ed. New York : John Willey & Sons, 1973.

Werner, H. Comparative Psychology of Mental Development. New York : Science Editions, 1961.

Wiggin, Jerry S. and Others. The Psychology of Personality. Addison - Wesley Publishing, 1971.

Wilson, Terence G. and Daniel K. O'Leary Principle of Behavior Therapy. Englewood Cliffs, New Jersy : Prentice - Hall, 1980.

Wolman, Banjamin B. Dictionary of Behavior Science. New York : Macmillan, 1973.

Wright, D. The Psychology of Moral Behavior. Middlese, England : Penguin Book, 1975.

Wylie, Ruth C. Handbook of Personality Theory and Reserch. Chicago : Rank McNally, 1968.

_____ . The self - Concept. Lincoln : University of Nebraska Press, 1961.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

<u>เรื่อง</u> การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

<u>คำชี้แจง</u> แบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 4 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามวิธีการที่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน

ชุดที่ 3 เป็นแบบทดสอบความรู้สึกนึกคิดทั่ว ๆ ไปของนักเรียน

ชุดที่ 4 เป็นแบบทดสอบการควบคุมตนเอง

<u>แบบสอบถามชุดที่ 1</u>

<u>ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน</u>

<u>คำชี้แจง</u> โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในช่อง [ ] ให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุด หรือเติมข้อความที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนลงในช่องว่างให้ชัดเจน คำตอบทุกข้อของนักเรียนจะถือเป็นความลับ

1. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง
2. อายุปัจจุบันของนักเรียน ..... ปี ..... เดือน
3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกรดเฉลี่ย .....
4. การศึกษาของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง (กรณีที่นักเรียนไม่ได้อยู่กับบิดามารดา)

	บิดา	มารดา	ผู้ปกครอง
เรียนต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	[ ]	[ ]	[ ]
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	[ ]	[ ]	[ ]
จบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย	[ ]	[ ]	[ ]
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	[ ]	[ ]	[ ]
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	[ ]	[ ]	[ ]
จบอนุปริญญา	[ ]	[ ]	[ ]
จบปริญญาตรี	[ ]	[ ]	[ ]
สูงกว่าปริญญาตรี	[ ]	[ ]	[ ]

5. อาชีพบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (ในกรณีที่นักเรียนไม่ได้อยู่กับบิดามารดา) โปรดระบุอาชีพหรือตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน

ตัวอย่าง

อาชีพหรือตำแหน่งหน้าที่	บิดา	มารดา	ผู้ปกครอง
รับจ้าง ขับรถบรรทุก	[/]	[ ]	[ ]
กรรมกร ตอกเสาเข็ม	[ ]	[ ]	[ ]
ช่าง ซ่อมรถยนต์	[ ]	[ ]	[ ]
ค้าขาย ร้านขายอาหาร	[ ]	[/]	[ ]
พนักงานรัฐวิสาหกิจ นิมน์ดีดใน ป.ต.ท	[ ]	[ ]	[ ]

อาชีพหรือตำแหน่งหน้าที่	บิดา	มารดา	ผู้ปกครอง
รับจ้าง _____	[ ]	[ ]	[ ]
กรรมกร _____	[ ]	[ ]	[ ]
ช่าง _____	[ ]	[ ]	[ ]
เกษตรกร _____	[ ]	[ ]	[ ]
ค้าขาย _____	[ ]	[ ]	[ ]
พนักงานขายของ _____	[ ]	[ ]	[ ]
พนักงานรัฐวิสาหกิจ _____	[ ]	[ ]	[ ]
รับราชการ _____	[ ]	[ ]	[ ]
อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____	[ ]	[ ]	[ ]

6. รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่ได้รับในครอบครัวรวมกันเดือนละประมาณ

[ ] ต่ำกว่า - 2,500 บาท

[ ] 2,501 - 5,000 บาท

[ ] 5,001 - 7,500 บาท

[ ] 7,501 - 10,000 บาท

[ ] 10,001 บาทขึ้นไป

แบบสอบถามชุดที่ 2 ของผู้เรียน

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับวิธีการที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป คำตอบทุกข้อของนักเรียนจะถือเป็นความลับ

2. วิธีการตอบ แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 60 ข้อ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ และพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงบนช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น

ตัวอย่าง

(0) เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อแม่มักให้โอกาสนักเรียนชี้แจงเหตุผล

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
✓				

---

1. พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

2. เมื่อนักเรียนขอความช่วยเหลือ พ่อแม่จะให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

3. พ่อแม่มักคอยถามข่าว ทุกข์ สุข ที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนเป็นประจำ

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

4. เมื่อนักเรียนทำผิดมักจะถูกลงโทษหรือดุด่าอย่างรุนแรง

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

5. พ่อแม่ยินดีให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนตามที่นักเรียนสนใจ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

6. สิ่งที่ทำให้นักเรียนยุ่งยากใจ คือการที่พ่อแม่เอาใจใส่นักเรียนมากเกินไป

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

7. เมื่อนักเรียนขอร้องให้พ่อแม่ช่วยเหลือ มักจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

8. พ่อแม่แสดงความรักและให้ความอบอุ่นแก่นักเรียนอย่างเป็นกันเอง

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

9. พ่อแม่แนะนำการศึกษาต่อและเลือกอาชีพแก่นักเรียนตามที่พ่อแม่ชอบ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

10. พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการแต่งกายของนักเรียนเท่าที่ควร

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

11. พ่อแม่แบ่งงานให้นักเรียนทำพอเหมาะกับความสามารถ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

12. พ่อแม่มักแสดงให้นักเรียนเห็นว่านักเรียนยังเป็นเด็ก ไม่สามารถจะตัดสินปัญหาด้วยตนเองได้

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

13. นักเรียนมักจะถูกพ่อแม่ว่ากล่าวตำหนิในการเลือกคบเพื่อนอยู่บ่อย ๆ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

14. พ่อแม่ชมเชยและให้กำลังใจในขณะที่นักเรียนทำงาน

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

15. เวลานักเรียนออกนอกบ้าน พ่อแม่จะคอยตักเตือนให้ระมัดระวังอันตรายด้วยความเป็นห่วง

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

16. พ่อแม่ให้โอกาสนักเรียนที่จะพูดคุยหรือปรึกษาหารือด้วยน้อยมาก

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

17. พ่อแม่อนุญาตให้นักเรียนออกไปเที่ยวนอกบ้านตามสมควร

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

18. เวลาไปโรงเรียนพ่อแม่มักจะคอยรับส่ง หรือให้นักเรียนไปกับผู้ที่พ่อแม่เห็นว่าไว้วางใจได้

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

19. เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนไม่ตรงเวลา พ่อแม่มักจะพูดติเตียนซ้ำซากไม่รู้จบ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

20. เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อแม่จะชี้แจงความผิดให้ทราบก่อนแล้วจึงลงโทษ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

21. พ่อแม่คอยนั่งเป็นเพื่อนนักเรียนอ่านหนังสือหรือทำการบ้านเวลาค่ำคืน

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

22. เมื่อนักเรียนขอเงินมักจะถูกพ่อแม่ดุด่าอยู่บ่อย ๆ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

23. เมื่อนักเรียนเสนอความคิดเห็นพ่อแม่จะรับฟังเป็นประจำ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

24. พ่อแม่ต้องการให้นักเรียนทำตามสิ่งที่ท่านต้องการ โดยปราศจากข้อโต้แย้ง

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

25. พ่อแม่ให้เงินนักเรียนใช้จ่ายไม่เพียงพอกับความจำเป็น

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

26. พ่อแม่ให้โอกาสนักเรียนคบเพื่อนต่างเพศตามความเหมาะสม

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

27. นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ นอกจากไปกับพ่อแม่

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

28. เมื่อนักเรียนแจ้งผลการเรียนให้ทราบ พ่อแม่มักจะรู้สึกเฉย ๆ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

29. เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาดพ่อแม่จะให้โอกาสแก้ตัวใหม่

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

30. เมื่อนักเรียนจะออกไปธุระนอกบ้าน พ่อแม่มักจะซักถามรายละเอียดว่าจะไปพบใครที่ไหน

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

31. เมื่อนักเรียนทำผิดพลาด มักจะถูกพ่อแม่ตำหนิบ่อย ๆ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

32. พ่อแม่ให้นักเรียนมีสิทธิ์ในการใช้สิ่งของทุกอย่างในครอบครัว

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

33. พ่อแม่จะสืบประวัติส่วนตัวของเพื่อน ๆ นักเรียนเป็นประจำ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

34. พ่อแม่คอยบ่นจู้จี้ ตีโน่เตีนี่ ขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

35. เมื่อผลการเรียนของนักเรียนไม่ดี พ่อแม่จะให้อภัยและพูดให้กำลังใจ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

36. พ่อแม่คอยตักเตือนและควบคุมในการอ่านหนังสือทุกประเภท

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

37. พ่อแม่อนุญาตให้นักเรียนนำเพื่อน ๆ มาที่บ้านได้ทุกคน

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

38. เมื่อนักเรียนทำความดีมักไม่ได้รับคำยกย่องชมเชยจากพ่อแม่

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

39. เมื่อนักเรียนเจ็บป่วย พ่อแม่จะคอยดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

40. เวลาทะเลาะกับพี่ ๆ น้อง ๆ นักเรียนจะถูกตำหนิมากกว่าคนอื่น

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

41. พ่อแม่ยอมรับและเชื่อถือในความสามารถของนักเรียน

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

42. พ่อแม่ให้นักเรียนแต่งกายโดยใช้สีและแบบที่สุภาพเป็นประจำ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

43. พ่อแม่มักจะยกย่องความดีของคนอื่นมาเปรียบเทียบกับนักเรียน

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

44. พ่อแม่ยินดีให้ความคิดเห็นเมื่อนักเรียนต้องการขอคำปรึกษา

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

45. เมื่อนักเรียนขออนุญาตไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ มักไม่ได้รับอนุญาต

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

46. พ่อแม่รักนักเรียนไม่เท่ากับรักคนอื่น ๆ ในบ้าน

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

47. เมื่อนักเรียนทำดี พ่อแม่จะชมเชยให้กำลังใจ

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

48. พ่อแม่ห้ามไม่ให้นักเรียนออกนอกบ้านเวลาค่ำคืน เพราะกลัวจะได้รับอันตราย

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

49. พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของนักเรียนเท่าที่ควร

....

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

50. พ่อแม่เปิดโอกาสให้นักเรียนจัดตกแต่งบ้านเรือนตามสมควร

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

51. พ่อแม่ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนทำอะไรตามลำพัง

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

52. พ่อแม่มักตำหนินักเรียนเมื่ออยู่ต่อหน้าพี่ ๆ น้อง ๆ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

53. พ่อแม่จะดุด่าว่ากล่าวหรือทำโทษเมื่อลูกทุกคนทำผิด โดยไม่ยกเว้นคนใดคนหนึ่ง

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

54. เมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่จะแสดงความห่วงใยมาก

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

55. เมื่อนักเรียนนั่งคุยสนุกกับเพื่อน ๆ มักจะถูกพ่อแม่ตำหนิ

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

56. ทุกครั้งที่นักเรียนไม่ทำตามสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ ท่านจะถามถึงเหตุผล

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

57. เมื่อเวลาซื้อข้าวของเครื่องใช้ พ่อแม่มักจะเลือกซื้อให้เอง

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

58. สิ่งที่ทำให้นักเรียนยุ่งยากใจมากที่สุดคือการที่พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจนักเรียนเท่าที่ควร

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

59. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว พ่อแม่ยินดีที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินปัญหานั้น

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

60. พ่อแม่ไม่ยอมให้นักเรียนคบเพื่อนต่างเพศ เพราะกลัวเสียเด็ก

.....	.....	.....	.....	.....
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

แบบทดสอบชุดที่ 3

คำชี้แจงในการทำทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ต้องการถามความรู้สึกนึกคิดทั่ว ๆ ไปของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อตามความรู้สึกที่แท้จริง และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป คำตอบทุกข้อของนักเรียนจะถือเป็นความลับ

2. วิธีการตอบ แบบทดสอบชุดนี้มีทั้งหมด 60 ข้อ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อและพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดแท้จริงของนักเรียนเพียงใด แล้วใส่เครื่อง ✓ ลงบนช่อง จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง หรือไม่จริงเลย เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น

ตัวอย่าง

(0) ฉันชอบดูคอนเสิร์ต

จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
.....	.....	.....	✓	.....

---

1. โดยปกติเพื่อน ๆ มักจะเห็นด้วยกับความคิดของฉัน

จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
.....	.....	.....	.....	.....

2. ฉันเป็นคนร่าเริง สนุกสนาน

จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
.....	.....	.....	.....	.....

3. ฉันรู้สึกว่าเข้ากับเพื่อนไม่ได้

จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
.....	.....	.....	.....	.....

4. ถ้ามีโอกาสฉันมักจะเล่นเกมหรือกีฬาต่าง ๆ เสมอ

จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
.....	.....	.....	.....	.....

5. ฉันตื่นเต้น ตกใจง่ายอยู่เสมอ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

6. ฉันชอบยิ้มแย้ม ทักทายคนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

7. เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

8. ฉันจะแบ่งเวลาในการเรียน เล่น และช่วยงานบ้านให้เป็นเวลาเสมอ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

9. ฉันพอใจที่จะอยู่ตามลำพัง ห่างไกลจากคนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

10. ฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของครอบครัว

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

11. บางครั้งเมื่ออยู่คนเดียว ฉันมักกลัวขึ้นมาโดยไม่มีสาเหตุ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

12. ฉันเคยช่วยเหลือหรือแนะนำวิธีแก้ปัญหาแก่คนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

13. ฉันรู้สึกว่าเป็นคนอ่อนเพลียง่าย

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

14. ฉันชอบนั่งฝันอยู่คนเดียว

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

15. ฉันทำการบ้าน งานบ้าน เสร็จทุกครั้ง

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

16. ฉันรักใคร่ปรองดองกับพี่และน้องเป็นอย่างดี

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

17. ฉันมีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

18. เมื่อแก้ปัญหาเองไม่ได้ ฉันจะถามและขอคำแนะนำจากผู้ใหญ่

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

19. ฉันชอบทำงานคนเดียวมากกว่าทำงานร่วมกับคนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

20. ฉันมีความเชื่อมั่นในตัวเองมาก

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

21. พ่อและแม่ของฉันรักและเอาใจใส่กันดี

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

22. ฉันมีความสามารถในการเล่นกีฬา

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

23. ฉันรู้สึกตัวว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

24. ฉันสามารถทำตัวเข้ากับคนทุกประเภทได้

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

25. บางครั้งฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดีเลย

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

26. ฉันรู้สึกสนุกสนานในหมู่เพื่อนฝูงมาก ๆ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

27. ในกลุ่มเพื่อน ไม่มีใครมีความสามารถเกินฉัน

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

28. ฉันไม่ต้องการเป็นมิตรกับคนอื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

29. ฉันเป็นคนมีความคล่องแคล่วว่องไว

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

30. ฉันไม่โกรธใครง่าย ๆ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

31. ฉันมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ดี

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

32. ฉันคิดว่าโลกนี้สนุกสนานน่าอยู่

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

33. เพื่อนส่วนมากนิยมชมชอบฉัน

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

34. ฉันชอบอยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไร

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

35. เมื่อเพื่อนให้อะไรแก่ฉัน ฉันจะหาทางตอบแทนเขา

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

36. ฉันเป็นคนสุขุมรอบคอบ

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

37. การเสี่ยง ผจญภัย เป็นสิ่งที่ฉันชอบ

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

38. ฉันไม่สบายใจเมื่อเห็นเพื่อนมีความสามารถเหนือกว่า

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

39. ฉันเป็นคนใจเย็น

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

40. ฉันไม่เฉลียวฉลาดฉับไว

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

41. ฉันรู้สึกสนุกสนาน เมื่อสามารถเข้าแทรกให้เพื่อนโกรธได้

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

42. เมื่อสิ่งที่ฉันทำนั้นผิดต้องมีเหตุผล ฉันจะทำทันที

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

43. ฉันไม่อิจฉาริษยาใคร

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

44. ฉันมักจะยอมแพ้เสมอไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

45. ฉันมีความสุขสดชื่นเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

46. ฉันไม่ชอบชมเชย ยกย่อง คนอื่นที่มีความสามารถ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

47. ฉันเป็นคนขี้อาย ประหม่าเมื่อเข้าสังคม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

48. ฉันรู้สึกตัวว่ามีสติปัญญาด้อยกว่าเพื่อน

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

49. ฉันมีความสุขใจเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

50. ฉันทำงานเชื่องช้าอืดอาด

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

51. ฉันมีหน้าตาสวยงาม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

52. แม้ว่ายังไม่รู้จักกันดีพอ แต่ฉันก็อยากจะคบค้ากับเพื่อนใหม่

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

53. ฉันไม่ชอบอ่านหนังสือ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

54. ยังมีคนที่น่าสงสารที่ฉันควรช่วยเหลืออีกมาก

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

55. บางครั้งฉันอยากทุบทำลายของ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

56. ฉันไม่ถนัดในการร้องเพลง และการแสดง

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

57. ฉันทะเลาะขัดแย้งกับเพื่อนเป็นประจำ

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

58. ฉันเป็นคนมีความมานะพยายาม

....

จริงที่สุด ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ไม่ค่อยจริง ไม่จริงเลย

59. บางทีฉันอยากจะหาเรื่องชกต่อย ตบตีกับใครสักคนหนึ่ง

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

60. ฉันทักทาย พูดคุยกับคนอื่นเสมอ

.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามครั้งนี้

แบบทดสอบชุดที่ 4

แบบทดสอบการควบคุมตนเอง

หมายเหตุ รายละเอียดของแบบทดสอบชุดนี้ ติดต่อที่ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข.

ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบการควบคุมตนเอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.890	26	3.877
2	2.667	27	3.526
3	3.053	28	2.934
4	1.970	29	1.815
5	4.993	30	2.948
6	2.493	31	3.648
7	3.253	32	2.088
8	3.618	33	2.426
9	2.756	34	7.035
10	2.732	35	4.756
11	2.042	36	2.414
12	2.834	37	4.559
13	2.716	38	2.947
14	4.989	39	4.526
15	4.910	40	4.456
16	2.009	41	4.388
17	2.365	42	2.125
18	4.029	43	6.488
19	3.897	44	6.568
20	5.730	45	4.295
21	3.209	46	6.675
22	2.960	47	3.472
23	4.232	48	7.083
24	2.822	49	4.511
25	3.576	50	3.933

$t_{.05}$ (df = 120) = 1.658

ภาคผนวก ค.

ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ

ตาราง 16 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ		N	การควบคุมตนเอง	
			$\bar{X}$	SD
เพศ	ชาย	183	172.514	18.219
	หญิง	217	173.074	19.038
อายุ	12 ปี - 14 ปี	83	170.567	18.639
	14 ปี 1 เดือน - 17 ปี	191	173.398	18.989
	17 ปี 1 เดือน - 22 ปี	126	173.421	18.155
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับต่ำ	168	170.548	19.209
	ระดับปานกลาง	117	172.086	18.167
	ระดับสูง	115	176.878	17.772
ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว	ระดับต่ำ	59	172.068	14.934
	ระดับปานกลาง	173	173.318	20.512
	ระดับสูง	168	172.566	17.873
การอบรมเลี้ยงดู	แบบประชาธิปไตย	267	174.996	18.401
	แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป	20	170.300	21.595
	แบบปล่อยปละละเลย	25	163.160	19.653
มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล	ระดับต่ำ	108	158.407	15.785
	ระดับสูง	108	186.444	16.170

ตาราง 16 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ		N	การควบคุมตนเอง	
			$\bar{X}$	SD
มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระดับต่ำ	108	163.315	17.870
	ระดับสูง	108	185.120	17.611
มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์	ระดับต่ำ	108	161.491	17.215
	ระดับสูง	108	183.935	17.226
มโนภาพแห่งตนรวม	ระดับต่ำ	108	158.861	16.829
	ระดับสูง	108	186.611	15.752

M40

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนงนุช โรจนเลิศ

เกิดวันที่ 7 เดือนเมษายน พุทธศักราช 2501

สถานที่เกิด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 62/44 หมู่ที่ 5 ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 มัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย

พ.ศ. 2524 วิทยาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2533 การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

175

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น

บทคัดย่อ

ของ

นงนุช โรจนเลิศ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กุมภาพันธ์ 2533

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาอำนาจการทำนายการควบคุมตนเอง และเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น ตามตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและมโนภาพแห่งตน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบทดสอบมโนภาพแห่งตน และแบบทดสอบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่า F (F-test)

ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น(y') ได้แก่ มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิผล(x_8) มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์(x_{10}) และมโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล(x_9) ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น กับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 เป็น .6379 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 นี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น หรือมีอำนาจทำนายการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 40.69 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ $\pm$14.415 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$y' = 64.7236 + .7898X_8 + .3917X_{10} + .3317X_9$$

สำหรับการเปรียบเทียบการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และในระดับต่ำ นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย และนักเรียนวัยรุ่นที่มีโมภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับสูงและมโมภาพแห่งตนรวมในระดับสูง มีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีมโมภาพแห่งตนแต่ละด้านในระดับต่ำ และมโมภาพแห่งตนรวมในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ และระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF VARIABLES RELATING TO SELF-CONTROL IN ADOLESCENT STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

NONGNUCH ROTJANALERT

A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements

for the Master of Education degree in Developmental Psychology

at Srinakharinwirot University

February 1990

The purposes of this study were to study the predictive power of each variable concerning self-control and to compare adolescent students' self-control in term of sex, age, academic achievement, families'socioeconomic status, child-rearing practice and self-concept. The subjects were four hundred secondary school students in Bangkok metropolitan area. They were drawn from Mathayom Suksa 2,4 and 6 by Multistage Random Sampling. The instruments used for collecting data were the students' background questionnaire, the child-rearing practice questionnaire, the self-concept test and the self-control test. The data were analyzed by Stepwise Multiple Regression Analysis, t-test and F-test.

The results were as follows :

Three predictors of students' self-control(y'), from Stepwise Multiple Regression Analysis, were the academic value self-concept(x_8), the emotional adjustment self-concept(x_{10}), and the interpersonal relationship self-concept(x_9), respectively. The three self-concept predictors in combination accounted for 40.69% of the total variance, $R = .6379$, $P < .01$ in self-control ratings. The Prediction equation is

$$y' = 64.7236 + .7898X_8 + .3917X_{10} + .3317X_9.$$

Standard error of estimate is $\pm$ 14.15.

When comparing self-control with regards to sex, age, academic achievement, families' socioeconomic status, child-rearing practice and self-concept, the results showed that students who had high academic achievement had significantly more self-control than those who had low academic achievement, but there was no significant difference

between students who had average academic achievement and those who had high or low academic achievement. The students who had democratic child-rearing background had significantly more self-control than those who had rejecting child-rearing background, but there was no significant difference between students who had overprotecting child-rearing background and those who had democratic child-rearing background or rejecting child-rearing background. The students who had high scores in three self-concept dimensions and overall self-concept had significantly more self-control than those who had low scores in each self-concept dimension. There were no significant differences in the self-control among the groups different in sex, age and families' socioeconomic status.